

ဗုဒ္ဓ၏ တရားစကားအနှစ်ချုပ်

ဓမ္မ ပဒ

(အင်္ဂလိပ်-မြန်မာပြန်)

ဦးမြင့်ဆွေ

မဟာဝိဇ္ဇာ (လန်ဒန်)

DHAMMAPADA

THE ESSENTIAL TEACHINGS OF THE BUDDHA

BY

U MYINT SWE, M.A (LONDON)

ဗုဒ္ဓ၏တရားတော် အနှစ်ချုပ်ဖြစ်သော

ဓမ္မပဒ

(အင်္ဂလိပ်-မြန်မာပြန်)

ဦးမြင့်ဆွေ

မဟာဝိဇ္ဇာ (လန်ဒန်)

DHAMMAPADA

The Essential Teachings of the Buddha

By

U Myint Swe, M.A. (London)
ဦးမြင့်ဆွေ၊ ဦးစီး (လန်ဒန်)

ပုံနှိပ်ခြင်း
ပထမအကြိမ်
၁၉၈၃-ပြီလ

အုပ်စု-၂၀၀၀

တန်ဖိုး

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုချက်အမှတ် (၁၀၆၃)
မျက်နှာဖုံး ခွင့်ပြုချက်အမှတ် ()

မျက်နှာဖုံးရိုက်-ဇွဲကလေးလေးစက်

ပုံနှိပ် + ထုတ်ဝေ

ဦးထွန်းရှိန် (၀.၂၁၃၀) ဇွဲ စာပုံနှိပ်တိုက် အမှတ် ၁၇၂၊ ၃၃ လမ်း၊
ရန်ကုန်မြို့က ရိုက်နှိပ်၍၊ ဒေါ်တင်တင် (နဝရတ်စာပေ) (၀၁၈၀၈)
အမှတ်-၄၀၁၊ ရသာတန်း၊ ၈၂-လမ်း၊ အမှတ်(၄) နယ်မြေ၊
အရှေ့မြောက်မြို့နယ် မန္တလေးမြို့မှ ထုတ်ဝေသည်။

မာတိကာ

ဦးရေ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

နိဒါန်း

၁။	ယကဝဂ်=အစုံတရားစု	၇
၂။	အပ္ပမာဒဝဂ်=သတိဆိုင်ရာတရားစု	၁၂
၃။	စိတ္တဝဂ်=စိတ်ဆိုင်ရာတရားစု	၁၆
၄။	ပုပ္ဖဝဂ်=ပန်းဥပမာတရားစု	၁၈
၅။	ဗာလဝဂ်=လူမိုက်ဆိုင်ရာတရားစု	၂၂
၆။	ပဏ္ဍိတဝဂ်=ပညာရှိဆိုင်ရာတရားစု	၂၆
၇။	အရဟန္တဝဂ်=ရဟန္တာဆိုင်ရာတရားစု	၃၀
၈။	သဟဿဝဂ်=တထောင်ဆိုင်ရာတရားစု	၃၂
၉။	ပါပဝဂ်=မကောင်းမှုဆိုင်ရာတရားစု	၃၆
၁၀။	ဒဏ္ဍဝဂ်=အပြစ်ဒဏ်ဆိုင်ရာတရားစု	၃၉
၁၁။	ဇရာဝဂ်=အိုခြင်းဆိုင်ရာတရားစု	၄၃
၁၂။	အတ္တဝဂ်=မိမိကိုယ်ဆိုင်ရာတရားစု	၄၆
၁၃။	လောကဝဂ်=လောကဆိုင်ရာတရားစု	၄၉
၁၄။	ဗုဒ္ဓဝဂ်=ဘုရားဆိုင်ရာတရားစု	၅၁
၁၅။	သုခဝဂ်=သုခဆိုင်ရာတရားစု	၅၅
၁၆။	ပိယဝဂ်=ချစ်ခြင်းဆိုင်ရာတရားစု	၅၇
၁၇။	ကောဓဝဂ်=ဒေါသဆိုင်ရာတရားစု	၆၁

မာတိကာ

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁၈။	မလဝဂ်=အညစ်အကြေးဆိုင်ရာတရားစု	၆၃
၁၉။	ဓမ္မဒ္ဓဝဂ်=တရားရှိသူဆိုင်ရာတရားစု	၆၈
၂၀။	မဂ္ဂဝဂ်=မဂ်လမ်းဆိုင်ရာတရားစု	၇၁
၂၁။	ပကိဏ္ဍဝဂ်=အထွေထွေတရားစု	၇၆
၂၂။	နိရုဃဝဂ်=ငရဲဆိုင်ရာတရားစု	၇၉
၂၃။	နာဂဝဂ်=ဆင်ဥပမာတရားစု	၈၃
၂၄။	တဏှာဝဂ်=တဏှာဆိုင်ရာတရားစု	၈၆
၂၅။	ဘိက္ခုဝဂ်=ရဟန်းဆိုင်ရာတရားစု	၉၃
၂၆။	ဗြာဟ္မဏဝဂ်=သူတော်မြတ်ဆိုင်ရာတရားစု	၉၈

မာတိကာပြီး၏။

နိဒါန်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော လမ္ဗာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

“ဓမ္မပဒ”သည် ဘုရားရှင်ဟောကြားအပ်သော တရားတော်များကို စုပေါင်းထားသည့် “တရားညွန့်ပေါင်းကျမ်း” ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် ဘုရားရှင်၏နှုတ်တော်မှ စီးဆင်းထွက်ပေါ်လာသော ရှင်းလင်းတိကျသည့် အသိဉာဏ်ဆိုင်ရာ ဂါထာများပါဝင်သည့် ကျမ်းစာဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုင်းအဖို့ “လက်စွဲကျမ်းစာ” ဖြစ်ထိုက်သော တရားရတနာများစုနည်းထားရာ ကျမ်းစာဆူဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် မိမိ၏ ဘာသာအပ်ပါ ယုံကြည်မှုကို မငဲ့ကွက်သော အမှန်တရား ရှာမှီးသူ မှန်သမျှသည် အသိဉာဏ်ဆိုင်ရာ ဤကျမ်းစာကို စိတ်ဝင်စားစွာဖြင့် ဖတ်ရှု၍ အကျိုးကျေးဇူးကို ရရှိခံစားနိုင်ပါသည်။ ဘာသာရေးအသိစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤအဖိုးတန်တရားစကားတော်များကို မပြတ်ဖတ်ရှုလေ့လာ၍ နေ့စဉ်လက်တွေ့ ကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့် လောကီချမ်းသာထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သော

စိတ်၏ အေးငြိမ်းချမ်းသာမှုကို ရရှိသည့်အပြင်၊ စိတ်၏အဆင့်ပို၍ မြင့်မားခြင်းသို့ ရောက်ရှိနိုင်ပါသည်။

အခန်း ၂၀-ခန်း ခွဲခြားထားသော ‘ဓမ္မပဒ’ ကျမ်းသည် ၃၀၀-မျှလောက်သော အခွင့်အခါများကို အကြောင်းပြု၍ ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခဲ့သော ဂါထာပေါင်း ၄၂၃-ဂါထာ ပါဝင်ပါသည်။ ယင်းတရားဂါထာတို့သည် ၄၅-နှစ်တိုင် တရားရေးအား တိုက်ကျေးသည့်ကာလအတွင်းမှာ လှည့်လည် တရားဟောသည့် ခရီးစဉ်များ၌ တရားနာပရိသတ်များ၏ စိတ်နေ သဘောထား အကျင့်စရိုက်များနှင့် ကိုက်ညီအောင် ဟောကြားအပ်သည့် တရားတော်များ ဖြစ်ပါသည်။ ဤကောင်းမြတ်လှသည့် အဆိုအမိန့် တရားတော်များအား ဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းခြင်းရာအဖြစ် အပျက်များကို ထင်ရှားကျော်ကြားဆုံးသော အဋ္ဌကထာဆရာကြီး အရှင်ဗုဒ္ဓဘောဓိ စီရင်ခဲ့သည့် အဋ္ဌကထာကျမ်းကြီးထဲ၌ အတိုအရှည် ကွဲပြားသော ဝတ္ထုကြောင်းများအသွင်ဖြင့် ဖော်ပြ ထားပါသည်။ ဤတရားဂါထာတို့အနက် အများစုမှာ ဝတ္ထုကြောင်းနှင့် တွဲဖက်၍ ဖတ်ရှုမှသာ ပို၍ ကောင်းစွာ နားလည်နိုင်ကြောင်း မှတ်သားထားရပေမည်။ ဤ ကျမ်းရင်း စာသားများထဲ၌ ပါရှိသော အဖိုးတန်တရား အဆီအနှစ်တို့သည် ဘုရားရှင်၏ အကျင့်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဿနဉာဏ်အမြင် ပိုင်းဆိုင်ရာ ဟောကြားချက်များကို အလွယ်တကူ နားလည်အောင် ထင်ရှားစွာ ဖော်ပြထားပါသည်။

ဤအဖိုးတန် အဆိုအမိန့်တရားတော်များကို ဖတ်ရှုရုံမျှဖြင့် ကျေနပ်အားရပြီး ရပ်နားမနေသင့်ပါ။ ထိုတရားတော်များကို

ယင်းတို့နှင့် တွဲလျက်ပါရှိသော ဝတ္ထုကြောင်းများနှင့်တကွ ထပ်ခါထပ်ခါ ဖတ်ရှုပြီး၊ တဖန် ပြန်လည်စဉ်းစား၍ ထိုဝတ္ထုကြောင်းများမှ သင့်တော်မှတ်သားဖွယ် သင်ခန်းစာများကို ဆွဲထုတ်ယူသင့်ပါသည်။ အကျင့်စာရိတ္တ၊ အသိဉာဏ် တိုးတက်ကောင်းမွန်စေသော ဤစိတ်ဝင်စားဖွယ် ဝတ္ထုကြောင်းများသည် “လူသားအားလုံးကို အကျိုးပြုရန် အမြဲအရံသင့်ရှိသော၊ ထကြွလုံ့လ၊ သနားကျင်နာမှု၊ အသိပညာနှင့် ပြည့်စုံသော” ဆရာတဆူအဖြစ်ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ကြီးမြတ်ပုံကို ထင်ရှားစွာ ပုံဖော်ထားပါသည်။ ဤ ကောင်းမြတ်လှသော အဆိုအမိန့်တရားတော်များကို မိမိ၏ နှုတ် ဘဝခရီးတလျှောက်၌ ဟောသလက်တွေ့ ကျင့်သုံးသွားသင့်ပါသည်။

ဘုရားရှင် အသုံးပြုထားသော ကလေးပင်နားလည်နိုင်သည့် ဥပမာများ၏ ရိုးရိုးရှင်းရှင်းရှိလှပုံကို စာရှုပရိသတ်များ မှတ်သားမိပါလိမ့်မည်။ ဥပမာပုံစံထုတ်ပြရလျှင် “လည်းဘိုး၊ လူ့အရိပ်၊ ညံဖျင်းစွာ သက်ကယ်မိုးထားသည့်အိမ်၊ အိပ်ပျော်နေသော ရွာ (သားများ)، နက်၍ ကြည်လင်နေသော ရေအိုင်၊ မွေးကြိုင်လှပသော ပန်း၊ ပန်းဝတ်ရည်ကို စုတ်ယူသောပျား” စသည့် ဥပမာများပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ရိုးရိုးရှင်းရှင်းရှိလှသော ဝေါဟာရစကားလုံးတို့ဖြင့် နက်နဲလှသော တရားတော်များကို ရှင်းပြသွားပုံ၌ ဘုရားရှင်၏ ရွှေဉာဏ်တော် (အံ့ဖွယ်) ကို တွေ့မြင်ရပါမည်။ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မပဒ” ထဲ၌ လူဝတ်ကြောင် စာဖတ်သူအဖို့ နားမလည်နိုင်ဟု ထုတ်ပယ်ပစ်နိုင်သည့် တရားဂါထာတခုတလေမျှ မပါရှိပါချေ။

ဤ (အင်္ဂလိပ်) ဘာသာပြန်ကို ကျွန်ုပ်စီစဉ်ရာတွင် ရနိုင်သမျှ
သော အင်္ဂလိပ် ဘာသာပြန် အားလုံးနီးပါးနှင့် ညှိနှိုင်းပြီး၊
ယင်းဘာသာပြန်များ၌ ပိုကောင်းအောင် ပြုပြင်ခြင်းများစွာကို
ပြုလုပ်ထားပါသည်။ ဤစာအုပ်ထဲ၌ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ဘာသာ
ပြန် ၂-ခုလုံးကို မြန်မာလူမျိုးများ ကြိုက်ရာ ရွေးချယ် ဖတ်ရှု
နိုင်ရန်အလို့ငှာ တပေါင်းတည်း ထည့်သွင်းထားပါသည်။

သတ္တဝါအားလုံးအား သနားကြင်နာတော်မူသော ဘုရားရှင်
ဟောကြားခဲ့သည့် တရားတော်ကို ချစ်မြတ်နိုးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ
အသုံးပြုဖို့ရန် ဤကျမ်းစာအုပ်ကလေးကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရသည့်
အတွက် ကျွန်ုပ်မှာ အကြီးမားဆုံးသော ပီတိသောမနဿ
ဖြစ်မိပါသည်။ ဤစာအုပ်သည် လူတိုင်းလူတိုင်း မိမိနှင့်အတူ
ယူဆောင်၍ အားလပ်ချိန်တိုင်းမှာ ဖတ်ရှုလေ့လာသင့်သော
“အိတ်ဆောင်စာအုပ်” ကလေး ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာအုပ်သည်
ကာလပေါ်ဝတ္ထုကဲ့သို့ အပေါ်ယံမျှဖတ်ပြီး၊ ဘေးဖယ်ချထား
ရသည့် စာအုပ်မဟုတ်ပါ။ ဤစာအုပ်ကို ထပ်ခါထပ်ခါ ဖတ်
သင့်ပါသည်။—“ဘေးဒုက္ခအမျိုးမျိုး တွေ့ကြုံ၍ ပူဆွေးသောက
ထောင်ရတိုင်း၌ အကြံဉာဏ်ပေး၍ နှစ်သိမ့်စကား ပြောကြား
ပေးဖို့ သို့မဟုတ် ထိုးထွင်းသိမြင်သည့် အသိဉာဏ်နှင့် ဝမ်းသာ
ရွှင်ကုန်းဖွယ်စကား ပြောကြားပေးဖို့ “မြဲမြံသော အတူနေ
အသက်သက်အဖြစ်ဖြင့် ဤစာအုပ်က ကျေးဇူးပြုနိုင်သည့်အထိ
အထပ်ထပ် ဖတ်ရှုသင့်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြန့်ပွားရေးအတွက်
တာဝန်ရှိသော ရဟန်းတော်များ၊ ဘာသာရေး၌ စိတ်အား
ထက်သန်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ အဖို့မူကား၊ ဘုရားရှင်

ဟောကြားသည့် မူရင်း ပါဠိဂါထာများကို အရကျက် အာဂုံ ဆောင်၍ အားလပ်ချိန်များ၌ ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်သင့်ပါသည်။

ဤ‘ဓမ္မဒါန’ တရားအလှူဖြင့် ဆည်းပူးရရှိအပ်သော ကုသိုလ် ကောင်းမှု အစုကို ကျွန်ုပ်၏ မိဘများ၊ ဆရာသမားများနှင့် တရားကို ချစ်မြတ်နိုးသူအားလုံး ကျွန်ုပ်နှင့်အတူတကွ အမျှရကြ ပါစေ။

“သဗ္ဗဒါနံ ဓမ္မဒါနံ ဇိနာတိ= တရားအလှူသည် တခြား အလှူအားလုံးထက် သာလွန်မြင့်မြတ်၏။

ဦးမြင့်ဆွေ
မဟာဝိဇ္ဇာ (လန်ဒန်)
မန္တလေးတက္ကသိုလ်

၅-၁-၈၂

ဓမ္မပဒ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

၁။ ယမကဇင်္ဂ=အစုံတရားစု

၁။ နာမ်တရားတို့သည် စိတ်သာလျှင် ဦးဆောင်မှု ရှိကုန်၏။ စိတ်သာလျှင် အကြီးအမှူးရှိကုန်၏။ စိတ်စီရင်သည့်အတိုင်း ဖြစ်ရကုန်၏။ ထို့ကြောင့် တစုံ တယောက်သည် မကောင်းသော ပြစ်မှားလို့သည့် စိတ်ဖြင့်ပြောဆိုလျှင် ပြုမူလျှင် “လှည်းတီးသည် လှည်းကို ရုန်းသည့်နှား၏ ခြေရာနောက်သို့ အစဉ်လိုက်သကဲ့သို့” ဆင်းရဲဒုက္ခသည် ထိုသူ့ နောက်သို့ ထက်ကြပ်မကွာ အစဉ်လိုက်လေ၏။ (၁)

၂။ နာမ်တရားတို့သည် စိတ်သာလျှင် ဦးဆောင်မှုရှိကုန်၏။ စိတ်သာလျှင် အကြီးအမှူး ရှိကုန်၏။ စိတ်စီရင်သည့်အတိုင်း ဖြစ်ရကုန်၏။ ထို့ကြောင့် တစုံတယောက်သည် ကြည်လင် ကောင်းမြတ်သော စိတ်ဖြင့် ပြောဆိုလျှင် ပြုမူလျှင် “အရိပ်သည် ထိုအရိပ်ရှင်၏ နောက်သို့ အစဉ်လိုက် သကဲ့သို့” ချမ်းသာသူသည် ထိုသူ့ နောက်သို့ ထက်ကြပ်မကွာ အစဉ်လိုက်လေ၏။ (၂)

၃။ “ဤသူသည် ငါ့ကိုဆဲရေးလေ၏၊ ဤသူသည် ငါ့ကို သတ်ပုတ်လေ၏။ ဤသူသည် ငါ့ကို အောင်လေ၏။ ဤသူသည် ငါ့ဥစ္စာကို ခိုးလေ၏” ဟူ၍ စိတ်ထဲ၌ ရန်ငြိုးထားကြသော သူတို့အဖို့ ရန်သည် မပြေငြိမ်းနိုင်ပေ။ (၃)

၄။ “ဤသူသည် ငါ့ကိုဆဲရေးလေ၏။ ဤသူသည် ငါ့ကို သတ်ပုတ်လေ၏၊ ဤသူသည် ငါ့ကို အောင်လေ၏။ ဤသူသည် ငါ့ဥစ္စာကို ခိုးလေ၏” ဟူ၍ စိတ်ထဲ၌ ရန်ငြိုး မထားကြသော သူတို့အဖို့ ရန်သည် ပြေငြိမ်း၏။ (၄)

၅။ ဤလောက၌ ရန်တို့သည် ရန်တုံ့မူခြင်းဖြင့် ကယ်တော့မှ မငြိမ်းကုန်။ ရန်တုံ့မမူခြင်းဖြင့်သာ ငြိမ်းကုန်၏။ ဤ သဘောသည် ရှေးရိုးစဉ်လာ ကဏ္ဍးပေတည်း။ (၅)

၆။ “ဤဘဝ၌ ငါတို့သည် အမြဲမနေသေကြရဦးမည်” ဟု ကဏ္ဍးမသိသော လူမိုက်တို့အား ခိုက်ရန် ငြင်းခုံမှုတို့သည် မငြိမ်းကုန်။ ပညာရှိတို့သည် ကားထိုကဏ္ဍးသဘောကို သိနားလည်ကြသဖြင့် ခိုက်ရန် ငြင်းခုံမှုတို့ ပြေငြိမ်းစေကြကုန်၏။ (၆)

၇။ လေ့ကိအာရုံကို သာယာတင့်တယ်၏ဟု အစဉ်ရှုလေ့ရှိသော မျက်စိစသည့် ဣန္ဒြေတို့ကိုမစောင့်စည်း မချုပ်တည်းသော၊ အစားအစာ သုံးဆောင်ခြင်း၌

အတိုင်းအရှည်ကိုမသိသော၊ သာသနာ၌ ပြီးငွေ
ပျင်းရိပြီး ကြိုးစားအားထုတ်မှုမရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်
မျိုးကို “အားကြီးသော လောက အားနည်းသော
သစ်ပင်ကို တိုက်လှဲဖျက်ဆီးသကဲ့သို့” ကိလေသာ
မာရ် ကိုယ်တွင်းရန်က နှိပ်စက် ဖျက်ဆီးလေ၏။
(၇)

၈။ လောကီအာရုံကို မသာယာ မတင့်တယ်ဟု အစဉ်
ရှုလေ့ရှိသော၊ မျက်စိ စသည့် ဣန္ဒြေတို့ကို ကောင်း
စွာ စောင့်စည်းချုပ်တည်းပေသော၊ အစားအစာ
သုံးဆောင်ခြင်း၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိသော၊
သာသနာ၌ စွဲမြဲစွာ ယုံကြည်ပြီး ကြိုးစားအား
ထုတ်ခြင်းရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို “ကျောက်
တောင်ကြီးကို လောက မလှုပ်နိုင် မဖျက်ဆီးနိုင်
သကဲ့သို့” ကိလေသာမာရ် ကိုယ်တွင်းရန်က မနှိပ်
စက် မဖျက်ဆီးနိုင်ချေ။ (၈)

၉။ ကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့မှ မကင်းစင်သော၊
မျက်စိ စသည့် ဣန္ဒြေတို့ကို ချုပ်တည်းခြင်း၊
မှန်ကန်သည့် သစ္စာစကားကို ဆိုခြင်းတို့မှ ကင်း
ဝေးသော၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖန်ရည်ဆိုးသော
သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံလျှင် ထိုသူသည် ထိုသင်္ကန်းနှင့်
မထိုက်တန်ချေ။ (၉)

၁၀။ ကိလေသာ အညစ်အကြေးကို ပျှံ အန်စွန့်ပယ်ပြီး
သော၊ သီလတို့ကို ကောင်းစွာ ဆောက်တည်

ထိန်းသိမ်းပေသော၊ ဣန္ဒြေတို့ကို ချုပ်တည်းခြင်း၊
 မှန်ကန်သည့်စကား ဆိုခြင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ စင်စစ် ဖန်ရည်ဆိုး သင်္ကန်းနှင့်
 ထိုက်တန်၏။ (၁၀)

၁၁။ မှားသောအမြင် အကြံအစည်၌ ကျက်စားကုန်သော
 သူတို့သည် “အနှစ်သာရမရှိသော တရား၌ အနှစ်
 သာရရှိ၏” ဟု ထင်မှတ်ကြပြီး၊ “အနှစ်သာရရှိသော
 တရား၌ အနှစ်သာရမရှိ” ဟု ထင်မှတ်ကြသဖြင့်၊
 အနှစ်သာရရှိသော တရားကို မရနိုင်ကုန်။ (၁၁)

၁၂။ မှန်သောအမြင် အကြံအစည်၌ ကျက်စားကုန်သော
 သူတို့သည် “အနှစ်သာရရှိသော တရားကိုလည်း
 အနှစ်သာရရှိ၏” ဟု လည်းကောင်း၊ ‘အနှစ်သာရ
 မရှိသော တရားကိုလည်း အနှစ်သာရမရှိ’ ဟု
 လည်းကောင်း အမှန်သိမြင်ကြသဖြင့်၊ အနှစ်သာရ
 ရှိသော တရားကို ရကြကုန်၏။ (၁၂)

၁၃။ မိုးရေသည် ကောင်းစွာ မိုးမထားသည့် အိမ်ကို
 ထွင်းဖောက်ဝင်နိုင်သကဲ့သို့၊ ကိလေသာ ရာဂသည်
 ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာဖြင့် ပွားများထားခြင်း မရှိသော
 စိတ်ကို ထွင်းဖောက်ဝင်နိုင်၏။ (၁၃)

၁၄။ မိုးရေသည် ကောင်းစွာ မိုးထားသည့် အိမ်ကို
 ထွင်းဖောက်မဝင်နိုင်သကဲ့သို့၊ ကိလေသာရာဂသည်
 ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာဖြင့် ပွားများထားသည့် စိတ်ကို
 ထွင်းဖောက်မဝင်နိုင်ပေ။ (၁၄)

၁၅။ မကောင်းမှု ပြုသူသည် ဤဘဝ၌လည်းစိုးရိမ်ရ၏။
တမလွန်ဘဝ၌လည်း စိုးရိမ်ရ၏။ ပစ္စုပ္ပန် တမလွန်
နှစ်ဘဝလုံး၌လည်း စိုးရိမ်ရ၏။ ထိုသူသည် မိမိ၏
ညစ်နွမ်းသော မကောင်းမှုကံကို တွေ့မြင်၍ စိုးရိမ်
ရ၏။ ပူပန်ဆင်းရဲရ၏။ (၁၅)

၁၆။ ကောင်းမှုပြုသူသည် ဤဘဝ၌လည်း ဝမ်းမြောက်
ရ၏။ တမလွန်ဘဝ၌လည်း ဝမ်းမြောက်ရ၏။
ပစ္စုပ္ပန် တမလွန်နှစ်ဘဝလုံး၌လည်း ဝမ်းမြောက်
ရ၏။ ထိုသူသည် မိမိ၏ စင်ကြယ်သော ကောင်းမှု
ကံကို တွေ့မြင်ရ၍ ဝမ်းမြောက်ရ၏။ ရွှင်လန်းရ၏။
(၁၆)

၁၇။ မကောင်းမှုပြုသူသည် ဤဘဝ၌လည်း ပူပန်ဆင်းရဲ
ရ၏။ တမလွန်ဘဝ၌လည်း ပူပန် ဆင်းရဲရ၏။
ပစ္စုပ္ပန် တမလွန် နှစ်ဘဝလုံး၌ ပူပန်ဆင်းရဲရ၏။
“ငါသည် မကောင်းမှုကို ပြုမိ၏တကား” ဟူ၍
ပူပန်ဆင်းရဲရ၏။ အပါယ်ဒုက္ခတို့သို့ လာရမှုကား
ထိုထက်သာ၍ပင် ပူပန်ဆင်းရဲရ၏။ (၁၇)

၁၈။ ကောင်းမှုပြုသူသည် ဤဘဝ၌လည်း နှစ်သက်
ဝမ်းမြောက်ရ၏။ တမလွန်ဘဝ၌လည်း နှစ်သက်
ဝမ်းမြောက်ရ၏။ ပစ္စုပ္ပန် တမလွန် နှစ်ဘဝလုံး၌
နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ရ၏။ “ငါသည် ကောင်းမှုကို
ပြုခဲ့ပြီ” ဟူ၍ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ရ၏။ သုဂတိ

ဘုံဘဝသို့ လားသော အခါ ထိုထက်သာ၍ပင်
နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ရ၏။ (၁၈)

၁၉။ အခစား နွားကျောင်းသားသည် နွားများကို
ရေတွက်၍ နွားရှင်ဖြစ်သူ တပါးသူတို့အား အပ်နှင်း
ရပြီး နွားနှိုအရသာကိုမူ မခံစားရသကဲ့သို့၊ အကျင့်
၌မေ့လျော့သော သူသည် အကျိုးစီးပွားနှင့်
စပ်ဆိုင်သော တရားစကားကို များစွာပင် ပြော
ဟောသော်လည်း ထိုတရားကို မလိုက်နာ မကျင့်
သုံးလျှင် ရဟန်းဘဝ၏ မဂ်ဖိုလ် အရသာကို
မခံစားရချေ။ (၁၉)

၂၀။ ကောင်း စွာ သိမြင် တတ်သော သူသည်
အကျိုး စီးပွားနှင့်စပ်ဆိုင်သော တရားစကားကို
အနည်းငယ်မျှပင် ပြောဟောသော်လည်း တရားကို
အစဉ်တစိုက် လိုက်နာကျင့်သုံးလျှင် ဓာဝ၊ ဒေါသ၊
မောဟတရားတို့ကို ပယ်ပြီး၍ လွတ်မြောက်ပြီးသည့်
စိတ်ရှိသော ဤဘဝကို လည်းကောင်း၊ တမလွန်
ဘဝကိုလည်းကောင်း မစွဲလမ်း မတွယ်တာသော
ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ ရဟန်းဘဝ၏ မဂ်ဖိုလ်အရသာ
ကို ခံစားရ၏။ (၂၀)

၂။ အပ္ပမာဒဝဂ်=သတိဆိုင်ရာတရားစု

၂၁။ ကောင်းမှု၌ မမေ့မလျော့ခြင်းသည် သေခြင်း
ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏။

ကောင်းမှု၌ မေ့လျော့ခြင်းသည် အဖန်တလဲလဲ
သေရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏။ မမေ့မလျော့သော
သူတို့သည် သေသည်မမည်ကုန်။ မေ့လျော့သော
သူတို့သည်ကား သေသောသူတို့နှင့် တူကုန်၏။ (၁)

၂၂။ မမေ့မလျော့ခြင်း၌ တည်ရှိကြသော ပညာရှိတို့သည်
ဤသို့ ထူးခြားကဲ့ပြားစွာ သိရှိကြ၍၊ မမေ့မလျော့
ခြင်း၌ နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ကြ၏။ အရိယာ
သူတော်ကောင်းတို့ ကျက်စားရာ လောကုတ္တရာ
တရားကိုးပါး၌ မွေ့လျော်ကြကုန်၏။ (၂)

၂၃။ ထိုပညာရှိတို့သည် ကိလေသာကို လောင်မြှိုက်သည့်
ဈာန်တရားကို အမြဲပွားများကြပြီ။ လုံ့လဝီရိယ
အမြဲထား၍ ပြင်းထန်စွာ တရားအားထုတ်ကြသဖြင့်၊
ကိလေသာ အနှောင်အဖွဲ့ကင်းရာ၊ အမြတ်ဆုံးသော
နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြကုန်၏။ (၃)

၂၄။ ထကြွလုံ့လရှိခြင်း၊ အစဉ်သတိရှိခြင်း၊ ကံသုံးပါး၌
စင်ကြယ်ခြင်း၊ ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်၍ ပြုလေ့ရှိခြင်း၊
ဣန္ဒြေတို့ကို စောင့်စည်းခြင်း၊ တရားနှင့်အညီ အသက်
မွေးခြင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ၊ မမေ့မလျော့သော
သူအား စည်းစိမ်ဥစ္စာ အခြံအရံ ကျော်စောခြင်း
သည် တနေ့တခြား တိုးပွားလေ၏။ (၄)

၂၅။ ထကြွလုံ့လရှိခြင်း၊ မမေ့မလျော့ခြင်း၊ သီလစောင့်
ထိန်းခြင်း၊ ဣန္ဒြေတို့ကို ချုပ်တည်းခြင်း (တရား

လေးပါး)နှင့် ပြည့်စုံသောပညာရှိသည် ကိလေသာ
တည်းဟူသော ရေအယဉ် မလွှမ်းမိုးနိုင်သော၊
အရဟတ္တဖိုလ်တည်း ဟူသော ကျန်းကို ပြုလုပ်
ရာ၏။ (၅)

၂၆။ ပညာမဲ့၍ မိုက်မဲသော သူတို့သည် မေ့လျော့ခြင်းကို
အားထုတ်ကြ၏။ ပညာရှိသည်ကား မမေ့မလျော့
ခြင်းကို အမြတ်ဆုံးသော ဥစ္စာရတနာကဲ့သို့
စောင့်ရှောက်၏။ (၆)

၂၇။ (ထို့ကြောင့်) သင်တို့သည် မေ့လျော့ခြင်းကို
အားမထုတ်ကြကုန်လင့်။ ကာမဂုဏ်၌ နှစ်သက်
ပျော်မွေ့ခြင်း (တဏှာ)နှင့် ပေါင်းဖော်ခြင်း မပြုကြ
ကုန်လင့်။ မမေ့မလျော့သော၊ စျာန်တရားကို
ပွားများသောသူသည် ကြီးမြတ်လှသော နိဗ္ဗာန်
ချမ်းသာကို ရပေ၏။ (၇)

၂၈။ ပညာရှိသည် မေ့လျော့ခြင်းကို မမေ့မလျော့သော
သတိတရားဖြင့် ပယ်ဖျောက်သောအခါ၊ ပညာ
တည်းဟူသော ပြာသာဒ်ပေါ်သို့ တက်၍ စိုးရိမ်
သောက ကင်းစွာဖြင့် စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု ရှိကုန်
သော သတ္တဝါအပေါင်းကို ရှုမြင်လေ၏။ တောင်
ထိပ်ပေါ်၌ တည်ရှိသောသူသည် မြေပြင်၌ တည်ရှိ
သော သူတို့ကို ရှုမြင်သကဲ့သို့၊ ပညာရှိ ရဟန္တာသည်
ပုထုဇဉ်လူမိုက်တို့ကို ရှုမြင်လေ၏။ (၈)

၂၉။ ပညာရှိသည် မေ့လျော့သူတို့တွင် မမေ့မလျော့သူ ဖြစ်ပြီး၊ အိပ်ပျော်နေသူတို့တွင် လွန်စွာနိုးကြားသူ ဖြစ်သဖြင့် “မြန်သည့်မြင်းသန်က နှေးကွေးချိန် နည်း မြင်းပိန်ကို စွန့်ပစ်ထားခဲ့ပြီး သွားသကဲ့သို့။ (မေ့ လျော့အိပ်ပျော်နေသူ လူမိုက်ကို) စွန့်ပစ်ထားခဲ့ပြီး သွားလေ၏။ (၉)

၃၀။ မာဃလုလင် (သိကြားမင်း)သည် ကုသိုလ်ကောင်း မှု၌ မမေ့မလျော့ခြင်းကြောင့် နတ်တို့၏ အထွတ် အထိပ် အကြီးအကဲအဖြစ်သို့ ရောက်၏။ (ကုသိုလ် ကောင်းမှု၌) မမေ့မလျော့ခြင်းကို (ပညာရှိတို့) အမြဲချီးမွမ်းကုန်၏။ (ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌) မေ့လျော့ ခြင်းကို အမြဲကဲ့ရဲ့အပ်၏။ (၁၀)

၃၁။ တောမီးသည် ကြီးကြီးငယ်ငယ်သော လောင်စာ ဟူသမျှကို လောင်၍သွားသကဲ့သို့၊ မမေ့မလျော့ ခြင်း အပ္ပမာဒတရား၌ မေ့လျော်၍ မေ့လျော့ ခြင်း၌ ဘေးဟူလေ့ရှိသော ရဟန်းသည် ကြီးကြီး ငယ်ငယ်သော ဘံယောဇဉ်ဟူသမျှကို လောင်ကျွမ်း စေလျက် (နိဗ္ဗာန်သို့) သွား၏။ (၁၁)

၃၂။ မမေ့မလျော့ခြင်း အပ္ပမာဒတရား၌ မေ့လျော်၍၊ မေ့လျော့ခြင်း၌ ဘေးဟူလေ့ရှိသော ရဟန်းသည် မဂ်ဖိုလ်တို့မှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှာ မထိုက်။ နိဗ္ဗာန် အနီး၌သာ တည်ရှိ၏။ (၁၂)

၃။ စိတ္တပင်္ဂ=စိတ်ဆိုင်ရာတရားစု

၃၃။ စိတ်သည် (ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၌) တုန်လှုပ်တတ်၏။
အာရုံတခုတည်း၌ မတည်ငြိမ် လှုပ်ပေါ်တတ်၏။
စောင့်ထိန်းရန် ခဲယဉ်း၏။ ကာမဂုဏ် အာရုံသို့
မသွားအောင် တားမြစ်နိုင်ခဲ၏။ မြားလုပ်သမား
သည် မြားကိုဖြောင့်အောင် ပြုလုပ်သကဲ့သို့၊ ပညာရှိ
သည် ထိုစိတ်ကို ဖြောင့်အောင်ပြုလုပ်၏။ (၁)

၃၄။ ခရ၌ ဝေါက်ဖွားကျက်စားသော ငါးသည် ရေမှ
ထုတ်၍ ကုန်းပေါ်၌ ပစ်ဘင်ထားသော် ဆွေ့ဆွေ့
ခုန်တုန်လှုပ်သကဲ့သို့၊ ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ ကျက်စား
တတ်သော ဤစိတ်သည် ကံလေသာမာရ်၏ နယ်
ပယ်ကို ပယ်ဖျက်ရန် (ကာမဂုဏ်အာရုံမှ ထုတ်၍)
ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ၌ တင်ထားသော် တလွန်လွန်
တုန်လှုပ်၏။ (၂)

၃၅။ နှိမ်နင်းရန် ခဲယဉ်းပြီး လျင်မြန် ပေါ့ပေါ့လှသော၊
အလိုရှိရာ အာရုံ၌ ကျရောက်ကျက်စားလေ့ ရှိသော
စိတ်ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမခြင်းသည် ကောင်း
မြတ်၏။ ဆုံးမ၍ ယဉ်ကျေးသော စိတ်သည် နိဗ္ဗာန်
ချမ်းသာကို ဆောင်ရွက်နိုင်၏။ (၃)

၃၆။ စိတ်သည် မြင်နိုင်ရန် အလွန်ခဲယဉ်း၏။ အလွန်
သိမ်မွေ့လှ၏။ အလိုရှိရာ အာရုံ၌ ကျရောက်
ကျက်စားလေ့ ရှိ၏။ ထိုစိတ်ကို ပညာရှိသည် စောင့်

- ထိန်းရာ၏။ စောင့်ထိန်းအပ်သော ထိုစိတ်သည်
 နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ဆောင်ရွက်နိုင်၏။ (၄)
- ၃၇။ စိတ်မည်သည် အဝေးရှိ အာရုံသို့ သွားရောက်တတ်
 ၏။ တဦးတည်း ကျက်စားလေ့ရှိ၏။ ကိုယ်ကောင်း
 အထည်မရှိ။ နှလုံးတည်း ဟူသော ဂုဏ်၌ ကိန်း
 အောင်းတည်နေ၏။ ထိုစိတ်ကို စောင့်စည်း ချုပ်
 တည်းနိုင်သော သူတို့သည် ကိလေသာ မာရ်၏
 အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်ကုန်လတ္တံ့။ (၅)
- ၃၈။ စိတ်တည်တံ့ခြင်းလည်းမရှိ၊ သူတော်ကောင်းတရား
 ကိုလည်း မသိ၊ ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရားလည်း မခိုင်
 မြဲသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ အသိပညာမပြည့်စုံ။ (၆)
- ၃၉။ ‘ရာဂ’ဖြင့် မစွတ်စိုသည့် စိတ် ရှိသော၊ ‘ဒေါသ’ဖြင့်
 မထိပါးသည့်စိတ်ရှိသော၊ ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို
 ပယ်ပြီးသော၊ ‘မောဟ’ကွင်းရှင်းအစဉ် နိုးကြားခြင်း
 ရှိသော (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ကိလေသာဘေးရန်
 မရှိတော့ပေ။ (၇)
- ၄၀။ “ဤခန္ဓာကိုယ်ကား ဖြေအိုးခွက်နှင့် တူလှ၏” ဟု
 သိရှိ၍၊ ဤမိမိ၏စိတ်ကို မြို့ကြီးသဖွယ်ကြံ့ခိုင်အောင်
 တည်ဆောက်ပြီးလျှင်၊ ပညာတည်းဟူသော လက်
 နက်ဖြင့် ကိလေသာတည်းဟူသော မာရ်ကိုတိုက်ခိုက်
 ရာ၏။ အောင်မြင် ရရှိပြီးသော တရားကိုလည်း
 စောင့်ထိန်းထားရာ၏။ (ထိုဘုရား၌) တွယ်တာကပ်ငြိ
 ခြင်း မရှိရာ။ (၈)

- ၄၁။ ဤခန္ဓာကိုယ်သည်ဝိညာဏ်ကင်းမဲ့လေသော် “အသုံးမကျသောထင်းတုံးကဲ့သို့” စွန့်ပစ်ရသည်ဖြစ်၍၊ မကြာမီပင် မြေပေါ်၌ အိပ်ရလိမ့်မည်တကား။ (၉)
- ၄၂။ ရန်သူတဦးသည် ရန်သူတဦးအား လည်းကောင်း၊ ရန်ငြိုးထားသူတဦးသည် ရန်ငြိုးထားသူ တဦးအား လည်းကောင်း ထိုထိုအကျိုးမဲ့ ဖျက်ဆီးမှုကို (ဤဘဝ၌သာ) ပြုနိုင်ရာ၏။ မကောင်းသဖြင့် ဆောက်တည်ထားသည့် စိတ်သည်ကား ထိုစိတ်ရှိသူကို ထို့ထက်ပို၍ အကျိုးမဲ့ ဖျက်စီးအောင် (ဘဝအဆက်ဆက်) ပြုနိုင်၏။ (၁၀)
- ၄၃။ ထို လူနတ် နိဗ္ဗာန် သုံးတန်သော ချမ်းသာကို မိဘတို့သည်လည်းကောင်း၊ အခြားဆွေမျိုးတို့သည်လည်းကောင်း ပြုလုပ်မပေးနိုင်။ ကောင်းစွာဆောက်တည်အပ်သော စိတ်သည်သာလျှင် ထိုသုံး တန်သော ချမ်းသာကို ထိုမိဘဆွေမျိုးတို့ထက်ပင် သာလွန်မြင့်မြတ်အောင် ပြုလုပ်ပေးနိုင်၏။ (၁၁)

၄။ ပုပ္ဖဝဂ်=ပန်းဥပမာတရားစု

- ၄၄။ ဤခန္ဓာကိုယ် တည်းဟူသော မြေကြီးကို လည်းကောင်း၊ ယမမင်း၏ နိုင်ငံ (အပါယ်လေးဘုံ) ကိုလည်းကောင်း။ နတ်ဗြဟ္မာဘုံနှင့်တကွသော ဤလူ့ပြည်ကို လည်းကောင်း အဘယ်သူသည် ဉာဏ်ဖြင့် စိစစ် ရွေးချယ်နိုင်မည်နည်း။ ကျွမ်းကျင် လိမ္မာသည့်

ပန်းသည်သည် ပန်းကို စိစစ် ရွေးချယ် သကဲ့သို့၊
ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်သော တရားတော်အစု
(ဓမ္မပဒ)ကို အဘယ်သူသည် စိစစ်ရွေးချယ်နိုင်မည်
နည်း။ (၁)

၄၅။ ဤခန္ဓာကိုယ် တည်းဟူသော မြေကြီးကို လည်း
ကောင်း၊ ယမမင်း၏ နိုင်ငံ (အပါယ်လေးဘုံ)ကို
လည်းကောင်း၊ နတ်ဗြဟ္မာဘုံနှင့်တကွသော ဤလူ့
ပြည်ကိုလည်းကောင်း၊ အရိယာသေက္ခ ပုဂ္ဂိုလ်သည်
(ဉာဏ်ဖြင့်) စိစစ်ရွေးချယ် နိုင်လတ္တံ့။ ကျွမ်းကျင်
လိမ္မာသည့် ပန်းသည်သည် ပန်းကို စိစစ်ရွေးချယ်
သကဲ့သို့၊ အရိယာသေက္ခ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကောင်းစွာ
ဟောကြားအပ်သော တရားတော်အစု (ဓမ္မပဒ)ကို
စိစစ်ရွေးချယ်နိုင်လတ္တံ့။ (၂)

၄၆။ ဤခန္ဓာကိုယ်သည် “ပျက်လွတ်တတ်သည့်ရေမြုပ်နှင့်
တူ၏”ဟု သိရှိပြီး၊ “အနိပ်အရောင်မျှသာ ဖြစ်သည့်
တံလျှပ်နှင့်တူ၏”ဟု ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်သော
သူသည် ကိလေသာ မာရ်နတ်၏ ပန်းနှင့်တူသည့်
လောကီအာရုံ ဝဋ်ဒုက္ခ မျိုးစုံကို ဖြတ်တောက်ပြီး၊
သေမင်းမမြင်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ရာ၏။ (၃)

၄၇။ ကြီးစွာသော ရေအလျဉ်သည် အိပ်ပျော် နေသော
ရွာသားအပေါင်းကို တိုက်ယူသပိတ်ဆောင်သွားသကဲ့
သို့၊ ပန်းတည်းဟူသော ကာမဂုဏ်အာရုံတို့ကို ရွေး
ချယ်ဆွတ်ခူးလျက် ထိုကာမဂုဏ်တို့၌ တွယ်တာ

ကပ်ငြိသည့် စိတ်ရှိသောသူကို သေမင်းက ယူဆောင်
သွားလေ၏။ (၄)

၄၆။ ပန်းတည်းဟူသော ကာမဂုဏ်အာရုံတို့ကို ရွေးချယ်
ဆွတ်ခူးလျက် ထိုကာမဂုဏ်တို့၌ တွယ်တာ ကပ်ငြိ
သည့် စိတ်ရှိသောသူကို ကာမဂုဏ်တို့၌ မရောင့်ရဲ
မိမိပင် သေမင်းက မိမိအလိုသို့ရောက်အောင်ပြုလေ၏။ (၅)

၄၉။ ပျားပိတုန်းသည် ပန်းပွင့်ကိုလည်းကောင်း၊ ပန်း၏
အဆင်း အနံ့ကို လည်းကောင်း မပျက်စီးနေပဲ၊
ပန်းပတ်ရည်ကို စုတ်ယူ၍ ပျံ့သွားသကဲ့သို့၊ ထို့
အတူ ရဟန်းသည် (ဒါယကာတို့၏ သဒ္ဓါတရား
ပစ္စည်းဥစ္စာကို မပျက်စီးစေပဲ) မြို့ရွာ၌ ကျင့်ဆောင်
ရာ၏။ (၆)

၅၀။ သူတပါးတို့၏ အပြစ် အနာအဆာများကို လည်း
ကောင်း၊ သူတပါးတို့၏ ကောင်းမှု မကောင်းမှု
ပြုမပြုကို လည်းကောင်း မရှုမဆင်ခြင်ရာ၊ မိမိ၏
ကောင်းမှု မကောင်းမှု ပြုမပြုတို့ကိုသာလျှင် ရှုဆင်
ခြင်ရာ၏။ (၇)

၅၁။ လှပတင့်တယ်၍ အဆင်းသာရှိပြီး အနံ့မရှိသော
ပန်းသည် အကျိုးမရှိ အသုံးမဝင်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ
ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်သော တရား စကား
သည် မလိုက်နာမကျင့်သုံးသူအား အကျိုးမရှိပေ။

- ၅၂။ လှပတင့်တယ်၍ အဆင်းလည်းရှိ၊ အနံ့လည်းရှိသော
ပန်းသည် အကျိုးရှိ အသုံးဝင်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ
ကောင်းစွာဟောကြားအပ်သော တရားစကားသည်
လိုက်နာ ကျင့်သုံး သူအား အကျိုး များစွာ ရှိ
ပေ၏။ (၉)
- ၅၃။ ပန်းပွင့် အပွံ့ကြီးမှ များစွာသော ပန်းကုံးတို့ကို
သိကုံးပြုလုပ်ရာသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မွေးဖွားဖြစ်ပေါ်
သော သတ္တဝါသည် (မိမိ၏ဥစ္စာအစုအပုံမှ) များစွာ
သော ကောင်းမှုကို ပြုရာ၏။ (၁၀)
- ၅၄။ ပန်းအနံ့သည် လေညှာသို့ မသွားရောက်နိုင်။
စန္ဒကူးနံ့၊ တောင်ဇလပ်ပန်းအနံ့၊ စပယ်ကြက်ရုံး
ပန်းအနံ့သည်လည်း လေညှာသို့ မသွားရောက်နိုင်။
သူတော်ကောင်းတို့၏ သီလဂုဏ် တည်း ဟူသော
အနံ့သည်ကား လေညှာသို့ သွားရောက် နိုင်၏။
သူတော်ကောင်းသည် (မိမိ၏ သီလဂုဏ် အနံ့ဖြင့်)
အရပ် ဆယ်မျက်နှာလုံးသို့ သတင်းကြိုင်ကြိုင် ပျံ့နှံ့
လှိုင်၏။ (၁၁)
- ၅၅။ စန္ဒကူးအနံ့၊ ဟောင်ဇလပ်ပန်းအနံ့၊ ကြာညိုပန်း
အနံ့၊ မြလေးပန်းအနံ့ တည်းဟူသော ဤနံ့သာ
မျိုးတို့၏ အနံ့များထက် သီလတည်းဟူသောအနံ့
သည် အတုမရှိ ထူးမြတ်လှ၏။ (၁၂)
- ၅၆။ တောင်ဇလပ်၊ စန္ဒကူးပန်းတို့၏ အနံ့သည် (မပြော
ပလောက်) အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်၏။ သီလရှိသော

သူတို့၏ သီလတည်းဟူသော အနံ့သည်ကား ထူးကဲ
လွန်မြတ်သဖြင့် နတ်ပြည်တို့၌ပင် ကြိုင်လှိုင်ပေ၏။
(၁၃)

၅၇။ သီလနှင့်ပြည့်စုံ၍ မမေ့မလျော့ နေလေ့ရှိကုန်သော၊
မဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် ကောင်းစွာသိ၍ ကိလေသာမှ
လွတ်မြောက်ကုန်သော ထိုရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏
သွားရာလမ်းကြောင်းကို မင်းရန်တသည် မတွေ့မမြင်
နိုင်ပေ။
(၁၄)

၅၈။ လမ်းမပေါ်၌ စွန့်ပစ်ထားသည့် အမှိုက် စုပုံရာ
အရပ်၌ သင်းပျံ့မွှေးကြိုင်၍ နှစ်သက်စဖွယ် လှပ
တင့်တယ်သော ပဒုမ္မာကြာပန်းသည် ပေါက်ရောက်
သကဲ့သို့—
(၁၅)

၅၉။ ထို့အတူ အမှိုက်ပုံနှင့်တူသည့် ပညာမျက်စိကန်းကုန်
သော ပုထုဇဉ် လူမိုက်တို့၏ အလယ်၌ ဗုဒ္ဓ၏တပည့်
သားသာဝကသည် ပညာဖြင့် လွန်စွာ တောက်ပ
တင့်တယ်လှပေ၏။
(၁၆)

၅။ ဗာလဝဂ် = လူမိုက်ဆိုင်ရာတရားစု

၆၀။ အိပ်၍မပျော် နိုးနေသောသူအဖို့ ညသည် တာရှည်
၏။ ခရီးပန်းသောသူအဖို့ တယူဇနာမျှသော ခရီး
သည် ရှည်ဝေး၏။ သူတော်ကောင်းတရားကို မသိ
ကြသော သူမိုက်တို့အဖို့ ဘဝသံသရာသည် ကြာ
ရှည်၏။
(၁)

- ၆၁။ တရားကို ကျင့်ကြံ အားထုတ်သောသူသည် မိမိထက်
(သီလ စသည် ဂုဏ်အားဖြင့်) လွန်မြတ်သော သူကို
လည်းကောင်း၊ မိမိနှင့် တူညီသောသူကို လည်း
ကောင်း မရရှိခဲ့လျှင် တဦးတည်း နေထိုင် ကျင့်ကြံ
ခြင်းကိုသာ စွဲမြဲစွာ ပြုလုပ်ရာ၏။ (အကြောင်းမှာ)
လူမိုက်၌ မိတ်ဆွေဖွဲ့ရာ ဂုဏ်အင်္ဂါ မရှိပေ။ (၂)
- ၆၂။ လူမိုက်သည် “ငါ့မှာ သားသမီးများ ရှိ၏။ ငါ့မှာ
ပစ္စည်းဥစ္စာရှိ၏” ဟူ၍ (တဏှာစွဲဖြင့်) စိုးရိမ်ပူပန်၏။
အမှန်အားဖြင့် မိမိသည်ပင် မိမိအား စိုးပိုင်ခြင်း
မရှိရကား သားသမီးများသည် အဘယ်မှာ အတည်
ရှိနိုင်အံ့နည်း။ ပစ္စည်းဥစ္စာသည် အဘယ်မှာ အတည်
ရှိနိုင်အံ့နည်း။ (၃)
- ၆၃။ မိမိ၏ မိုက်မဲသည့် အဖြစ်ကို သိသော လူမိုက်သည်
ထိုသို့ (ငါ့မိုက်မဲ၏ဟု) သိခြင်းကြောင့် ပညာရှိ
ဖြစ်နိုင်သေး၏။ မိမိကိုယ်ကို ပညာရှိဟု ထင်နေသည့်
လူမိုက်သည်သာ စင်စစ် ‘လူမိုက်’ ဟု ဆိုအပ်၏။ (၄)
- ၆၄။ ယောက်မသည် ဟင်း၏ အရသာကို မသိနိုင်သကဲ့သို့၊
လူမိုက်သည် ပညာရှိကို တသက်လုံးပင် ဆည်းကပ်
စေကာမူ (ပညာရှိဟောကြားသည့်) တရားမြတ်ကို
မသိနိုင်ပေ။ (၅)
- ၆၅။ လျှာသည် ဟင်း၏ အရသာကို ချက်ချင်း သိသကဲ့သို့၊
အသိဉာဏ်ရှိသူသည် ပညာရှိကို ခဏမျှပင် ဆည်းကပ်

စေကာမူ (ပညာရှိ ဟောကြားသည့်) တရားမြတ်ကို
လျင်စွာ သိနိုင်ပေ၏။ (၆)

၆၆။ အသိညာဏ်ကင်းမဲ့ကုန်သော လူမိုက်တို့သည် ပြင်းထန်
လှသည့် ဆိုးကျိုးကို ပေးတတ်သော မကောင်းမှု
ကံကို ပြုကုန်လျက် မိမိသည်ပင် မိမိ၏ ရန်သူကဲ့သို့
ဖြစ်၍ (သံသရာ၌) ကျင်လည်ရကုန်၏။ (၇)

၆၇။ အကြင် အမှုကို ပြုပြီးသော် နောင်တ တဖန်
စိုးရိမ်ပူပန်ရ၏။ အကြင်အမှု၏ ဆိုးကျိုးကိုလည်း
မျက်ရည်စက်လက် ငိုကြွေးလျက် ခံစားရ၏။ ထို့
အမှုမျိုးကို ပြုလုပ်ခြင်းသည် မကောင်းပေ။ (၈)

၆၈။ အကြင်အမှုကို ပြုပြီးသော် နောင်တ တဖန်
စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်း မရှိ။ အကြင်အမှု၏ ကောင်းကျိုး
ကိုလည်း နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်စွာ ခံစားရ၏။
ထိုအမှုကို ပြုလုပ်ခြင်းသည် ကောင်းမြတ်၏။ (၉)

၆၉။ လူမိုက်သည် မကောင်းမှုကံကို အကျိုးမပေးသေး
သမျှ ကာလပတ်လုံး ပျားသကာကဲ့သို့ ထင်မှတ်၏။
မကောင်းမှုကံ အကျိုးပေးသော အခါ၌ကား
ဆင်းရဲကဲ့သို့ ရောက်ရလေ၏။ (၁၀)

၇၀။ လူမိုက်သည် အစားအစာကို လစဉ်လတိုင်း သမန်း
မြက်ဖျားဖြင့် (အလွန်ခြိုးခြံဆင်းရဲစွာ) စားစေ
ကာမူ၊ သူသည် တရားကို ပိုင်းခြား သိမြင်သော

- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဆယ့်ခြောက်စိတ်စိတ် တစ်စိတ်
လောက်မျှ အဖိုးမထိုက် (တန်ဖိုးမရှိ)။ (၁၁)
- ၇၁။ ညစ်ပြီးစနီရည်သည် ရုတ်တရက် ချဉ်သိုးမသွား
သေးသကဲ့သို့၊ ပြုပြီးစမကောင်းမှုကံသည် ချက်ချင်း
အကျိုးမပေးသေး။ (အကျိုးပေးသော်ကား) ‘ပြာ
ဖိုးနေသော မီးကဲ့သို့ မကောင်းမှုပြုသော လူမိုက်ကို
လောင်လျက် အစဉ်လိုက်၏။ (၁၂)
- ၇၂။ လူမိုက်၏ အဟတ်ပညာသည် မိမိအကျိုးစီးပွား
ပျက်စီးရန်သာ ဖြစ်၏။ ထိုလူမိုက်၏ ဖြူစင်သော
ကောင်းမှု အဖို့အစုကို ဖျက်ဆီးတတ်၏။ ထိုလူမိုက်၏
ပညာ တည်းဟူသော ဦးထိပ်ကိုဖြတ်၍ ကျစေ
တတ်၏။ (၁၃)
- ၇၃။ ရဟန်းမိုက်သည် မိမိ၌ ထင်ရှားမရှိသော ဂုဏ်ဖြင့်
ချီးမွမ်းခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ရဟန်းတို့အလယ်၌
ဦးဆောင်ရှေ့သွားခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ကျောင်း
အရံဘို့၌ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ရခြင်းကို လည်းကောင်း၊
အမျိုးမဟုတ်သော ဒါယကာတို့၏ လှူဒါန်း ပူဇော်
မှုကို လည်းကောင်း အလိုရှိ၏။ (၁၄)
- ၇၄။ “ရဟန်းရှင်လူတို့သည် ‘ကျောင်း၌ ကိစ္စကြီးငယ်ကို
ငါပြု၏’ (တနည်း- ‘ငါ့အားသာ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်
ပြုအပ်၏’) ဟူ၍ မှတ်ထင်စေကုန်သတည်း။ ကိစ္စ
ကြီးငယ် ဟူသမျှတို့၌ ငါ့အလိုသို့ လိုက်စေကုန်

သတည်း”ဟု အလိုရှိ၏။ ဤကဲ့သို့သော ရဟန်းမိုက်
အား စိတ်အကြံအစည်၊ အလိုရမ္မက်၊ မာန်မာနသည်
တိုးပွား၏။ (၁၅)

၇၅။ လာဘ်လာဘကို ရကြောင်း အကျင့်သည် တခြား
တည်း။ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်သည်
တခြားတည်း။ ဤသို့ ဗုဒ္ဓ၏ တပည့် သာဝကသည်
ဤ အကျင့်နှစ်မျိုးကို ခွဲခြားသိမြင်၍၊ လာဘ်
ပူဇော်သက္ကာရကို မနှစ်သက် မတောင့်တရာ (တောင့်
တကိုယ်တည်းနေ၍) ကင်းဆိတ်ခြင်း ‘ဝိဝေက’
သုံးပါးကို အစဉ်ကျင့်ကြံပွားများရ၏။ (၁၆)

၆။ ပဏ္ဍိတဝဂ်=ပညာရှိဆိုင်ရာတရားစု

၇၆။ အပြစ်မော်ပြု၍ နှိမ့်ချ ဆုံးမလေ့ရှိသော ပညာရှိ
မျိုးကို “မြုပ်ထားသည့် ဥစွင်ရွှေအိုးကို ပြောကြား
ပေးသူကဲ့သို့” မှတ်ယူပြီး၊ ဆည်းကပ်ရ၏။ ထိုကဲ့သို့
သော ပညာရှိမျိုးကို မှီဝဲဆည်းကပ်သူမှာ အကျိုး
ထူးရ၊ မြင့်မြတ်လှ၏။ အကျိုးယုတ်မှု၊ ယုတ်ညံ့မှုမျိုး
မဖြစ်ပေ။ (၁)

၇၇။ အပြစ်မြင်က ဆုံးမရ၏။ အပြစ်မဖြစ်မီ ကြိုတင်
ဆုံးမရ၏။ မကောင်းသော အပြုအမူတို့မှလည်း
တားမြစ်ရ၏။ ထိုသို့ဆုံးမပဲ့ပြင် တားမြစ်တတ်သော
သူကို သူတော်ကောင်းတို့ ချစ်ခင်နှစ်သက်မြတ်နိုး၏။
မသူတော်တို့သာ မချစ်မနှစ်သက်ပေ။ (၂)

၇၈။ ယုတ်မာသည့် မိတ်ဆွေတို့ကို မဆည်းကပ်ရာ။ ယုတ်
မာသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မဆည်းကပ်ရာ။ မိတ်ဆွေ
ကောင်းတို့ကို ဆည်းကပ်ရာ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ကို
ဆည်းကပ်ရာ၏။ (၃)

၇၉။ တရားတည်း ဟူသော အမြှိုက်ရေကို သောက်သုံး
သော (တရား၌ မွေ့လျော်သော) သူသည် အထူး
ကြည်လင်သော စိတ်ဖြင့် ချမ်းသာစွာ နေရ၏။
ပညာရှိသည် အရိယာ သူတော်ကောင်းတို့ ဟော
ကြားအပ်သော တရားတော်၌ အမြဲမွေ့လျော်
ပေ၏။ (၄)

၈၀။ လယ်သမားတို့သည် ရေကို လိုရာအရပ်သို့ ဆောင်ယူ
ကြ၏။ မြားလုပ်သမားတို့သည် မြားကို ဖြောင့်
အောင် ပြုလုပ်ကြ၏။ လက်သမားတို့သည် သစ်
သားကို လိုရာပုံရအောင် လှီးဖြတ်ပြုလုပ်ကြ၏။
ပညာရှိတို့သည် မိမိကိုယ်ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမ
ကြ၏။ (၅)

၈၁။ အစိုင့်အခဲတခုတည်းဖြစ်သော ကျောက်တောင်သည်
လေကြောင့် မတုန်လှုပ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ပညာရှိ
(ရဟန္တာ)တို့သည် ကဲ့ရဲ့ခြင်း ချီးမွမ်းခြင်းတို့ကြောင့်
စိတ်တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိကုန် (ဝမ်းသာ၊ ဝမ်းနည်း
မဖြစ်ကုန်)။ (၆)

၈၂။ နက်လှစွာသော သမုဒ္ဒရာသည် ရေနောက်ကျခြင်း
မရှိ၊ အထူးကြည်လင်ဘိ သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ

ဦးမြင့်ဆွေ (လန်ဒန်)

ပညာရှိတို့သည် ဘုရားရှင် တရားတော်များကို နာ
ကြားရသော် အထူး စိတ်ကြည်လင် ကြကုန်၏။
(၇)

၈၃။ သူတော်ကောင်းတို့သည် (ခန္ဓာငါးပါး စသည်)
အရာခပ်သိမ်းတို့၌ တပ်မက်မှုကို စွန့်လွှတ်ကြကုန်၏။
သူတော်ကောင်းတို့သည် ပတ္တုအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့ကို
တောင့်တသဖြင့် မပြောဆိုကုန်။ ပညာရှိတို့သည်
ချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းနှင့် တွေ့ကြသော်လည်း
ဝမ်းသာခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်း အမှုအရာကို မပြ
ကြကုန်။ (၈)

၈၄။ ပညာရှိမည်သည် မိမိအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်စေ၊
သူတပါးအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်စေ (မကောင်း
မှုကို မပြု) မကောင်းမှုဖြင့် သားသမီး၊ ပစ္စည်း
ဥစ္စာ၊ ပြည်စည်းစိမ်ကို အလိုမရှိရာ။ မတရားမှုဖြင့်
မိမိ၏ ကြီးပွားပြည့်စုံခြင်းကို အလိုမရှိရာ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်
မျိုးသည် သီလရှိသူ၊ ပညာရှိသူ၊ တရားရှိသူ
ဖြစ်ပေ၏။ (၉)

၈၅။ လူအပေါင်းတို့တွင် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော တဘက်
ကမ်းသို့ ကူးမြောက် သွားကြသူတို့ကား အလွန်
နည်းပါးလှ၏။ ထိုမှတစ်ပါး ကြွင်းကျန်သော ဤ
သတ္တဝါ အပေါင်းသည် သံသရာ တည်းဟူသော
ဤမှာဘက်ကမ်း၌သာလျှင် အစဉ် ပြေးသွားနေကြ
ကုန်၏။ (၁၀)

၈၆။ ကောင်းစွာဟောကြားအပ်သော တရားတော်တို့ကို
တရားအားလျော်စွာ ကျင့်ကြံကုန်သော သူတို့သည်
ကား အလွန်ကူးမြောက်နိုင်ခဲ့သော သေမင်းနိုင်ငံ
သံသရာကို ကူးမြောက်၍ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော
ကမ်းတဘက်သို့ ရောက်ကြကုန်လတံ့။ (၁၁)

၈၇။ ပညာရှိသည် မည်းညစ်သော အကုသိုလ် တရားကို
စွန့်ပယ်၍ ဖြူစင်သော ကုသိုလ်တရားကို ပွားများ
ရာ၏။ တဏှာ၏ တည်ရာ အိမ်မှ အိမ်မဟုတ်သော
အရပ်သို့ ရောက်လာပြီး၊ မွေ့လျော်ရန် ခဲယဉ်းသော
ဆိုတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌- (၁၂)

၈၈။ ပညာရှိသည် ကာမဂုဏ်တို့ကို စွန့်၍ စိုးရိမ်ကြောင့်
ကြမ္မမရှိပဲ အလွန်မွေ့လျော်ခြင်းကို အလိုရှိရာ၏။
စိတ်ကို ညစ်ညူးစေသည့် (နီဝရဏ) တရားတို့မှ
မိမိကိုယ်ကို ကင်းရှင်းဖြူစင်စေရာ၏။ (၁၃)

၈၉။ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် ရကြောင်း ဗောဇ္ဈင် တရားတို့၌
စိတ်ကိုလောင်းစွာ ပွားများအပ်သော စွဲလမ်းမှု
ဥပါဒ် နှစ်ရပ် ‘ဥပါဒ်’ စွန့်ပယ်ရာ နိဗ္ဗာန်၌
မွေ့လျော်ကြသော၊ အဝေါ့ကုန်ခန်း၍ ဘုန်း
တန်ခိုး တောက်ထွန်း ကြသော ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်
တို့သည် လောက၌ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုကြကုန်၏။ (၁၄)

၇။ အရဟန္တာဝဂ်-ရဟန္တာဆိုင်ရာတရားစု

၉၀။ သံသရာခရီးသွားပြီး၍ စိုးရိမ်ခြင်း ကင်းပြီးသော၊
ခန္ဓာစသည် ဝဋ်ဒုက္ခတရားအားလုံးမှ လွတ်မြောက်
ပြီးသော၊ ဘဝ၏ အထုံးအဖွဲ့အလုံးစုံကို ပယ်ပြီး
သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မှာ စိတ်ပူပန်မှု မရှိတော့ချေ။
(၁)

၉၁။ သတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သမထဝိပဿနာကို
အားထုတ်ကြ၏။ ထိုသူတို့သည် တဏှာကာမဂုဏ်
တည်းဟူသော နေရာအိမ်၌ မမေ့မလျော့ကုန်။
ဟသံသုဂ္ဂတို့သည် ကျက်စားရာ ရှံညွှန်အိုင်ကို
မငဲ့ မကွက် စွန့်ခွါ၍ ပျံသွားကြ သကဲ့သို့၊
ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် တဏှာ၊ ကာမဂုဏ် တည်းဟူ
သော အိမ်ဟူသမျှကို စွန့်ပစ်သွားကြ ကုန်၏။
(၂)

၉၂။ အကြင် (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ပစ္စည်းသိုမှီးခြင်း
မရှိကုန်၊ ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို တရားဖြင့် ပိုင်းခြား
သိမြင်၍ သုံးဆောင်ကုန်၏။ ရာဂစသည်ကင်းဆိတ်
ရာ၊ ရာဂစသည့် အကြောင်းနိမိတ်မရှိရာ နိဗ္ဗာန်လျှင်
ကျက်စားရာအာရုံရှိကုန်၏။ ထို(ရဟန္တာ)ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏
လားရာ ဂတိကို “ကောင်းကင်၌ သွားသည့်ငှက်တို့၏
လမ်းခရီးကဲ့သို့” မသိမြင်နိုင်ပေ။
(၃)

၉၃။ အကြင်(ရဟန္တာ)ပုဂ္ဂိုလ်မှာ အာသဝေဂါတရားများ
ကုန်ခန်းကုန်၏။ အစာ အာဟာရ၌လည်း တပ်မက်

ခြင်းမရှိ၊ ရာဂ စသည် ကင်းဆိတ်ရာ။ ရာဂ စသည် အကြောင်း နိမိတ်မရှိရာ နိဗ္ဗာန်လျှင် ကျက်စားရာ အာရုံရှိကုန်၏။ ထိုကဲ့သို့သော (ရဟန္တာ)ပုဂ္ဂိုလ်၏ ခြေရာတည်းဟူသော လားရာဂတိကို “ကောင်းကင် ဌသွားသည့် ငှက်တို့၏ ခြေရာကဲ့သို့” မသိမြင်နိုင်ပေ။
(၄)

၉၄။ ရထားထိန်းက ကောင်းစွာ လေ့ကျင့် ဆုံးမသား သည့် မြင်းများကဲ့သို့ ငြိမ်သက် တည်ကြည်သည့် ဣန္ဒြေများရှိသော၊ မာနဘာဏုးကို ပယ်ပြီး၍ အာ သဝေဂတရားများ ကင်းပြီးသော။ “လောကဓံ ကြောင့် စိတ်မတုန်လှုပ်ခြင်း” = တာဒီဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံ သော (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်ကို နတ်တို့ကပင် ချစ်မြတ် နိုးကုန်၏။
(၅)

၉၅။ မြေကြီးကဲ့သို့ သည်းခံစိတ်ရှိသော၊ တံခါးခုံကဲ့သို့ စိတ်မတုန်လှုပ်ခြင်း = တာဒီဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ကောင်းမြတ်သည့် အကျင့်ရှိသော (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ် သည် (ဒေါသဖြင့်) ဆန့်ကျင်ဘက်မပြုချေ ချွံညှန် ကင်းသည့် ရေအိုင်ကဲ့သို့ ကိလေသာညှန် ကင်း၏။ ထိုကဲ့သို့သော တာဒီဂုဏ်ရှင်ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဘဝ သံသရာ ကျင်လည်ရခြင်းများ မရှိတော့ကုန်။ (၆)

၉၆။ တရားကို ကောင်းစွာသိမြင်၍ ကိလေသာမှ လွတ် ပြီးသော၊ အလွန်ငြိမ်သက် အေးငြိမ်း၍ စိတ်မတုန် လှုပ်ခြင်း = တာဒီဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ထို (ရဟန္တာ)

- ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် ငြိမ်သက်၏။ နှုတ်အမူအရာ၊ ကိုယ်အမူအရာလည်း ငြိမ်သက်ပေ၏။
- ၉၇။ အကြင်သူသည် သူတပါးစကားဖြင့် ယုံကြည်သူ မဟုတ်။ နိဗ္ဗာန်ကို ကိုယ်တိုင်သိမြင်သူလည်းဖြစ်၏။ ဝဋ်သုံးပါး၏ အစပ် စက်ရဟတ်ကို ဖြတ်တောက်ပြီး သူလည်းဖြစ်၏။ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုး ပေးခွင့်ကို ဖျက်ဆီးပြီးသူလည်း ဖြစ်၏။ တဏှာ အလုံးစုံကို ထွေးအန်ပြီးသူလည်း ဖြစ်၏။ ထိုသူသည် စင်စစ် အမြတ်ဆုံး ယောကျ်ား (ရဟန္တာ) ဖြစ် ပေ၏။ (၈)
- ၉၈။ ရွာ၌ဖြစ်စေ၊ တော၌ဖြစ်စေ၊ ချိုင့်ဝှမ်း၌ဖြစ်စေ၊ ကုန်းမြင့်၌ ဖြစ်စေ အကြင်အရပ်၌ ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ် တို့ နေထိုင်ကြ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ နေထိုင်ရာ မြေအရပ် သည် မေ့လျော့ဖွယ်ရှိ၏။ (၉)
- ၉၉။ တောတို့သည် မေ့လျော့ဖွယ် ရှိကုန်၏။ ယင်းတော တို့၌ ကာမရှားမှီးသူ လူအပေါင်းသည် မမေ့လျော့ နိုင်။ ရာဂကင်းပြီးသော (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ် တို့ကား ကာမကို မရှားမှီးကြသဖြင့် မေ့လျော့ကုန်လတ္တံ့။ (၁၀)

၈။ သဟသဝဂ်=တထောင်ဆိုင်ရာတရားစု

၁၀၀။ အကျိုးမဲ့ပုဒ်များ ပါရှိသော စကားသည် အစွန်း တထောင်ရှိစေကာမူ အကျိုးမရှိ၊ မမြတ်သည်သာ။ ကြားနာရလျှင် ရာဂစသည် အေးငြိမ်း စေသော

အကျိုးရှိသည့် စကားတပုဒ် (တခွန်း)သည်ကား
အကျိုးရှိ၍ မြတ်သည်သာတည်း။ (၁)

၁၀၁။ အကျိုးမဲ့ပုဒ်များပါရှိသော ဂါထာသည် တထောင်
ပင် ရှိစေကာမူ အကျိုးမရှိ၊ မမြတ်သည်သာ။
ကြားနာရလျှင် ရာဂစသည် အေးငြိမ်းစေသော
ဂါထာတပုဒ်သည်ကား အကျိုးရှိ၍ မြတ်သည်သာ
တည်း။ (၂)

၁၀၂။ အကျိုးမဲ့ပုဒ်များ ပါရှိသော ဂါထာတရာကို
ရွတ်ဆိုစေကာမူ (ထိုဂါထာတရာသည်) အကျိုး
မရှိ၊ မမြတ်သည်သာ။ ကြားနာရလျှင် ရာဂ
စသည် အေးငြိမ်းစေသော တရားစကား တပုဒ်
သည်ကား အကျိုးရှိ၍ မြတ်သည်သာတည်း။ (၃)

၁၀၃။ စစ်မြေပြင်၌ လူတသန်းကို (တိုက်ခိုက်) အောင်နိုင်
သော စစ်သူရဲသည် မမြတ်ပေ။ (ကိလေသာမာရ်
ကိုယ်တွင်းရန်ကို နှိမ်နင်း၍) မိမိကိုယ်တဦးတည်း
ကိုသာ အောင်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား အမြတ်
ဆုံးသော စစ်အောင်သူ ဖြစ်ပေ၏။ (၄)

၁၀၄။ တပါးသူအပေါင်းကို အောင်မြင်ခြင်းထက် မိမိ

၁၀၅။ ကိုယ်ကို အောင်နိုင်ခြင်းသည် စင်စစ်သာ၍ မြတ်၏။
မိမိကိုယ်ကို ဆုံးမပြီးသော (ကိုယ်နှုတ်နှလုံးသုံးပါး
လုံးကို) အမြဲစောင့်စည်းသည့် အကျင့်ရှိသော
ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုး၏ (မိမိကိုယ်အား) အောင်နိုင်ခြင်းကို

နတ်၊ ဂန္ဓဗ္ဗနတ်မျိုး၊ ဗြဟ္မာနှင့်တကွ မာရ်နတ်တို့ပင်
တဖန်ရှုံးအောင် မလုပ်နိုင်ပေ။ (၅ + ၆)

၁၀၆။ အကြင်သူသည် လစဉ်လတိုင်း တထောင်သော
ဥစ္စာဖြင့် အနှစ်တရာတိုင် ယဇ်ပူဇော်ရာ၏။ အကြင်
သူကား ဝိပဿနာ ပွားများပြီးသော အရိယာ
ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကို ခဏမျှပင် ပူဇော်ရာ၏။ (ထိုပူဇော်
ခြင်း နှစ်မျိုးတွင်) အရိယာပုဂ္ဂိုလ် တဦးအား
တခဏမျှ ပူဇော်ခြင်းသည် (သီလမရှိသူတို့အား)
အနှစ်တရာ လူဒါန်း ပူဇော်ခြင်းထက် မြတ်ပေ၏။
(၇)

၁၀၇။ အကြင်သူသည် တော၌ မီးကို အနှစ်တရာပတ်လုံး
(သားကောင်သတ်၍) လုပ်ကျွေး ပူဇော်ရာ၏။
အကြင်သူကား ဝိပဿနာပွားများပြီးသော အရိ
ယာ ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကို တခဏမျှပင် ပူဇော်ရာ၏။
(ထိုပူဇော်ခြင်း နှစ်မျိုးတွင်) အရိယာပုဂ္ဂိုလ် တဦး
အား တခဏမျှ ပူဇော်ခြင်းသည် အနှစ်တရာ
ပတ်လုံး (သားကောင်သတ်၍) မီးအားလုပ်ကျွေး
ပူဇော်ခြင်းထက် မြတ်ပေ၏။ (၈)

၁၀၈။ လောက၌ ကောင်းမှုကို အလိုရှိသော သူသည်
ယဇ်ကြီး ယဇ်ငယ် အလုံးစုံကို တနှစ်ပတ်လုံး
လူဒါန်းပူဇော်ရာ၏။ ထိုယဇ်ပူဇော်ခြင်း အားလုံး
သည်ပင် နိဗ္ဗာန်ခရီးကို ဖြောင့်ဖြောင့် သွားကြသည့်
အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ရှိခိုးခြင်းကုသိုလ်စေတနာ၏

လေးပုံတပုံကိုပင် မမိချေ။ ထိုရှိခိုးခြင်း ကုသိုလ်
စေတနာက သာ၍ မြတ်ပေ၏။ (၉)

၁၀၉။ သီလရှိသူတို့အား ရှိသေစွာ ရှိခိုးလေ့ ရှိသော
မိမိထက် အသက်၊ သိက္ခာ၊ ဂုဏ်အားဖြင့် ကြီး
သော သူတို့အား အမြဲအရိုအသေ ပြုလေ့ရှိသော
သူအား “အသက်ရှည်ခြင်း၊ အဆင်းလှခြင်း၊
ချမ်းသာခြင်း၊ ခွန်အားကြီး ခြင်း” ဟူသော
အကျိုးတရား လေးပါးတို့သည် တိုးပွားကုန်၏။
(၁၀)

၁၁၀။ သီလမရှိ၊ သမာဓိမရှိပဲ အနှစ်တရာ အသက်ရှည်နေ
ရခြင်းထက် သီလရှိ၍ သမထဝိပဿနာကို ရှုပွား
သောသူ၏ တရက်မျှ အသက်ရှည်ခြင်းက သာ၍
မြတ်ပေ၏။ (၁၁)

၁၁၁။ ပညာမရှိ၊ သမာဓိမရှိပဲ အနှစ်တရာ အသက်ရှည်
နေရခြင်းထက် ပညာရှိ၍ သမထ ဝိပဿနာကို
ရှုပွားသောသူ၏ တရက်မျှ အသက်ရှည် ခြင်းက
သာ၍မြတ်ပေ၏။ (၁၂)

၁၁၂။ ပျင်းရိပြီး ဝီရိယမရှိပဲ အနှစ်တရာ အသက်ရှည်နေ
ခြင်းထက် ဝီရိယကို မြဲမြံစွာ အားထုတ်သောသူ၏
တရက်မျှ အသက်ရှည်ခြင်းက သာ၍မြတ်ပေ၏။
(၁၃)

- ၁၁၃။ ခန္ဓာငါးပါး၏ အဖြစ်အပျက်ကို မရှုမြင်ပဲ အနှစ်
တရာ အသက် ရှည်နေခြင်းထက် ခန္ဓာ ငါးပါး၏
အဖြစ်အပျက်ကို ရှုမြင်သောသူ၏ တရက်မျှအသက်
ရှည်ခြင်းက သာ၍ မြတ်ပေ၏။ (၁၄)
- ၁၁၄။ သေခြင်းကင်းသော နိဗ္ဗာန်ကို မမြင်ပဲ အနှစ်တရာ
အသက်ရှည်နေခြင်းထက် သေခြင်းကင်းသော နိဗ္ဗာန်
ကို မြင်သော သူ၏ တရက်မျှ အသက်ရှည်ခြင်းက
သာ၍ မြတ်ပေ၏။ (၁၅)
- ၁၁၅။ အမြတ်ဆုံးသော လောကုတ္တရာတရားကို မသိမြင်ပဲ
အနှစ်တရာ အသက်ရှည်နေခြင်းထက် အမြတ်ဆုံး
သော လောကုတ္တရာ တရားကို သိမြင်သောသူ၏
တရက်မျှ အသက်ရှည်ခြင်းက သာ၍ မြတ်ပေ၏။
(၁၆)

၉။ ပါပဝဂ်=မကောင်းမှုဆိုင်ရာတရားစု

- ၁၁၆။ စိတ်သည် မကောင်းမှု၌ မွေ့လျော်တတ်၍ ကောင်း
မှုပြုသော အခါ၌ နှံ့နှေးတတ်ရကား၊ စိတ်ကို
မကောင်းမှုမှ တစ် မြစ်၍ ကောင်းမှုတို့ကို ဆော
လျှင်စွာ ပြုရာ၏။ (၁)
- ၁၁၇။ ပုဂ္ဂိုလ်တဦးသည် မကောင်းမှုကို ပြုမိခဲ့လျှင် ထို
မကောင်းမှုကို ထပ်ခါ ထပ်ခါ မပြုမိစေရာ၊ ထို
မကောင်းမှု၌ ပြုလိုသော စိတ်ဆန္ဒကိုပင် မပြုရာ။

မကောင်းမှုကို ပွားစေခြင်းသည် ဆင်းရဲကြောင်း ဖြစ်၏။ (၂)

၁၁၈။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ကောင်းမှုကိုပြုလျှင် ထိုကောင်းမှုကို ထပ်ခါထပ်ခါ ပြု၏။ ထိုကောင်းမှု၌ ပြုလိုသော စိတ်ဆန္ဒကို ပြုရာ၏။ ကောင်းမှုကို ပွားစေခြင်းသည် ချမ်းသာကြောင်း ဖြစ်၏။ (၃)

၁၁၉။ မကောင်းမှု ပြုသော သူသည်ပင် မကောင်းမှုကံ အကျိုး မပေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ကောင်းကျိုးကို တွေ့မြင်နိုင်သေး၏။ မကောင်းကံ အကျိုးပေးသော အခါ၌မူ မကောင်းမှုပြုသောသူသည် မကောင်းကျိုး တို့ကိုသာ တွေ့မြင်ရတော့၏။ (၄)

၁၂၀။ ကောင်းမှုပြုသောသူသည်ပင် ကောင်းမှုကံ အကျိုး မပေးသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး မကောင်းကျိုးကို တွေ့မြင်နိုင်သေး၏။ ကောင်းမှုကံ အကျိုးပေးသော အခါ၌မူ ကောင်းမှုပြုသော သူသည် ကောင်းကျိုး တို့ကိုသာ တွေ့မြင်ရတော့၏။ (၅)

၁၂၁။ “မကောင်းမှု အနည်းငယ်သည် ငါ့အား အကျိုး သက်ရောက်လာမည် မဟုတ်” ဟု မကောင်းမှုကို မထိ မဲ့မြင် မအောက်မေ့ရာ (အထင်မသေးရာ)။ မိုးရေ ပေါက်တို့ ကျဖန်များသဖြင့် ရေအိုးကြီးပင် ပြည့် လျှံသွားသကဲ့သို့ လူမိုက်သည် အနည်းငယ် မနည်း ငယ်မျှသော မကောင်းမှုကို ပြုလုပ် ဆည်းပူးဖန် များသော် မကောင်းဖြင့် ပြည့်လာ၏။ (၆)

- ၁၂၂။ “ကောင်းမှု အနည်းငယ်သည် ငါ့အား အကျိုးပေးသက်ရောက်လာမည် မဟုတ်” ဟု ကောင်းမှုကို မထိမဲ့ဖြင့် မအောက်မေ့ရာ (အထင်မသေရာ)။ မိုးရေပေါက်တို့ ကျဖန်များသဖြင့် ရေအိုးကြီးပင် ပြည့်လုံသွားသကဲ့သို့ ပညာရှိသည် အနည်းငယ် အနည်းငယ်မျှသော ကောင်းမှုကို ပြုလုပ် ဆည်းပူးဖန်များသော် ကောင်းမှုဖြင့် ပြည့်လေ၏။ (၇)
- ၁၂၃။ အဖော်နည်း၍ ဥစ္စာတဏှာများစွာပါရှိသော ကုန်သည်ကြီးသည် ဘေးအန္တရာယ်များသော လမ်းခရီးကို ရှောင်ကြဉ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ အသက်ရှင်လိုသောသူသည် အဆိပ်ကိုရှောင်ကြဉ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ပညာရှိသည်) မကောင်းမှုတို့ကိုရှောင်ကြဉ်ရာ၏။ (၈)
- ၁၂၄။ လက်ဝါး၌ အနာမရှိလျှင် လက်ဖြင့် အဆိပ်ကိုကိုင်နိုင်၏။ အဆိပ်သည် အနာမရှိသော လက်သို့ အစဉ်လျှောက်မလိုက်နိုင်။ စေတနာဖြင့်ပြုသူမဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား အကုသိုလ် မဖြစ်ပေ။ (၉)
- ၁၂၅။ အကြင်လူမိုက်သည် မပြစ်မှား ထိုက်သော၊ သီလစင်ကြယ်၍ (ကိလေသာ) အပြစ်ကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ပုတ်ခတ်ပြစ်မှား၏။ လေညာသို့ပစ်လွှင့်လိုက်သော သိမ်မွေ့လှသည့် မြွေမုန်သည် ထိုပစ်လွှင့်သူထံသို့သာ ပြန်ကျသကဲ့သို့၊ ပြစ်မှားသည့် မကောင်းမှုသည် ထိုလူမိုက်သို့သာ ပြန်ကျလေ၏။ (၁၀)

၁၂၆။ အချို့သော သူတို့သည် လူ့အမိဝမ်း၌ ဖြစ်ကြ၏။ မကောင်းမှု ပြုသူတို့သည် ငရဲ၌ ဖြစ်ကြ၏။ ကောင်းသော သဘော ရှိသူတို့သည် နတ်ပြည်သို့ ရောက်ကြ၏။ အာသဝေါ ကင်းသော ရဟန္တာတို့သည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်ကြ၏။ (၁၁)

၁၂၇။ မကောင်းမှုပြုသူသည် ကောင်းကင်၌ နေသည်ဖြစ်စေ၊ သမုဒ္ဒရာအလယ်၌ နေသည် ဖြစ်စေ၊ တောင်ခေါင်းထဲဝင်၍ နေသည် ဖြစ်စေ မကောင်းမှုကို အကျိုးမှ မလွတ်ရာ။ အကြင်အရပ်၌ တည်နေသော် မကောင်းမှုကို အကျိုးမှ လွတ်ရာ၏။ ထိုကဲ့သို့သော ကမ္ဘာလောကရပ်ဌာနမျိုးသည် မရှိပေ။ (၁၂)

၁၂၈။ မကောင်းမှု ပြုသူသည် ကောင်းကင်၌ နေသည်ဖြစ်စေ၊ သမုဒ္ဒရာအလယ်၌ နေသည် ဖြစ်စေ၊ တောင်ခေါင်းထဲဝင်၍ နေသည် ဖြစ်စေ သေခြင်းမှ မလွတ်ရာ။ အကြင်အရပ်၌ တည်နေသော် သေမင်းသည် မညှဉ်းဆဲနိုင်ရာ။ ထိုကဲ့သို့သော ကမ္ဘာလောကရပ်ဌာနမျိုးသည် မရှိပေ။ (၁၃)

၁၀။ ဒန္တဝဂ် = အပြစ်ဒဏ်ဆိုင်ရာတရားစု

၁၂၉။ (ရဟန္တာမှတစ်ပါး) သတ္တဝါအားလုံးသည် ဒဏ်ကို ကြောက်လန့်ကြ၏။ သတ္တဝါအားလုံးသည် သေခြင်း

ကို ကြောက်ကြ၏။ (ထို့ကြောင့်) မိမိကိုယ်ကို ဥပမာ ပြု၍ (သူတပါးတို့ကို) မညှဉ်းဆဲရာ၊ မသတ်ဖြတ်ရာ။
(၁)

၁၃၀။ (ရဟန္တာမူတပါး) သတ္တဝါအားလုံးသည် ဒဏ်ကို ကြောက်လန့်ကြ၏။ သတ္တဝါအားလုံးသည် မိမိ အသက်ကို ချစ်မြတ်နိုးကြ၏။ (ထို့ကြောင့်) မိမိ ကိုယ်ကို ဥပမာပြု၍ (သူတပါးတို့ကို) မညှဉ်းဆဲရာ၊ မသတ်ဖြတ်ရာ။
(၂)

၁၃၁။ မိမိ၏ချမ်းသာမှုကို အလိုရှိသဖြင့် (မိမိကဲ့သို့) ချမ်းသာမှုကို အလိုရှိကြသည့် သတ္တဝါတို့ကို တုတ် လက်နက်ဖြင့် ပုတ်ခတ် ညှဉ်းဆဲသောသူသည် တမ လွန်ဘဝ၌ ချမ်းသာမှုကို မရနိုင်။
(၃)

၁၃၂။ မိမိ၏ချမ်းသာမှုကို အလိုရှိသဖြင့်၊ မိမိကဲ့သို့၊ ချမ်းသာမှုကို အလိုရှိကြသည့် သတ္တဝါတို့ကို တုတ်လက်နက် ဖြင့် မပုတ်ခတ် မညှဉ်းဆဲသော သူသည် တမလွန် ဘဝ၌ ချမ်းသာမှုကို ရနိုင်၏။
(၄)

၁၃၃။ တစုံတယောက်ကိုမျှ ကြမ်းကြုတ်သည့်စကားကို မဆို လင့်။ အဆိုခံရသူတို့သည် သင့်ကို တုန်ပြန် ဆိုကုန် ရ၏။ ချုပ်ချယ် ပြောဆိုသောစကားသည် ဆင်းရဲ ကြောင်းဖြစ်၏။ တန်ပြန်ဒဏ်တို့သည် သင့်ထံသို့ ထိ ရောက်ကုန်ရ၏။
(၅)

၁၃၄။ အနားပြတ် ကဲ့ပျက်သော ကြေးခွက် ခေါင်းလောင်း ကဲ့သို့ (အသံမထွက်ပဲ) မိမိကိုယ်ကို မတုန်မလှုပ်

ငြိမ်သက်အောင် စောင့်ရှောက်နိုင်လျှင် သင်သည်
နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည်မည်၏။ သင့်မှာ ချုပ်ချယ်မှု
မရှိတော့ပေ။ (၆)

၁၃၅။ နွားကျောင်းသားသည် နှင်တံဖြင့် နွားတို့ကို စား
ကျက်သို့ မောင်းနှင်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အံ့ခြင်း၊
သေခြင်းတရားတို့သည် သတ္တဝါတို့၏ အသက်ကို
မောင်းနှင်ကုန်၏။ (၇)

၁၃၆။ လူမိုက်သည် မကောင်းမှုတို့ကို ပြု၍အခါ၌ (ငါ
မကောင်းမှုပြု၏ဟု)မသိ။ ပညာမဲ့သော လူမိုက်သည်
ထို မိမိပြုသည့် မကောင်းမှုကံတို့ကြောင့် ‘မီးလောင်
သကဲ့သို့’ ပူလောင်ဆင်းရဲရ၏။ (၈)

၁၃၇။ အပြစ်ဒဏ်ကင်း၍ မပြစ်မှားထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို
တုတ်လက်နက်ဖြင့် ပြစ်မှားသော သူသည် ဆင်းရဲ
ကြောင်း ဒဏ်ဆယ်ပါးတို့တွင် တခုခုသို့ လျင်မြန်
စွာပင် ရောက်ရ၏။ (၉)

၁၃၈။ “ပြင်းထန်သော ဝေဒနာ၊ ဥစ္စာပစ္စည်း ဆုံးရှုံးခြင်း၊

၁၃၉။ ကိုယ်အင်္ဂါ ပျက်စီးခြင်း၊ ဆိုးဝါးသော အနာရောဂါ

၁၄၀။ စွဲကပ်ခြင်း၊ စိတ်ဖောက်ပြန် ရူးသွပ်ခြင်း၊ မင်းဘေး

သင့်ခြင်း၊ ကြမ်းကြုတ်စွာသော စွပ်စွဲမှု ခံရခြင်း၊

ဆွေမျိုးများ ပျက်စီးပြုန်းတီးခြင်း၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ

ပျက်စီးခြင်း” သို့ရောက်၏။ ထို့ပြင် ထိုပြစ်မှားသော

သူ၏ အိမ်တို့ကို ပကတိ မီးသည် လည်းကောင်း၊

အလိုလို ထလောင်သော မီး (လောင်မီး) သည်

လည်းကောင်း လောင်၏။ ထိုပညာမဲ့သူသည် ကိုယ်
ခန္ဓာပျက်စီး သေလွန်သော် ငရဲသို့ ရောက်ရ၏။
(၁၀-၁၁-၁၂)

၁၄၁။ “အဝတ်မဝတ်သော အကျင့်များ၊ ဆံကျစ်အကျင့်
များ၊ ရှံညှန်အလိမ်းလိမ်း ကပ်သော အကျင့်များ၊
အစာမစားသော အကျင့်များ၊ မြေ၌အိပ်သော
အကျင့်များ၊ မြူမှုန်အလိမ်းလိမ်း ကပ်သော အကျင့်
များ၊ ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်၍နေသော အကျင့်များ”
(ဤအကျင့်တို့သည်) ယုံမှားခြင်း ဝိစိကိုစ္ဆာ မကင်း
သေးသော သတ္တဝါကို မစင်ကြယ်စေနိုင်ကုန်။ (၁၃)

၁၄၂။ အကြင်သူသည် ကိလေသာမှ ငြိမ်း၏။ ဣန္ဒြေတို့ကို
ဆုံးမပြီးဖြစ်၏။ မဂ်လေးပါးဖြင့် မြဲ၏။ မြတ်သော
အကျင့်ရှိ၏။ သတ္တဝါအားလုံး အပေ၌ လက်နက်
ကို ပယ်ချထားပြီး မေတ္တာဖြင့် အညီအမျှကျင့်၏။
ထိုသူသည် တန်ဆာများ ဆင် ထား စေ ကာ မူ
မကောင်းမှုမှအပ ပြုပြီးသူ ‘ဗြဟ္မဏ’ မည်၏။
ကိလေသာ ငြိမ်းပြီးသူ ‘သမဏ’ မည်၏။ ကိလေသာ
ဖျက်ဆီးပြီးသူ ‘ဘိက္ခု’ မည်၏။ (၁၄)

၁၄၃။ မြင်းကောင်းသည် ကြိမ်လုံးကို ကြည်ရှောင်သကဲ့သို့၊
ကဲ့ရဲ့ခြင်း(အိပ်ခြင်း)ကို ကြည်ရှောင်သော၊ မိမိကိုယ်
ကို အံ့ရှက်တရားဖြင့် ထိန်းချုပ်ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်
သည် လောက၌ တဦးတလေသာရှိ၏ (ရှားလှ၏)
(၁၅)

- ၁၄၄။ မြင်းကောင်းသည် ကြိမ်လုံးဖြင့် ပုတ်ခတ်သော်
လုံ့လရှိသကဲ့သို့၊ (ကိလေသာ ကုန်စေရန်) လုံ့လ
ရှိကြလော့။ ထိပ်လန့်ခြင်း သံဝေဂ ရှိကြလော့။
သင်တို့သည် ဝိဇ္ဇာ (သုံးပါး)، စရဏ (တဆယ့်
ငါးပါး)နှင့် ပြည့်စုံ၍၊ ထင်သောသတိ ရှိကုန်လျက်
“သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ ဝီရိယ၊ ဓမ္မဝိနိစ္ဆယဉာဏ် (တရားကို
ဆုံးဖြတ်ခြင်း)”တို့ဖြင့် အတိုင်းမသိ များလှဘိသော
ဤသံသရာဆင်းရဲကို စွန့်ကြရကုန်လတ္တံ့။ (၁၆)
- ၁၄၅။ လယ်သမားတို့သည် ရေကိုလိုရာအရပ်သို့ ဆောင်ယူ
ကြ၏။ မြားလုပ်သမားတို့သည် မြားကို ဖြောင့်
အောင် ပြုလုပ်ကြ၏။ လက်သမားတို့သည် သစ်
သားကို လိုရာပုံရအောင် လှီးဖြတ် ပြုလုပ်ကြ၏။
အကျင့်ကောင်းသော သူတို့သည် မိမိကိုယ်ကို ယဉ်
ကျေးအောင် ဆုံးမကြ၏။ (၁၇)

၁၁။ ဇရာဝဂ်=အိုခြင်းဆိုင်ရာတရားစု

- ၁၄၆။ အခါခပ်သိမ်း ကိလေသာမီး တောက်လောင်နေ
သူများ ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဖျော်ပြူး
ရယ်ရှင်ခြင်း ဖြစ်ဘိသနည်း၊ အဘယ့်ကြောင့် နှစ်လို
ဝမ်းသာခြင်း ဖြစ်ဘိသနည်း။ အဝိဇ္ဇာ အမှိုက်မှောင်
ကြီးဖြင့် ပိတ်ဆီးနေသူများ ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်
ကြောင့် ပညာတည်း ဟူသော ဆီမီးကို မရှာပဲ
နေကြသနည်း။ (၁)

- ၁၄၇။ အဆန်းတကြယ် ပြုလုပ်ထားသည့် အရုပ်ကလေးနှင့် တူသော အိုင်းအမာတို့၏ အစုအဝေး ဖြစ်သော၊ (အသား) အရိုးတို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော၊ အမြဲ နာလေ့ရှိသော၊ လူအပေါင်းတို့များစွာ ကြံစည် စိတ်ကူးအပ်သော၊ အမြဲအရှည် တည်တံ့ခြင်း မရှိသော ခန္ဓာကိုယ်ကို ကြည့်ရှုစမ်းလော့။ (၂)
- ၁၄၈။ ဤရုပ်ခန္ဓာသည် ဆွေးမြည့် အိုမင်းတတ်၏။ အံနာရောဂါတို့၏ တည်နေရာဖြစ်၏။ ယိုယွင်း ပျက်စီးတတ်၏။ အပုပ်ကောင် ခန္ဓာကိုယ်သည် ပျက်စီးတတ်၏။ အမှန်စင်စစ် အသက်ရှင်ခြင်းသည် သေခြင်းလျှင် အဆုံးရှိချေ၏။ (၃)
- ၁၄၉။ သာရဒရာသီ နေပူထဲ၌ ဖရိုဖရဲ စွန့်ပစ်ထားသည့် ဗူးတောင်းများကဲ့သို့ ခိုအဆင်းပမာ ဖြူဖွေးသော အရိုးတို့ကို မြင်ရ၍ အဘယ်မှာ မွေ့လျော်ဖွယ် ရှိနိုင်အံ့နည်း။ (၄)
- ၁၅၀။ အရိုးတို့ကို စိုက်ထောင်၍ အသား အသွေးတို့ဖြင့် လိမ်းကုံးလျက်၊ ခန္ဓာကိုယ်တည်း ဟူသော မြို့ကို ပြုလုပ်ထားခြင်း ဖြစ်၏။ ယင်းခန္ဓာကိုယ် မြို့ကြီး၌ အိုခြင်း၊ သေခြင်း၊ မာန်ထောင်လွှားခြင်း၊ သူ့ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း တရားဆိုးတို့သာ မြှုပ်နှံတည်ရှိပေ၏။ (၅)
- ၁၅၁။ “အဆန်းတကြယ် ဆင်ယင် ပြုလုပ်ထားသည့် မင်း၏ ရထားများသည်ပင် အိုမင်း ဆွေးမြေ့ကြရကုန်၏။

ခန္ဓာကိုယ်သည်လည်း ထို့အတူပင် အိုမင်းဆွေးမြေ့ခြင်းသို့ ရောက်ရပေ၏။ သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားတော်ကား ဆွေးမြေ့ခြင်းသို့ မရောက်ပေ” ဤသို့ သူတော်ကောင်းတို့သည် သူတော်ကောင်းတို့နှင့် အချင်းချင်း ပြောဟောကြကုန်၏။ (၆)

၁၅၂။ အကြားအမြင် ဗဟုသုတ နည်းပါးသော ဤယောက်ျားသည် နွားလားကဲ့သို့ အချည်းနှီးကြီးပြင်း၏။ သူ၏အသားတို့သာ တိုးပွားပြီး၊ သူ၏ပညာဏာမတိုးပွားချေ။ (၇)

၁၅၃။ ငါသည် ခန္ဓာအိမ်ကို တည်ဆောက်သူ‘တဏှာ’တည်းဟူသော လက်သမားကို ရှာဖွေလျက် ဘဝများစွာ သံသရာပတ်လုံး ကျင်လည်ခဲ့ရလေပြီ။ အဖန်တလဲလဲ ပဋိသန္ဓေ တည်နေရခြင်းကား (အို၊ နာ၊ သေမြဲ) ဆင်းရဲလှဘိ၏။ (၈)

၁၅၄။ ခန္ဓာအိမ်ကို ဆောက်လုပ်တတ်သော အို-တဏှာလက်သမား၊ ငါသည်သင့်ကို (ဉာဏ်မျက်စိဖြင့်) တွေ့မြင်ပေပြီ။ သင်သည်(ငါ့အတွက်) ခန္ဓာအိမ်ကို နောက်တဖန် ဆောက်ရတော့မည် မဟုတ်။ (ငါသည်) သင်၏ ကိလေသာတည်း ဟူသော အခြင်အားလုံးကို ချိုးဖျက်ပြီးပြီ။ အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အိမ်အထွတ်ကို ဖျက်ဆီးပြီးပြီ။ ငါ၏ စိတ်သည် ပြုပြင်စီရင်ခြင်းကင်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်လေပြီ။ တဏှာတို့၏ ကုန်ခန်းရာ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ငါရပေပြီ။ (၉)

၁၅၅။ (လူမိုက်တို့သည်) နုပျိုသော အရွယ်၌ မြတ်သော အကျင့်ကို မကျင့်မိပဲ၊ ဥစ္စာကိုလည်း မရလိုက်သောကြောင့် “ငါးများ ကုန်ခန်းသော ညွှန်အိုင်၌ အတောင်ယွင်းယို ကြိုးကြာအိုများကဲ့သို့” ကြံ့မိုင် နေကြရကုန်၏။ (၁၀)

၁၅၆။ (လူမိုက်တို့သည်) နုပျိုသော အရွယ်၌ မြတ်သော အကျင့်ကို မကျင့်မိပဲ၊ ဥစ္စာကိုလည်း မရလိုက်သောကြောင့် “လေးမှ လွတ်ပြီး၍ အရှိန်ကုန်သော မြားတို့ကဲ့သို့” (ရှေးကခံစားရဘူးသည့်) ရှေးဖြစ်ဟောင်းတို့ကို အောက်မေ့ညည်းတွား၍သာ နေရရှာကုန်၏။ (၁၁)

၁၂။ အတ္တဝါ-မိမိကိုယ်ဆိုင်ရာတရားစု

၁၅၇။ “မိမိကိုယ်ကို ချစ်မြတ်နိုးအပ်၏”ဟု သိပါမူ ထိုမိမိကိုယ်ကို ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့် စောင့်ရှောက်ရာ၏။ ပညာရှိသည် အရွယ်သုံးပါးတို့တွင် တပါးပါးသော အရွယ်၌ (မိမိကိုယ်ကို) မမေ့မလျော့ စောင့်ရှောက်ရာ၏။ (၁)

၁၅၈။ မိမိကိုယ်ကိုသာ ရှေးဦးစွာ သင့်လျော်သော အကျင့်၌ တည်စေရာ၏။ ထို့နောက်မှ သူတပါးကို ဆုံးမရာ၏။ ပညာရှိသည် (သူတပါးတို့ ကဲ့ရဲ့ခြင်းဖြင့်) မိမိကိုယ်ကို မညစ်နှမ်းစေရာ။ (၂)

၁၅၉။ သူတပါးကို ဆုံးမသည့်နည်းအတိုင်း မိမိကိုယ်တိုင် ပြုကျင့်ရာ၏။ မိမိကိုယ်တိုင် ယဉ်ကျေးအောင် ကောင်းစွာ ဆုံးမပြီးမှသာ (သူတပါးကို) ဆုံးမ ရာ၏။ မိမိကိုယ်ကို ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမရန် ခဲယဉ်းလှဘိတကား။ (၃)

၁၆၀။ မိမိသည်သာ မိမိ၏ ကိုးကွယ်အားထားရာ ဖြစ်၏။ မိမိမှတစ်ပါး အဘယ်သူသည် မိမိ၏ ကိုးကွယ် အားထားရာ ဖြစ်နိုင်အံ့နည်း။ မိမိကိုယ်ကို ယဉ်ကျေး အောင် ဆုံးမခြင်းဖြင့် ရခဲလှစွာသော (အရဟတ္တ ဖိုလ် တည်းဟူသော) ကိုးကွယ် အားထားရာကို ရနိုင်၏။ (၄)

၁၆၁။ ကျောက်မှဖြစ်သော စိန်သည် မိမိဖြစ်ရာ ကျောက် ကိုပင် ထွင်းဖောက်ဖျက်ဆီးသကဲ့သို့ မိမိပြုအပ်သော မိမိမှဖြစ်သော၊ မိမိကြောင့်ဖြစ်သော မကောင်းမှု ကံသည် ထိုကံဖြစ်ရာ ပညာမဲ့လူမိုက်ကိုပင် နှိပ်စက် ဖျက်ဆီး၏။ (၅)

၁၆၂။ မာလောန္တယ်သည် မိမိမှီရာ အင်ကြင်းပင်ကြီးကို လွှမ်းမိုးရစ်ပတ် ဖျက်ဆီးသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ အမြဲ မပြတ် လွန်စွာ သီလပျက်ခြင်း (ကိုဖြစ်စေသည့် တဏှာလွှမ်းမိုးမှု) ရှိသော သူသည် “ရန်သူတဦးက အလိုရှိတိုင်း ပြုသကဲ့သို့” မိမိကိုယ်ကို ပျက်စီးအောင် ပြုလုပ်၏။ (၆)

၁၆၃။ မကောင်းသော၊ မိမိအတွက်လည်း အကျိုးမရှိသော အမှုတို့ကို ပြုလုပ်ရန် လွယ်ကူ၏။ ကောင်းသော၊ အကျိုးလည်းရှိသော အမှုကိုမူ ပြုလုပ်ရန် အလွန် ခဲယဉ်းလှ၏။ (၇)

၁၆၄။ အကြင်ပညာမဲ့သူ လူမိုက်သည် ယုတ်မာသော မိစ္ဆာအယူကို အမှီပြု၍ “ပူဇော်အထူးကို ခံထိုက် ကုန်သော၊ တရားသဖြင့် အသက်မွေးကုန်သော” ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဆုံးအမကို ရှုံ့ချပြောဆို တားမြစ်၏။ ဝါးသီးတို့သည် ထို ဝါးပင်ကို သတ်ရန်အတွက်သာ သီးကြသကဲ့သို့၊ ထိုလူမိုက် သည် မိမိကိုယ်ကို ပျက်စီးစေရန်သာ အကျိုး ဖြစ်စေ၏။ (၈)

၁၆၅။ မကောင်းမှုကို မိမိ ပြုမိခဲ့လျှင် မိမိသည် ပင် (မကောင်းမှုဖြင့်) ညစ်နွမ်းရ၏။ မကောင်းမှုကို မိမိမပြုခဲ့လျှင် မိမိသည်ပင် (ကောင်းမှုဖြင့်) စင်ကြယ် ၏။ စင်ကြယ်သော ကုသိုလ်နှင့် မစင်ကြယ်သော အကုသိုလ်သည် ပြုသူတို့၏စိတ်နှင့်သာ သက်ဆိုင်၏ (တခြားစီသာဖြစ်၏)။ သူတိုင်းသည်အခြားသူတိုင်း ကို (မကောင်းမှုမှ) စင်ကြယ်အောင် မသုတ်သင်နိုင်။ (၉)

၁၆၆။ များစွာသော သူတပါး၏ အကျိုး စီးပွားကြောင့် မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားကို မဆုတ်ယုတ်စေရာ။ မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားကို ကောင်းစွာသိမြင်၍ မိမိ၏အကျိုး စီးပွားကို တိုးပွားအောင် အားထုတ်ရာ၏။ (၁၀)

၁၃။ လောကဝဂ်=လောကဆိုင်ရာတရားစု

၁၆၇။ ယုတ်ညံ့သည့် ကာမဂုဏ်တရားကိုမမှီဝဲရာ။ မေ့လျော့ခြင်းနှင့် မပေါင်းသင်းရာ (မေ့မေ့လျော့လျော့မနေရာ)။ မှားသော မိစ္ဆာအယူကို မယူရာ(မမှီဝဲရာ)။ လောကသံသရာ ကြီးပွား (ရှည်လျား)ရေးအတွက် ပြုကျင့်သူ မဖြစ်ရာ။ (၁)

၁၆၈။ ဆွမ်းခံဝတ်၌ မမေ့မလျော့ရာ။ ကောင်းသောအကျင့် သုစရိုက်တရားကိုကျင့်ရာ၏။ တရားကိုကျင့်သောသူသည် ဤလောက၌လည်းကောင်း၊ တမလွန်လောက၌လည်းကောင်း ချမ်းသာစွာ နေရ၏။ (၂)

၁၆၉။ သုစရိုက်တရားကိုကျင့်ရာ၏။ ဒုစရိုက်တရားကိုမကျင့်ရာ။ တရားကို ကျင့်သောသူသည် ဤလောက၌လည်းကောင်း၊ တမလွန်လောက၌လည်းကောင်း ချမ်းသာစွာနေရ၏။ (၃)

၁၇၀။ ဖြစ်ပြီး ပျက်တတ်သော ရေပွက်ကို ရှုမြင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ထင်တိုင်း မဟုတ်သော တံလျှပ်ကို ရှုမြင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထို့အတူ ခန္ဓာငါးပါးတည်းဟူသော လောကကို (ဖြစ်ပြီးပျက်တတ်၊ ထင်တိုင်းမဟုတ်ဟု) ရှုမြင်သောသူကို သေမင်းသည်မမြင်နိုင်ပေ။ (၄)

၁၇၁။ အဆန်းတကြယ်ဆင်ယင်ထားသည့် မင်း၏ရထားနှင့် တူသော ဤခန္ဓာငါးပါးတည်းဟူသောလောကကို

လာကြည့် ရှုကြ စမ်း လော့။ ယင်း ခန္ဓာလောက၌
မိုက်မဲသုတို့ငြိတယ်နစ်မြုပ်ကြကုန်၏။ ပညာရှိတို့ကား
(ခန္ဓာလောက၌) ကပ်ငြိတယ်တာမှ မရှိကြကုန်။
(၅)

၁၇၂။ ရှေးက(တံမြက်လှည်းကာ)မဂ်ဖိုလ်အမှ့်၌ မေ့လျော့
ခဲ့ပြီး၊ နောက်၌ မမေ့ မလျော့သောသူသည် “တိမ်
တိုက်မှ လွတ်သော လမင်းကဲ့သို့” ဤလောကကို
(မဂ်ဉာဏ်ရောင်ဖြင့်) ထွန်းလင်းစေ၏။ (၆)

၁၇၃။ မိမိပြုခဲ့သောအကုသိုလ်ကံကို (အရဟတ္တမဂ်)ကုသိုလ်
ဖြင့် ဖုံးလွှမ်း ဖျက်ဆီးသောသူသည် “တိမ်တိုက်မှ
လွတ်သော လမင်းကဲ့သို့” ဤလောကကို ထွန်းလင်း
စေ၏။ (၇)

၁၇၄။ ဤလူအပေါင်းသည် ပညာမျက်စိမရှိ၊ အကန်းအတိ
သာဖြစ်၏။ ဤလောက၌ လူ အ နည်းငယ် သာ
(သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စသဘောကို) ရှုမြင်နိုင်၏။
ပိုက်ကုန်မှ လွတ် သာ ငှက်သည် နည်းပါးသကဲ့သို့၊
လူအနည်းငယ်မျှသာ နတ်ရွာ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ချောက်၏။
(၈)

၁၇၅။ ဟသံတို့သည် နေမင်း သွားရာ လမ်းကြောင်း
(ကောင်းကင်)၌ သွားကုန်၏။ (ဣဒ္ဓိလေးပါးပွား
များကြသော) တန်ခိုးရှင် တို့သည် တန်ခိုးဖြင့်
ကောင်းကင်၌ သွားကုန်၏။ ပညာရှိတို့သည် စစ်
သည် ဗိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကဲ့သို့ မာရ်မင်းကိုအောင်၍
လောကမှ ထွက်မြောက်ကုန်၏။ (၉)

၁၇၆။ သစ္စာတရားတခုကိုလွန်၍ မုသားစကားကို ဆိုလေ့ရှိသော၊ တမလွန်လောကကို စွန့်ပယ်သော သတ္တဝါအား မပြုနိုင်သော အကုသိုလ်မည်သည်မရှိ။
(၁၀)

၁၇၇။ နှမြော ဝန်တိုသတို့သည် နတ်ပြည်သို့ မရောက်နိုင်ကုန်။ လူမိုက်တို့သည် အလ္လဒါနကို မချီးမွမ်းနိုင်ကုန်။ ပညာရှိသည်ကား အလ္လဒါနကို ငမ်းမြောက်နိုင်၏။ သူသည်ထိုဝမ်းမြောက်ခြင်းကြောင့်ပင် တမလွန်ဘဝ၌ ချမ်းသာရပေ၏။
(၁၁)

၁၇၈။ မြေပြင်အလုံး၌ ဧကရာဇ်စကြဝတေးမင်း ဖြစ်ရခြင်း၊ နတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည်သို့ ရောက်ရခြင်း၊ တလောကလုံးကို အစိုးရခြင်းထက် သောတာပတ္တိဖိုလ် (ရခြင်း) သည် (အပါယ်တံခါးပိတ်သဖြင့်) သာလွန်မြင့်မြတ်လှပေ၏။
(၁၂)

၁၄။ ဗုဒ္ဓဝဂ်=ဘုရားဆိုင်ရာ တရားစု

၁၇၉။ အောင်အပ်ပြီးသော ကိလေသာကို တဖန်အောင်ဖွယ်မရှိတော့သော၊ လောက၌ အောင်အပ်ပြီးသည့် ကိလေသာ တစုံတရာမျှ အစဉ်လိုက်ခြင်း မရှိတော့သော၊ အပိုင်းအခြားမရှိ ကျက်စားနိုင်သည့် သဗ္ဗညုဘဉာဏ် ရရှိတော်မူသော၊ ဖုဂစသည့် လမ်း

ကြောင်းမရှိတော့သော မြတ်စွာဘုရားကို အဘယ်
ခရီးလမ်းကြောင်းဖြင့် သင်တို့ခေါ်ဆောင် နိုင်ကုန်
အံ့နည်း။ (၁)

၁၈၀။ တစုံတခုသော ဘဝသို့ ခေါ်ဆောင်ရန် ပိုက်ကွန်
ပမာ ကပ်ငြိတတ်သည့် 'တဏှာ' အလျဉ်းမရှိပေ
သော၊ အပိုင်းအခြားမရှိ ကျက်စားနိုင်သည့် သဗ္ဗ
ညတဉာဏ် ရရှိတော်မူသော၊ ရာဂစသည့် လမ်း
ကြောင်း မရှိတော့သော မြတ်စွာဘုရားကို အဘယ်
ခရီး လမ်းကြောင်းဖြင့် သင်တို့ခေါ်ဆောင်နိုင်
ကုန်အံ့နည်း။ (၂)

၁၈၁။ သမထ၊ ဝိပဿနာ ဈာန်နှစ်ပါး၌ လေ့ကျက်
အားထုတ်ကုန်သော၊ ကာမဂုဏ်မှ လွတ်မြောက်မှု၊
ကိလေသငြိမ်းမှု၌ မွေ့လျော်ကုန်သော၊ သစ္စာ
လေးပါးကို ကောင်းစွာသိမြင်၍ သတိတရားအမြဲ
ရှိပေကုန်သော ပညာရှိတို့ကို နတ်ဗြဟ္မာတို့ကပင်
ချစ်မြတ်နိုးကုန်၏။ (၃)

၁၈၂။ လူ့အဖြစ်ကို ရခြင်းသည် ခဲယဉ်း၏။ သတ္တဝါတို့၏
အသက်ရှည်ခြင်းသည် ခဲယဉ်း၏။ သူတော်ကောင်း
တရားကို ကြားနားရခြင်းသည် ခဲယဉ်း၏။ ဘုရား
ရှင်တို့၏ ပွင့်ပေါ်တော်မူခြင်းသည် ခဲယဉ်း၏။ (၄)

*၁၈၃။ မကောင်းမှုဟူသမျှကို မပြုရာ၊ ကုသိုလ်နှင့်ပြည့်စုံ
စေရာ၏။ မိမိစိတ်ကို ဖြူစင်စေရာ၏။ ဤကား
ဘုရားရှင်တို့၏ အဆုံးအမတော်ပေတည်း။ (၅)

*၁၈၄။ ‘တိဟိက္ခာ’ခေါ် သည်းခံမှုခန္တိသည် အလွန်မြတ်သော အကျင့်ဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် အလွန်မြတ်၏ဟု ဘုရားရှင်တို့ ဟောတော်မူကုန်၏။ သူတပါးကို သတ်ဖြတ်သော သူသည် ရဟန်းမဟုတ်။ သူတပါးကို ညှင်းဆဲသော သူသည် ရဟန်းမဟုတ်။ (၆)

*၁၈၅။ သူတပါးကို မစွပ်စွဲမကဲ့ရဲ့ရာ။ မညှင်းဆဲရာ။ ပါတိမောက္ခသံသရာသီလကို စောင့်ရှောက်ရာ၏၊ ဆွမ်းစားရာ၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိရာ၏၊ ဆိတ်ငြိမ်ရာကျောင်းအိပ်ရာနေရာ၌ နေထိုင်ရာ၏။ သမာပတ် ရှစ်ပါးဟူသော အဓိစိတ္တသိက္ခာကို ပွားများအားထုတ်ရာ၏။ ဤကားဘုရားရှင်တို့၏ အဆုံးအမတော်ပေတည်း။ (၇)

၁၈၆။ အသပြာမိုး ရွာသွန်းပေးသဖြင့်လည်း ကာမတို့၌ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်မှုမရှိ။ ကာမတို့သည် သာယာဖွယ်မရှိ၊ ဆင်းရဲအတိသာ ဖြစ်ကုန်၏ဟု (သိမြင်၍) ပညာရှိသော-

၁၈၇။ မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားသာဝကသည် နိတ်၌ ဖြစ်သော ကာမတို့၌ပင် မခမ္မလျော်ချေ။ တဏှာကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်၌သာ မွေ့လျော်ပေ၏။ (၉)

၁၈၈။ လူတို့သည် ဘေးမှကြောက်ရွံ့ ထိပ်လုံကြသဖြင့် ‘တောများ၊ ဘောင်များ၊ အရံ၊ အဓိကရသစ်ပင်၊ စေတီပုထိုးများစွာကို ကိုးကွယ်ရာအဖြစ် ဆည်းကပ်ကြကုန်၏။

- ၁၈၉။ ဤကိုးကွယ်ရာမျိုးသည် ဘေးကင်းသော ကိုးကွယ်ခြင်းမဟုတ်။ မြတ်သော ကိုးကွယ်ခြင်းမဟုတ်။ ဤကိုးကွယ်ခြင်းမျိုးကို ဆည်းကပ်ခြင်းကြောင့် ဝဋ်ဆင်းရဲအားလုံးမှ မလွတ်နိုင်။ (၁၁)
- ၁၉၀။ အကြင်သူသည် ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာကို ကိုးကွယ်
- ၁၉၁။ ဆည်းကပ်၏။ ဆင်းရဲခြင်းအမှန် “ဒုက္ခသစ္စာ” ဆင်းရဲခြင်း၏ အကြောင်းအမှန် “သမုဒယသစ္စာ” ဆင်းရဲလွန်မြောက်ရာအမှန် “နိရောဓသစ္စာ” ဆင်းရဲငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း အမှန်-အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော “မဂ္ဂသစ္စာ” ဟူသော အရိယသစ္စာ လေးပါးတို့ကို ကောင်းစွာ မဂ်ပညာဖြင့် သိမြင်၏။ (၁၂-၁၃)
- ၁၉၂။ -ဤ ရတနာသုံးပါး) ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခြင်းမျိုးသည်သာ ဘေးကင်းသော ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခြင်းမည်၏။ မြတ်သော ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခြင်းမည်၏။ ဤကိုးကွယ်ခြင်းမျိုးကို ဆည်းကပ် ခြင်းကြောင့် ဝဋ်ဆင်းရဲအားလုံးမှ လွတ်မြောက်နိုင်၏။ (၁၄)
- ၁၉၃။ ယောက်ျား အာဇာနည်မျိုးကား ရခဲပေါ်ပေါက်ခဲ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည် နေရာတိုင်း၌ မဖြစ်ထွန်းချေ။ ပညာရှိ အာဇာနည်ယောက်ျားမျိုး ဖြစ်ထွန်းရာ အမျိုးအနွယ်သည် ချမ်းသာကြီးပွား၏။ (၁၅)
- ၁၉၄။ ဘုရားရှင်တို့ ပွင့်တော်မူခြင်းသည် ချမ်းသာခြင်းအကြောင်းဖြစ်၏။ သူတော်ကောင်းတရား ဟောကြားခြင်းသည် ချမ်းသာခြင်း အကြောင်း ဖြစ်၏။

သံဃာ၏ ညီညွတ် ခြင်းသည် ချမ်းသာခြင်း
အကြောင်း ဖြစ်၏။ စိတ်ဓာတ် ညီညွတ် သူတို့၏
အကျင့်သည် ချမ်းသာခြင်း အကြောင်းဖြစ်၏။
(၁၆)

- ၁၉၅။ ပူဇော်ထိုက်ကုန်သော၊ (ဘဏ္ဍာ၊မာန၊ဒိဋ္ဌိဟူသော)
၁၉၆။ သံသရာနယ်၍တရားတို့ကိုလွန်မြောက်ပြီးကုန်သော။
စိုးရိမ်ပူဆွေးငိုကြွေးခြင်းကိုလွန်မြောက်ပြီးကုန်သော
ကိလေသာငြိမ်းအေးပြီးကုန်သော၊ဘေးရန်တစုံတရာ
မရှိတော့ကုန်သော ဘုရားရှင်များ၊ ဘုရားတပည့်
သား သာဝကများကို ပူဇော်သောသူ၏ ကောင်းမှု
ကို“ဤကောင်းမှုသည် ဤမျှအကျိုးရှိ၏”ဟူ၍ တစုံ
တယောက်သောသူသည်လည်း ရေတွက်ရန် မစွမ်း
နိုင်ပေ။ (၁၇-၁၈)

၁၅။ သုခဝဂ်=သုခဆိုင်ရာတရားစု

- ၁၉၇။ ငါတို့သည် ရန်ပြုတတ်ကုန်သော လူတို့အလယ်၌
ရန်မရှိကြပဲ အလွန် ချမ်းသာစွာ အသက်မွေးနိုင်
ကုန်၏။ ရန်ပြုတတ်ကုန်သော လူတို့အလယ်၌ ရန်
မရှိကြပဲ နေနိုင်ကုန်၏။ (၁)
၁၉၈။ ငါတို့သည် ကိလေသာနာ နှိပ်စက်ခံရကုန်သော လူ
တို့အလယ်၌ ကိလေသာနာ အနှိပ်စက် မခံကြရပဲ
အလွန်ချမ်းသာစွာ အသက်မွေးနိုင်ကုန်၏။ ကိလေ

သာနာ နှိပ်စက်ခံရကုန်သော လူတို့အလယ်၌ ကိလေ
သာနာ အနှိပ်စက်မခံရပဲ နေနိုင်ကုန်၏။ (၂)

၁၉၉။ ငါတို့သည် ကာမဂုဏ်အတွက် ကြောင့်ကြ စိုက်ကုန်
သော လူတို့အလယ်၌ ကာမဂုဏ်အတွက်ကြောင့်ကြ
မစိုက်ပဲ အလွန်ချမ်းသာစွာ အသက်မွေးနိုင်ကုန်၏။
ကာမဂုဏ်အတွက် ကြောင့်ကြစိုက်ကုန်သော လူတို့
အလယ်၌ ကာမဂုဏ်အတွက် ကြောင့်ကြ မစိုက်ပဲ
နေနိုင်ကုန်၏။ (၃)

၂၀၀။ ငါတို့သည် စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု တစုံတရာ မရှိပဲ
အလွန်ချမ်းသာစွာ အသက်မွေးနိုင်ကုန်၏။ အာ
ဘဿရာဗြဟ္မာမင်းကြီးများကဲ့သို့ ပီတိတည်းဟူသော
အစာရှိကြ၍ နေနိုင်ကုန်၏။ (၄)

၂၀၁။ နိုင်သောသူသည် ရန်ကိုပွားစေ၏။ ရှုံးသောသူသည်
ဆင်းရဲစွာနေရ အိပ်ရ၏။ ကိလေသာ ငြိမ်းပြီးသူ
(ရဟန္တာ)သည် အနိုင် အရှုံးကို စွန့်၍ ချမ်းသာစွာ
နေရ အိပ်ရ၏။ (၅)

၂၀၂။ ရာဂနှင့်တူသော မီးသည်မရှိ။ ဒေါသနှင့် တူသော
အပြစ်သည် မရှိ။ ခန္ဓာကိုယ်နှင့်တူသောဆင်းရဲခြင်း
သည် မရှိ။ ဒုက္ခငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ထက်သာလွန်သော
ချမ်းသာခြင်းသည် မရှိ။ (၆)

၂၀၃။ ဆာလောင် မှတ်သိပ်ခြင်းသည် အလွန်ကဲဆုံးသော
အနာရောဂါမည်၏။ ခန္ဓာငါးပါး သင်္ခါရတရားတို့

သည် အလွန်ကဲဆုံးသော ဆင်းရဲတို့ မည်ကုန်၏။
 နိဗ္ဗာန်လည်း အမြတ်ဆုံးသောချမ်းသာမည်၏။ ဤသို့
 ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၍ (ပညာရှိသည် နိဗ္ဗာန်ကို
 မျက်မှောက်ပြု၏။) (၇)

၂၀၄။ အနာရောဂါကင်း(ကျန်းမာ)ခြင်းသည် အမြတ်ဆုံး
 လာဘ်တည်း။ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်ခြင်းသည် အမြတ်
 ဆုံး ဥစ္စာတည်း။ ချစ်ကျမ်းဝင်ခြင်းသည်အမြတ်ဆုံး
 ဆွေမျိုးတည်း။ နိဗ္ဗာန်သည် အမြတ်ဆုံး ချမ်းသာ
 တည်း။ (၈)

၂၀၅။ ငှားရမ်း၌ နှစ်သက်မေ့လျော့ခြင်း အရသာကိုသောက်
 သုံးသောသူသည် ဆိတ်ငြိမ်ရာ၌ တဦးတည်းနေခြင်း
 ဖြင့်ရသော တရားအရသာကိုလည်းကောင်း၊ ကိလေ
 သာ အပူငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်၏ အရသာကိုလည်းကောင်း
 သောက်သုံးရ သောကြောင့် (ရာဂစသေ) အပူ
 ကင်း၍ မကောင်းမှုမှလည်း ကင်းလေ၏။ (၉)

၂၀၆။ အရိယာ သူတော်ကောင်းတို့ကို တွေ့မြင်ရခြင်းသည်
 ကောင်း၏။ သူတော်ကောင်းတို့နှင့် အတူနေရခြင်း
 သည် အစဉ်ချမ်းသာ၏။ လူမိုက်တို့ကို မတွေ့ရခြင်း
 သည် အမြဲပင် ချမ်းသာ၏။ (၁၀)

၂၀၇။ လူမိုက်တို့နှင့်အတူ ပေါင်းဖော် လှည့်လည်သောသူ
 သည် ကာလရှည်စွာ စိုးရိမ်ရ၏။ လူမိုက်တို့နှင့်အတူ
 နေရခြင်းသည် “ရန်သူနှင့်အတူနေရသကဲ့သို့” အမြဲ

ဆင်းရဲရ၏။ ပညာရှိနှင့်အတူနေရခြင်းသည် “ဆွေ
မျိုးများနှင့် တွေ့ဆုံရသကဲ့သို့ပင်” ချမ်းသာလှ၏။
(၁၁)

၂၀၈။ ထို့ကြောင့် တည်ကြည်ခြင်း၊ အသိပညာ၊ ဗဟုသုတ
ရှိသော၊ မင်္ဂလိပ်ဘည်းဟူသော ဝန်ကို ဆောင်လေ့
ရှိသော၊ အကျင့်နှင့်ပြည့်စုံ၍ မြတ်သော၊ ထိုကဲ့သို့
သော ပညာရှိ သူတော်ကောင်းကို “လမင်းသည်
နက္ခတ်တာရာတို့ သွားရာလမ်းကို လိုက်သကဲ့သို့” မှီဝဲ
ဆည်းကပ်ရာ၏။ (၁၂)

၁၆။ ပိယဝဂ်-ချစ်ခြင်းဆိုင်ရာတရားစု

၂၀၉။ မိမိကိုယ်ကို အားမထုတ်သင့်ရာ၌အားထုတ်၍၊ အား
ထုတ်သင့်ရာ၌ အားမထုတ်သော၊ မိမိအကျိုးစီးပွား
ကို စွန့်ပြီး ချစ်ဖွယ်အာရုံ ကာမဂုဏ်ကို စွဲမက်သော
သူသည် ကိုယ်တိုင်ကျင့်ကြံ အားထုတ်သော သူတို့၏
အကျိုးစီးပွားကို တောင့်တ၏။ (၁)

၂၁၀။ ချစ်သောသူတို့နှင့် မပေါင်းဖော်သင့်။ မချစ်သော
သူတို့နှင့် မည်သည့်အခါမျှ မပေါင်းဖော်သင့်။ ချစ်
သောသူတို့ကို မမြင်ရခြင်းသည် ဆင်းရဲ၏၊ မချစ်
သောသူတို့ကို မြင်ရခြင်းသည်လည်း ဆင်းရဲ၏။
(၂)

၂၁၁။ ထို့ကြောင့်(မည်သည်ကိုမျှ)ချစ်ခင် စွဲလမ်းခြင်းမပြု
ရာ၊ (အကြောင်းမှ) ချစ်သောသူတို့နှင့် ကွေကွင်းရ

ခြင်းသည် မကောင်းသည် သာတည်း။ ချစ်ခြင်း၊
မုန်းခြင်းမရှိသော သူတို့အား အနှောင်အဖွဲ့ “ဂန္ထ
တရား”တို့ မရှိကုန်။ (၃)

၂၁၂။ ချစ်ခင်မှုကြောင့် စိုးရိမ်မှုဖြစ်၏။ ချစ်ခင်မှုကြောင့်
ကြောက်ရွံ့မှုဖြစ်၏။ ချစ်ခင်မှုမှ ကင်းလွတ်သောသူ
အား စိုးရိမ်မှု မရှိချေ။ ကြောက်ရွံ့မှုကား အဘယ်
မှာ ရှိတော့အံ့နည်း။ (၄)

၂၁၃။ မြတ်နိုးမှုကြောင့် စိုးရိမ်မှုဖြစ်၏။ မြတ်နိုးမှုကြောင့်
ကြောက်ရွံ့မှုဖြစ်၏။ မြတ်နိုးမှုမှ ကင်းလွတ်သောသူ
အား စိုးရိမ်မှု မရှိချေ။ ကြောက်ရွံ့မှုကား အဘယ်
မှာ ရှိတော့အံ့နည်း။ (၅)

၂၁၄။ မေ့လျော့မှုကြောင့် စိုးရိမ်မှုဖြစ်၏။ မေ့လျော့မှု
ကြောင့် ကြောက်ရွံ့မှု ဖြစ်၏။ မေ့လျော့မှုမှ ကင်း
လွတ်သောသူအား စိုးရိမ်မှု မရှိချေ။ ကြောက်ရွံ့မှုကား
အဘယ်မှာ ရှိတော့အံ့နည်း။ (၆)

၂၁၅။ ကာမကြောင့်စိုးရိမ်မှုဖြစ်၏။ ကာမကြောင့်ကြောက်
ရွံ့မှုဖြစ်၏။ ကာမမှ ကင်းလွတ်သော သူအားစိုးရိမ်
မှု မရှိချေ။ ကြောက်ရွံ့မှုကား အဘယ်မှာ ရှိတော့
အံ့နည်း။ (၇)

၂၁၆။ တဏှာကြောင့် စိုးရိမ်မှုဖြစ်၏။ တဏှာကြောင့်
ကြောက်ရွံ့မှုဖြစ်၏။ တဏှာမှ ကင်းလွတ်သော သူ
အား စိုးရိမ်မှု မရှိချေ။ ကြောက်ရွံ့မှုကားအဘယ်
မှာ ရှိတော့အံ့နည်း။ (၈)

၂၁၇။ အကျင့်သီလ၊ မဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော၊
 လောကုတ္တရာ တရား၌တည်၍ အမှန်တရားကိုလည်း
 ဆိုလေ့ရှိသော၊ မိမိပြုဖွယ် အကျင့်ကိစ္စကို ပြုကျင့်
 လေ့ရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ် မျိုးကို လူအပေါင်းသည်
 ချစ်မြတ်နိုးပေ၏။ (၉)

၂၁၈။ နိဗ္ဗာန်ရောက်လိုသည် ဆန္ဒပြင်းပြသော၊ နိဗ္ဗာန်ကို
 စိတ်ဖြင့်လည်း တွေ့သိသော၊ ကာမဘုံတို့၌ ကပ်ငြိ
 သည့် စိတ်လည်း မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို “အထက်
 အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာ့ဘုံသို့ ဆန်တက်သွားမည့်သူ” ဟူ၍
 ဆိုအပ်၏။ (၁၀)

၂၁၉။ ကြာမြင့်စွာ ကဲ့ကဲ့၍ ရပ်ဝေးမှ ချမ်းသာစွာ ပြန်
 ရောက်လာသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို (မြင်လျှင်) ဆွေမျိုး၊
 မိတ်ဆွေ၊ ချစ်ကျွမ်းဝင်သူများက “ပြန်ရောက်လာ
 ပြီ”ဟု နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ကုန်၏။ (၁၁)

၂၂၀။ ထို့အတူပင် ဤဘဝ၌ ကောင်းမှု ပြုပြီးသောသူကို
 ဤဘဝမှ တမလွန်ဘဝသို့ ရောက်လေသော် “ပြန်
 ရောက်လာသော ချစ်အပ်သူကို ဆွေမျိုးတို့က ကြိုဆို
 လက်ခံကြသကဲ့သို့” သူ၏ကောင်းမှုတို့က ကြိုဆိုလက်ခံ
 ကြကုန်၏။ (၁၂)

၀၇။ ကောဓဝဂ်=ဒေါသဆိုင်ရာတရားစု

၂၂၁။ အမုက်ဒေါသကို စွန့်ပယ်ရာ၏။ မာန်မာနကို စွန့်ပယ်ရာ၏။ သံယောဇဉ် အားလုံးကို ကျော်လွန်ရာ၏။ နာမ်ရုပ်၌ တွယ်တာကပ်ငြိခြင်း မရှိ၊ ကြောင့်ကြခြင်း မရှိသောသူထံသို့ ဆင်းရဲ ဒုက္ခတို့သည် မကျရောက်ကုန်။ (၁)

၂၂၂။ လျှင်စွာပြေးသွားသည့် ရထားကဲ့သို့ ပြင်းစွာ ထွက်ပေါ်သည့် အမုက်ဒေါသကို တားမြစ်နိုင်သောသူကို “လိမ္မာသော(စိတ်)ရထားထိန်း” ဟု ငါဘုရားဟောတော်မူ၏။ အခြားသော သာမန်ရထားထိန်းသည်ကား ရထားကြိုးကိုင်သူမျှသာဖြစ်၏။ (၂)

၂၂၃။ အမုက်ထွက်သူကို အမုက်မထွက်ခြင်း “မေတ္တာတရား”ဖြင့် အောင်ရာ၏။ စိတ်သဘော မကောင်းသူကို စိတ်သဘော ကောင်းခြင်းဖြင့် အောင်ရာ၏။ နှမြောဝန်တို့သူကို ပေးကမ်းခြင်းဖြင့် အောင်ရာ၏။ မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုသူကို အဟုတ်အမှန် ပြောခြင်းဖြင့် အောင်ရာ၏။ (၃)

၂၂၄။ မှန်သောကားကို ပြောဆိုရာ၏။ အမုက်မထွက်ရာ။ တောင်း လာသော သူအား အနည်းငယ်မျှကိုပင် ပေးလှူရာ၏။ ဤအကြောင်း သုံးပါး တို့ကြောင့် နတ်ပြည်သို့ ရောက်ရ၏။ (၄)

၂၂၅။ သူတပါးတို့ကို မညှဉ်းဆဲတတ်ကုန်သော၊ ကံယဇ္ဇာရ (စသည်)၌ အမြဲစောင့်စည်း တတ်ကုန်သော

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် စိုးရိမ်ခြင်းကင်းရာ၊ သေခြင်း
ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြရကုန်၏။ (၅)

၂၂၆။ အခါခပ်သိမ်း နှိုးကြားထကြကုန်သော၊ နေည
ပတ်လုံး သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်ကုန်သော၊ နိဗ္ဗာန်သို့
စိတ်ညွှတ်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အာသဝေါ
တရားတို့ ချုပ်ငြိမ်း ကွယ်ပျောက်ကုန်၏။ (၆)

၂၂၇။ အိုအတုလ၊ ဤကဲ့ရဲ့ခြင်းသည် ရှေးရိုးစဉ်လာဖြစ်၏။
ယခုမှ ဖြစ်သည်မဟုတ်ပေ။ ဆိတ်ဆိတ်နေသူကိုလည်း
ကဲ့ရဲ့ကြ၏။ များများပြောသူကလည်း ကဲ့ရဲ့ကြ၏။
နည်းနည်းပြောသူကိုလည်း ကဲ့ရဲ့ကြ၏။ လောက၌
အကဲ့ရဲ့ လွတ်သောသူမရှိပေ။ (၇)

၂၂၈။ လုံးဝအကဲ့ရဲ့ချည်း ခံရသောသူသည် လည်းကောင်း၊
လုံးဝအချီးမွမ်းချည်းခံရသောသူသည်လည်းကောင်း
ရှေးကလည်း မရှိခဲ့ဘူး။ နောင်လည်းရှိမည်မဟုတ်၊
ယခုလည်း မရှိ။ (၈)

၂၂၉။ မကျိုးမပြတ်သည့် အကျင့်သိက္ခာရှိသော၊ ပညာ
ဂုဏ်၊ သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော
ပညာရှိကို အသိဉာဏ်ရှိသူတို့က ကောင်းစွာသိမြင်၍
နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ချီးမွမ်းခဲ့ပါမူ။ (၉)

၂၃၀။ ဇမ္ဗူလူမျိုးရှေ့စင်နိက္ခနှင့် တူသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို
အဘယ်သူသည် ကဲ့ရဲ့သင့်သနည်း။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို
နတ်တို့လည်း ချီးမွမ်းကြ၏။ ဗြဟ္မာမင်းကလည်း
ချီးမွမ်းပေ၏။ (၁၀)

- ၂၃၁။ ကာယဒုစရိုက် မပြုမိအောင် စောင့်ထိန်းရ၏။
ကာယဒွါရ၌ စောင့်စည်းရ၏။ ကာယဒုစရိုက်ကို
ပယ်စွန့်၍ ကာယသုစရိုက်ကို ကျင့်ရ၏။ (၁၁)
- ၂၃၂။ ဝစီဒုစရိုက်ကို မပြုမိအောင် စောင့်ထိန်းရ၏။
ဝစီဒွါရ၌ စောင့်စည်းရ၏။ ဝစီဒုစရိုက်ကို
ပယ်စွန့်၍ ဝစီသုစရိုက်ကို ကျင့်ရ၏။ (၁၂)
- ၂၃၃။ မနောဒုစရိုက်ကို မဖြစ်အောင် စောင့်ထိန်းရ၏။
မနောဒွါရ၌ စောင့်စည်းရ၏။ မနောဒုစရိုက်ကို
ပယ်စွန့်၍ မနောသုစရိုက်ကို ကျင့်ရ၏။ (၁၃)
- ၂၃၄။ ပညာရှိတို့သည် (ဒုစရိုက် မပြုမိအောင်) ကာယ
ဒွါရ၌ စောင့်စည်းကြ၏။ ဝစီဒွါရ၌ စောင့်စည်း
ကြ၏။ မနောဒွါရ၌ စောင့်စည်းကြ၏။ ထို့ပညာ
ရှိတို့သည် စင်စစ်အလုံးစုံ လုံခြုံအောင် စောင့်စည်း
တို့ မည်ကုန်၏။ (၁၄)

၁၀။ မလဂ်=အညစ်အကြေးဆိုင်ရာ တရားစု

- ၂၃၅။ သင်သည် ယခု ဖျော့တော့သော ဖက်ရွက်ကဲ့သို့
ဖြစ်လေပြီ။ သေမင်း၏ တမန်တို့သည် သင့်အနီး၌
တည်(စောင့်)နေကြပြီ။ သင်သည် စုတေခြင်း အစ
(သေခါနီးကာလ)၌ တည်နေလေပြီ။ သင့်မှာ
နောင်ဘဝအတွက်(ကုသိုလ်) ခိုကွာလည်းမရှိသေး။
(၁)

၂၃၆။ သင်သည် မိမိ၏ မှီခိုရာကျွန်း (ကုသိုလ်) ကိုပြုလော့။
လျင်စွာ အားထုတ်လော့။ ပညာရှိ ဖြစ်လော့။
ကိလေသာအညစ်အကြေးကို ထုတ်ပယ်၍ ကိလေ
သာ မရှိပါပူ အရိယာတို့ နေရာ ဗြဟ္မာ့ဘုံသို့
ရောက်ရလတ္တံ့။ (၂)

၂၃၇။ သင်သည် ယခုအခါ အရွယ်လွန်ချေပြီ။ သေမင်းထံ
သို့ သွားနေပေပြီ။ သင့်မှာ ခရီးအကြား၌
ရပ်နားနေရာ မရှိပြီ။ သင့်မှာ နောင်ဘဝအတွက်
(ကုသိုလ်) ရိက္ခာလည်း မရှိသေး။ (၃)

၂၃၈။ သင်သည် မိမိ၏ မှီခိုရာကျွန်း (ကုသိုလ်) ကို
ပြုလော့။ လျင်စွာ အားထုတ်လော့။ ပညာရှိ
ဖြစ်လော့။ ကိလေသာ အညစ်အကြေးကို ထုတ်
ပယ်၍ ကိလေသာမရှိပါပူ တဖန် ပဋိသန္ဓေမနေခြင်း၊
အိုခြင်းသို့ မရောက်ရလတ္တံ့။ (၄)

၂၃၉။ ပန်းထိမ်သည်သည် ရွှေ၏အညစ်အကြေးကို တဖြည်း
ဖြည်း ထုတ်ပယ်သကဲ့သို့၊ ပညာရှိသည်မိမိ၏ ကိလေ
သာ အညစ်အကြေးကို အနည်းငယ် အနည်းငယ်၊
အခွင့်ရတိုင်း အခွင့်ရတိုင်း တဖြည်းဖြည်း ထုတ်ပယ်
သွားရာ၏။ (၅)

၂၄၀။ ဘံချေးသည် သံမှပင် ဖြစ်ပေါ်လာ၍ ထိုသံမှပင်
လပြီး ထိုသံကိုပင် စားပစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ

မကောင်းမှု လွန်ကျူးသောသူကို ထိုမိမိ၏မကောင်း
မှုကံတို့က အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ ဆောင်ယူကုန်၏။
(၆)

၂၄၁။ စာပေကျမ်းဂန်တို့သည် မရွတ်ဖတ်၊ မသရဇ္ဈာယ်ခြင်း
လျှင် ပျက်စီးကြောင်း အညစ်အကြေး ရှိကုန်၏။
အိမ်တို့သည် ဂရုတစိုက် မပြုပြင်ခြင်းလျှင် ပျက်စီး
ကြောင်း အညစ်အကြေး ရှိကုန်၏။ ပျင်းရိခြင်း
သည် လှပသောအဆင်း၏ ပျက်စီးကြောင်း အညစ်
အကြေးဖြစ်၏။ မေ့လျော့ခြင်းသည် စောင့်ရှောက်
သူ၏ ပျက်စီးကြောင်း အညစ်အကြေးဖြစ်၏။ (၇)

၂၄၂။ အကျင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသည် မိန်းမ၏ ပျက်စီး
ကြောင်း အညစ်အကြေးဖြစ်၏။ နှမြောဝန်တို့ခြင်း
သည် ပေးလှူသူ၏ ပျက်စီးကြောင်း အညစ်အကြေး
ဖြစ်၏။ အကုသိုလ်တရားတို့သည် ဤဘဝ၌ လည်း
ကောင်း၊ နောင်ဘဝ၌ လည်းကောင်း ပျက်စီး
ကြောင်း အညစ်အကြေးတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ (၈)

၂၄၃။ ထိုအညစ် အကြေးတို့ထက် လွန်ကဲသည့် အညစ်
အကြေးဖြစ်သော 'အဝိဇ္ဇာ'သည် ကားအလွန်ကဲဆိုး
သော အညစ်အကြေးဖြစ်၏။ ရဟန်းတို့၊ ဤ 'အဝိဇ္ဇာ'
အညစ်အကြေးကို ပယ်သတ်၍ အညစ်အကြေးကင်း
သည် ဖြစ်ကုန်လော့။ (၉)

၂၄၄။ အရှက်မရှိသော၊ ကျီးကဲ့သို့ ရဲတင်းသော၊ သူတပါး
ဂုဏ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ အတင့်ရဲ၍ ဝါကြွား

ပြောဆိုလေ့ရှိသော၊ ထောင်လွှား ကြမ်းကြုတ်
သော၊ အကျင့်မစင်ကြယ် (ပျက်ပြား) သောသူအဖြစ်
ဖြင့် အသက်မွေးခြင်းသည်လွယ်ကူ၏။ (အသက်မွေး
ရလွယ်ကူ၏)။ (၁၀)

၂၄၅။ အရှက်ရှိသော၊ စင်ကြယ်မှုကို အမြဲရှာလေ့ရှိသော၊
မတုန်တို၊ မတုန်တုတ်သော။ မထောင်လွှား မကြမ်း
ကြုတ်သော၊ စင်ကြယ်သည့်အသက်မွေးခြင်းရှိသော၊
သင့်မသင့်ကို ဆင်ခြင် မြော်မြင်လေ့ရှိသော သူအဖြစ်
ဖြင့် အသက်မွေးခြင်းသည် ခက်ခဲ၏။ (အသက်မွေးရ
ခက်၏။) (၁၁)

၂၄၆။ လောက၌ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သူ့အသက်ကို သတ်
၏။ မဟုတ်မမှန်သော စကားကိုလည်း ပြောဆို၏။
သူတပါးဥစ္စာကို ခိုးယူ၏။ သူတပါး သားမယား
ကိုလည်း သွားလာလွန်ကြူး၏။ (၁၂)

၂၄၇။ -သေအရက်သောက်ခြင်းကိုလည်း ပြုကျင့်၏။ ထို
ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤဘဝ၌ပင် မိမိ၏ ဥစ္စာ အရင်းအမြစ်
ကို တူးဖြို ဖျက်ဆီး၏။ (၁၃)

၂၄၈။ အိုယောကျ်ား၊ ဤသို့ သိလော။ ကိုယ်နှုတ် နှလုံး
မစောင့်စည်းခြင်းတို့သည် မကောင်း၊ ယုတ်မာသည့်
သဘော ရှိကုန်၏။ လောဘနှင့် ဒေါသတို့သည်
သင့်ကို ကြာမြင့်စွာ ဆင်းရဲစေရန် မနှိပ်စက်စေ
ကုန်လင့်။ (၁၄)

- ၂၄၉။ လူအပေါင်းတို့သည်သဒ္ဓါသည့် အလျောက်၊ နှစ်သက်ကြည်ညိုသည့် အလျောက် လူဒါန်းကြ၏။ ထို သူတပါးတို့ ပေးလှူသည့် စားဖွယ် သောက်ဖွယ်တို့၌ မျက်နှာမသာ ငြူစူသောသူသည် နေ့အခါ၌လည်းကောင်း၊ ညအခါ၌လည်းကောင်း စိတ်တည်ကြည်မှု 'သမာဓိ'ကို မရနိုင်။ (၁၅)
- ၂၅၀။ ဤမျက်နှာမသာ၊ ငြူစူသည့်သဘောကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်၍ အမြစ်ပြတ် ပယ်နှုတ်ပြီးသော သူသည်ကား နေ့အခါ၌ လည်းကောင်း၊ ညအခါ၌လည်းကောင်း စိတ်တည်ကြည်မှု 'သမာဓိ'ကို ရပေ၏။ (၁၆)
- ၂၅၁။ ရာဂနှင့်တူသော မီးသည်မရှိ။ ဒေါသနှင့် တူသော ဖမ်းစားတတ်သည့် သတ္တဝါသည် မရှိ။ ဝေဒဟနှင့် တူသော ပိုက်ကွန်သည် မရှိ။ တဏှာနှင့် တူသော မြစ်သည် မရှိ။ (၁၇)
- ၂၅၂။ သူတပါးတို့၏ အပြစ်ကို မြင်လွယ်၏။ မိမိအပြစ်ကိုမူ မြင်နိုင်ခဲ၏။ ထိုသူသည် သူတပါး၏ အပြစ်များကို 'ဖွဲ့ကို လွှင့်သကဲ့သို့' လွှင့်၏။ 'ကောက်ကျစ်သော မုဆိုးသည် ကိုယ်ကို (သစ်ရွက်စသည်ဖြင့်) ဖုံးအုပ်သကဲ့သို့' မိမိ၏အပြစ်ကိုမူ ဖုံးအုပ်လေ၏။ (၁၈)
- ၂၅၃။ သူတပါးတို့၏ အပြစ်ကို အစဉ်ရှု၍ အမြဲမပြတ် ကဲ့ရဲ့ဘတ်သောသူအား အာသဝေါ တရားတို့သည် တိုးပွားကုန်၏။ ထိုသူသည် အာသဝေါကုန်ခြင်းမှ ဝေးကွာ၏။ (၁၉)

- ၂၅၄။ ကောင်းကင်၌ ခြေရာမရှိ။ သာသနာပြင်ပ၌ မဂ်ဖိုလ်ရ ရဟန်း မရှိ။ သတ္တဝါတို့သည် သံသရာ ခဲ့ထွင်တတ်သော (တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ) တရားသုံးပါး၌ မွေ့လျော်ကုန်၏။ ဘုရားရှင်တို့သည် သံသရာခွဲထွင်တတ်သော တရားမှ ကင်းကုန်၏။ (၂၀)
- ၂၅၅။ ကောင်းကင်၌ ခြေရာမရှိ။ သာသနာပြင်ပ၌ မဂ်ဖိုလ်ရ ရဟန်း မရှိ။ မြဲသော သင်္ခါရတရားတို့ မရှိကုန်။ ဘုရားရှင်တို့အား တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိ။ (၂၁)

ခ ၉။ ဓမ္မဋ္ဌဂ်=တရားရှိသူဆိုင်ရာ တရားစု

- ၂၅၆။ ဆုံးဖြတ်အပ်သော အကြောင်းအရာ (အမှု) ကို အဆာတလျှင် မှားယွင်းစွာ ဆုံးဖြတ်ခြင်းကြောင့် တရား၌တည်သူ တရားသူကြီး မဟုတ်။ အကြင် ပညာရှိသည် ဟုတ်မှန်သည့်အကြောင်း၊ မဟုတ်မှန်သည့် အကြောင်း၊ နှစ်ပါးစုံကို ဆုံးဖြတ်၏။ (၁)
- ၂၅၇။ မမှားမယွင်း၊ တရားနှင့်လျော်ညီစွာ၊ (ဘက်မလိုက်ပဲ) သူတပါးတို့ကို အနိုင်အရှုံး ဆုံးဖြတ်ပေး၏။ ထို ပညာရှိသည် တရားကို စောင့်ထိန်းသူဖြစ်၍ တရား၌ တည်သူ တရားသူကြီးဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (၂)
- ၂၅၈။ စကားများစွာ ပြောဆိုကာမျှဖြင့် ပညာရှိမဖြစ်။ ဘေးမရှိ၊ ရန်မလာ၊ ကြောက်ရွံ့မှု ကင်းကွာသူကို 'ပညာရှိ' ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (၃)

- ၂၅၉။ (တရားစကား)များစွာ ပြောဆိုကာမျှဖြင့် တရားဆောင်သူ ‘ဓမ္မဓရ’ မဖြစ်မမည်။ အနည်းငယ်မျှကိုသာ နာကြားရပြီး သစ္စာလေးပါး တရားကို မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်သော သစ္စာလေးပါး တရားကို မမေ့မလျော့သော သူသည်သာ စင်စစ် တရားဆောင်သူ ‘ဓမ္မဓရ’ မည်ပေ၏။ (၄)
- ၂၆၀။ ဦးခေါင်း ဖွေးဖွေးဖြူကာမျှဖြင့် ထို ရဟန်းသည် ‘မကေရ်’ မမည်။ ထိုရဟန်း၏ အရွယ် ရင့်အိုမှုကို အချည်းနှီး အကျိုးမဲ့သော ရင့်အိုမှုဟုဆိုအပ်၏။ (၅)
- ၂၆၁။ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၌ သစ္စာလေးပါး၊ လောကုတ္တရာတရား၊ မညဉ်းဆဲခြင်း၊ သီလ စောင့်စည်းခြင်း၊ ဣန္ဒြေတို့ကို ဆုံးမခြင်းတို့သည် ကည်ရှိ၏။ ကိလေသာ ထွေးအန်ပြီးသော ထိုပညာရှိကိုသာ စင်စစ် ‘မလေရ်’ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (၆)
- ၂၆၂။ ငြူစူတတ်၊ ဝန်တိုတတ်၊ ကောက်ကျစ်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကောင်းသောစကားကို ပြောဆိုတတ်ကာမျှဖြင့် လည်းကောင်း၊ ရုပ်အဆင်း လှပကာမျှဖြင့် လည်းကောင်း ‘ကောင်းဆော သဘောရှိသူ’ မဖြစ်ပေ။ (၇)
- ၂၆၃။ အကြင်သူသည် ဤငြူစူခြင်း စသည့် အကုသိုလ်အပေါင်းကို (အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်) အကြွင်းမဲ့ ဝယ်ဖြတ်၍ အမြစ်ပြတ် ဝယ်နုတ်ပြီး ဖြစ်၏။ ကိလေသာ

အပြစ် ထွေးအနံ့ပြီးသော ထိပ်ညာရှိကိုသာ 'ကောင်းသော သဘောရှိသူ' ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (ဂ)

၂၆၄။ ခေါင်းတုံးကာမျှဖြင့် ရဟန်းမည်သည် မဖြစ်သေး။ သီလအကျင့်၊ ဓူတင်အကျင့်လည်း မရှိသော၊ ချွတ်ယွင်းသည့် စကားကိုလည်း ပြောတတ်သော၊ လိုချင်၊ မက်မောမှုနှင့် ပြည့်စုံသောသူသည် အဘယ်မှာ 'ရဟန်း' (သမဏ၊ ဟုတ်နိုင်အံ့နည်း။ (ဇ)

၂၆၅။ ငယ်ငယ်ကြီးကြီး အလုံးသော အကုသိုလ်တို့ကို ငြိမ်းစေသောသူသည် အကုသိုလ်တို့ကို ငြိမ်းစေသောကြောင့်သာ 'ရဟန်း' (သမဏ၊ ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ၁၀)

၂၆၆။ သူတပါးတို့ထံ တောင်းစားကာမျှဖြင့် 'ရဟန်း' (ဘိက္ခု) မည်သည်မဖြစ်။ တရားနှင့်မညီ မှားယွင်းသောအကျင့်ကို ယူ၍ ကျင့်ကာမျှဖြင့် 'ရဟန်း' (ဘိက္ခု) မည်သည် မဖြစ်။ (၁၁)

၂၆၇။ ဤ သာသနာတော်၌ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကို မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ပယ်နုတ်ပြီး၍၊ မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်သုံးသော၊ ခန္ဓာငါးပါး ဟူသော လောကကို ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ စင်စင် 'ရဟန်း' (ဘိက္ခု) ဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (၁၂)

၂၆၈။ အသိမညာမရှိ တွေ့ဝေနေသောသူသည် ဆိတ်ဆိတ်
၂၆၉။ နေကာမျှဖြင့် 'မုနိ' မမည်။ ချိန်ခွင်ကိုကိုင်၍ ချိန်စက်

သကဲ့သို့ မြတ်သော ကုသိုလ်တရားကိုယူ၍ မကောင်း
မှု အကုသိုလ်တရားတို့ကို ရှောင်ကြဉ်သော ပညာရှိ
သည် ‘မုနိ’မည်၏။ ထိုအကြောင်းကြောင့်ပင် မုနိ
မည်၏။ အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ ခန္ဓာ နှစ်ပါးလုံးကို သိမြင်
သော ပညာရှိသည် ထိုသို့ သိခြင်းကြောင့်ပင် ‘မုနိ’ဟု
ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (၁၃)

၂၇၀။ သတ္တဝါတို့ကိုညည်းဆဲ နှိပ်စက်ခြင်းကြောင့် ‘အရိယာ’
မည်သည် မဖြစ်၊ သတ္တဝါ အားလုံးကို မညည်းဆဲ
မနှိပ်စက်ခြင်းကြောင့်သာ ‘အရိယာ’ ဟု ခေါ်ဆို
အပ်၏။ (၁၄)

၂၇၁။ သီလအကျင့် ရှိကာမျှဖြင့် လည်းကောင်း၊ အကြား
၂၇၂။ အမြင် များကားမျှဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ကြည်မှု
‘သမာဓိ’ရကာမျှဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဆိတ်ငြိမ်ရာ၌
နေကာမျှဖြင့် လည်းကောင်း ‘ငါသည် ပုထုဇဉ်တို့
မခံစားနိုင်သည့် အနာဂါမိ ဖိုလ်ချမ်းသာကို ရပေ
ပြီ” ဟူ၍ (ကြံစည်သဖြင့်) လည်းကောင်း၊ ရဟန်း
သည် ရဟန္တာအဖြစ်သို့ မရောက်သေးမှ ကျေနပ်
အားရ ရပ်နားမနေလင့်။ (၁၅-၁၆)

၂၀။ မဂ္ဂဝဂ် = မဂ်လမ်းဆိုင်ရာတရားစု

၂၇၃။ လမ်းခရီးတို့တွင် အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော ‘မဂ်’ လမ်း
ခရီးသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။ သစ္စာတရားတို့တွင်

အရိယ သစ္စာလေးပါးတို့သည် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၏။
တရားတို့တွင် ရာဂကင်းရာ 'နိဗ္ဗာန်' သည် အမြတ်ဆုံး
ဖြစ်၏။ ခြေနှစ်ချောင်းရှိ သတ္တဝါတို့တွင် ဉာဏ်
မျက်စိ ငါးပါးရှိသော မြတ်စွာဘုရားသည် အမြတ်
ဆုံး ဖြစ်၏။ (၁)

၂၇၄။ မဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်အမြင် စင်ကြယ်မှုအတွက် ဤအင်္ဂါ
ရှစ်ပါးရှိ 'မဂ်'လမ်း ခရီးသည် တခုတည်းသော
လမ်းခရီးမှန် ဖြစ်၏။ ထိုမဂ်လမ်းခရီးမှတစ်ပါး အခြား
လမ်းခရီး မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် သင်တို့သည် ဤ
'မဂ်'လမ်းခရီးကိုသာ လိုက်ကြ ကျင့်ကြကုန်လော့။
ဤ 'မဂ်'လမ်း ခရီးသည် မာရ်နတ် မမြင်နိုင်သော
လမ်းခရီးပေတည်း။ (၂)

၂၇၅။ သင်တို့သည် ဤ 'မဂ်'လမ်းခရီးကို လိုက်ကြ ကျင့်ကြ
ကုန်သော် ဆင်းရဲအဆုံးကို ပြုရကုန်လတ္တံ့။ ငါသည်
ရာဂစသည့် ဆူးပြောင်းကို နုတ်ပယ်နိုင်သည့် 'မဂ်'
လမ်းခရီးကို ကိုယ်တိုင်သိပြီး၍ ဤ 'မဂ်'လမ်း ခရီးကို
သင်တို့အား ဟောကြား ညွှန်ပြအပ်ပြီ။ (၃)

၂၇၆။ သင်တို့ကိုယ်တိုင် လုံ့လကြိုးကုတ်အားထုတ် ကြကုန်
လော့။ ဘုရားရှင်တို့သည် လမ်းမှန်ညွှန်ပြသူများသာ
ဖြစ်ကုန်၏။ ညွှန်ပြသည် 'မဂ်' လမ်းခရီးကို ကျင့်ကြံ
၍ ကိလေသာကို လောင်မြှိုက်ကုန်သော သူတို့သည်
မာရ်နတ်၏ အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်ကုန်လတ္တံ့။
(၄)

၂၇၇။ ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ အားလုံးတို့သည် အမြဲမရှိကုန်ဟု
ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်နိုင်သောအခါ သံသရာဝဋ်
ဆင်းရဲ၌ ငြီးငွေ့၏။ ဤငြီးငွေ့ခြင်းသည်ပင် ကိလေ
သာ စင်ကြယ်မှု (နိဗ္ဗာန်)အတွက် လမ်းကြောင်း
ဖြစ်၏။ (၅)

၂၇၈။ ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ အားလုံးတို့သည် ဆင်းရဲကုန်၏ဟု
ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်နိုင်သောအခါ သံသရာ
ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ငြီးငွေ့၏။ ဤငြီးငွေ့ခြင်းသည်ပင်
ကိလေသာ စင်ကြယ်မှု (နိဗ္ဗာန် အတွက် လမ်း
ကြောင်း ဖြစ်၏။ (၆)

၂၇၉။ အလုံးစုံသော တရားတို့သည် ‘အတ္တ’ မဟုတ်
‘အနတ္တ’ တို့သာဖြစ်ကုန်၏ဟု ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်
ရှုမြင်နိုင်သောအခါ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ငြီးငွေ့
၏။ ဤငြီးငွေ့ခြင်းသည်ပင် ကိလေသာစင်ကြယ်မှု
(နိဗ္ဗာန်)အတွက် လမ်းကြောင်းဖြစ်၏။ (၇)

၂၈၀။ ပျိုမြစ်နုထွား၊ ခွန်အားနှင့် ပြည့်စုံပါသော်လည်း
ထကြွလုံ့လပြုသင့်သောအခါ ထကြွလုံ့လ မရှိပဲ
ပျင်းရိနေသော၊ မှားယွင်းသည့် စိတ်အကြံများ
ရှိသော လူပျင်းကြီးသည် ပညာဖြင့်သာ ရယူနိုင်
သည့် အရိယာမဂ်ကို မရနိုင်ချေ။ (၈)

၂၈၁။ (ဒုစရိုက်မှု မဖြစ်အောင်) ဝစီဒွါရ၌ အစဉ်စောင့်
ရှောက်ရာ၏။ မနောဒွါရ၌ ကောင်းစွာ စောင့်ထိန်း

ရာ၏။ ကာယဒွါရဖြင့် မကောင်းမှုကို မပြုရာ။
ဤ ကမ္မပထ တရားသုံးပါးတို့ကို (အကုသိုလ်
မဖြစ်အောင်) သုတ်သင်ရာ၏။ ဘုရားရှင်ဟောကြား
အပ်သော ‘မဂ်’ လမ်းခရီးကို ပြီးစီးစေရာ၏။ (၉)

၂၀၂။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုကြောင့် ပညာသည် ဖြစ်ပေ
တိုးပွား၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားမထုတ်ခြင်းကြောင့်
ပညာသည် ဆုတ်ယုတ်ကုန်ခန်း၏။ ပညာတိုးပွား
ခြင်း၊ ပညာဆုတ်ယုတ်ခြင်းတို့၏ ဤလမ်းနှစ်သွယ်
ကို သိမြင်ပြီးသော် ပညာတိုးပွားအောင် မိမိ
ကိုယ်ကို ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာ၌ သိမ်းသွင်း ထား
ရာ၏။ (၁၀)

၂၀၃။ ရဟန်းတို့ ‘တဏှာ ကိလေသာ’ တည်းဟူသော
တေးကို ခုတ်ဖြတ်ကြလော့ ပြကတေ့ သစ်ပင်ကို
မခုတ်ဖြတ်ကုန်လင့်။ တဏှာကိလေသာ တောမှ
ဇာတ်စသည့် ဘေးသည် ဖြစ်ပေ၏။ တဏှာ
ကိလေသာ တည်းဟူသော ဘေးကြီးတောငယ်ကို
ခုတ်ဖြတ်၍ တဏှာကိလေသာ ကင်းသည် ဖြစ်
ကုန်လော့။ (၁၁)

၂၀၄။ နို့မကွာသေးသည့် နွားငယ်သည် အမိနွားမ၌
ကပ်ငြိသည့်စိတ် ရှိသကဲ့သို့၊ ယောက်ျားမှာ မိန်းမ
တို့ အပေါ်၌ အနည်းငယ်မျှသော တဏှာကိလေ
သာတော မပြတ်သေးသမျှ ထို ယောက်ျားသည်

ထိုမိန်းမတို့အပေါ်၌ ကပ်ငြိသည့်စိတ် ဖြစ်သည်
သာတည်း။ (၁၂)

၂၀၅။ တန်ဆောင်မုန်းလ ရာသီ၌ ပွင့်သော ကုမုဒြာ
ကြာပန်းကို လက်ဖြင့် ချိုးဖြတ် သကဲ့သို့ မိမိ၏
ချစ်ခြင်း တဏှာကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်ဖြတ်
လော့။ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကိုသာ
ပွားမျှ သေသလော့။ ဘုရားရှင်သည် (တဏှာ
ကင်းရာ) နိဗ္ဗာန်ကို ဟောကြားပေးလေပြီ။ (၁၃)

၂၀၆။ “ဤအရပ်၌ မိုးရာသီပတ်လုံး ငါနေမည် ဤ
အရပ်၌ ဆောင်းရာသီ၊ နွေရာသီပတ်လုံး ငါနေ
မည်” ဟူ၍ လူမိုက်သည် အထူးအထွေ ကြံသည်၏။
မိမိ၏ အသက် အန္တရာယ်ကို မူကား မသိရှာပေ။
(၁၄)

၂၀၇။ သားသမီး၊ ကျွဲနွား၊ ပစ္စည်းဥစ္စာတို့ဖြင့် ယစ်မှုးနေပြီး၊
တူယ်ကာကပ်ငြိသည့် စိတ်ရှိသောသူကို “ရေအယဉ်
ကြီးက အိပ်ပျော်နေသည့် ရွာသား အပေါင်းကို
ယူဆောင် သွားသကဲ့သို့” သေမင်းက ယူဆောင်
သွားလေ၏။ (၁၅)

၂၀၈။ သေမင်းနှိပ်စက်ခံရသော သူမှာ သေမင်းမှကာကွယ်
စောင့်ရှောက်ရန်အတွက် သားသမီးများ မရှိကုန်။
မိဘတို့လည်း မရှိကုန်။ ဆွေမျိုးတို့လည်း မရှိကုန်။
ဆွေမျိုးတို့တွင် သေမင်းမှ ကာကွယ် စောင့်ရှောက်
ပေးနိုင်မည့်သူ မရှိပေ။ (၁၆)

၂၈၉။ ဤအကြောင်းထူးကို သိ၍ ပညာရှိသည် သိလက်
စောင့်စည်းလျက်၊ နိဗ္ဗာန် ရောက်ကြောင်း အင်္ဂါ
ရှစ်ပါးရှိ မင်္ဂလမ်းကို လျင်စွာ သုတ်သင်ရာ၏။
(၁၇)

၂၉၀။ ပကိဏ္ဍကဝဂ်—အထွေထွေကဏ္ဍ

၂၉၀။ အနည်းငယ်သောချမ်းသာကို စွန့်လွှတ်ခြင်းကြောင့်
ကြီးကျယ်သော ချမ်းသာကို ရလိုမည်ဟု မြင်ခဲ့မှု။
ကြီးကျယ်သော ချမ်းသာကို မြင်သော ပညာရှိ
သည် အနည်းငယ်သော ချမ်းသာကို စွန့်လွှတ်
ရာ၏။ (၁)

၂၉၁။ သူတပါးအား ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် မိမိ၏
ချမ်းသာကို အလိုရှိသောသူသည် ရန်၊ ရန်ခြင်း
ရောက်ကြွင်း၌ ရောနှောသည် ဖြစ်ကား ရန်မှ
မလွတ်ကင်းနိုင်ပေ။ (၂)

၂၉၂။ ပြုသင့်သော အမှု (ရဟန်းကိစ္စ)ကို မပြုလုပ်ပဲ
စွန့်ပစ်၍၊ မပြုသင့်သော အမှု(အခြားကိစ္စ)ကို ပြု
လုပ်သော၊ မာနထောင်လွှားပြီး မေ့လျော့နေသော
သူတို့အား အာသဝေါ တရားတို့သည် တိုးပွား
ကုန်၏။ (၃)

၂၉၃။ ကိုယ်၌ အဖန်တလဲလဲရှိခြင်း (ကာယဂတာသတ်)ကို
အမြဲ ကောင်းစွာ အားထုတ်ကုန်သော၊ မပြုသင့်

သည့် အမှု (အခြားကိစ္စ)ကို မပြုပဲ၊ ပြုသင့်သည့် အမှု(ရဟန်းကိစ္စ)ကိုသာ အမြဲပြုလုပ်ကြကုန်သော၊ သတိ၊ သမ္ပဇဉ်တရားနှင့် ပြည့်စုံကုန်သော သူတို့အား အာသဝေါတရားတို့သည် ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏။ (၄)

၂၉၄။ ‘တဏှာ’တည်းဟူသော အမိ၊ ‘မာန’တည်းဟူသော အဖ၊ “သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ” တည်းဟူသော မင်းနှစ်ပါးကို သတ်ဖြတ်ပြီး၍၊ ‘နန္ဒိရာဂ’ဟူသော အခွန်သိမ်း အမတ်နှင့် တကွ ‘အာယတန ၁၂-ပါး’ တည်းဟူသော တိုင်းပြည်ကြီးကို ဖျက်ဆီးပြီးလျှင် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆင်းရဲကင်းလျက် နိဗ္ဗာန်သို့ သွား၏။ (၅)

၂၉၅။ ‘တဏှာ’တည်းဟူသော အမိ၊ ‘မာန’တည်းဟူသော အဖ၊ ‘သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ’ တည်းဟူသော ပြာဟ္မဏမင်း နှစ်ဦးကို သတ်ပြီး၍၊ ကျားရဲရန် ရှိသည့် လမ်းခရီး’ နှင့်တူသော ‘ဝိစိကိစ္ဆာ’ (ယုံမှားခြင်း) လျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသည့် (နိဝရဏ) အတား အဆီးများကို ဖျက်ဆီးပြီးလျှင် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆင်းရဲ ကင်းလျက် နိဗ္ဗာန်သို့ သွား၏။ (၆)

၂၉၆။ နေရာညဝါ အမြဲမပြတ် ‘ဘုရားဂုဏ်’ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော သတ္တိရှိကုန်သော ဂေါတမ ဘုရား၏ တပည့်သား သာဝကတို့သည် အခါ ခပ်သိမ်း ကောင်းစွာ နိုးကြားပေကုန်၏။ (၇)

- ၂၉၇။ နေ့ရောညပါ အမြဲမပြတ် ‘တရားဂုဏ်’ကို အာရုံပြု၍
 ဖြစ်သောသတိရှိကုန်သော ဂေါတမဘုရား၏ တပည့်
 သာဝကတို့သည် အခါခပ်သိမ်းကောင်းစွာနှိုးကြား
 ပေကုန်၏။ (၈)
- ၂၉၈။ နေ့ရောညပါ အမြဲမပြတ် ‘သံဃာ့ဂုဏ်’ကို အာရုံပြု၍
 ဖြစ်သော သတိရှိကုန်သော ဂေါတမ ဘုရား၏
 တပည့် သာဝကတို့သည် အခါခပ်သိမ်းကောင်းစွာ
 နှိုးကြားပေကုန်၏။ (၉)
- ၂၉၉။ နေ့ရောညပါ အမြဲမပြတ် ‘ခန္ဓာကိုယ်၏ သုံးဆယ့်
 နှစ်ကောဋ္ဌာသ’ (ကာယဂတာသတိ) ကို အာရုံပြု၍
 ဖြစ်သော သတိ ရှိကုန်သော ဂေါတမဘုရား၏
 တပည့်သာဝကတို့သည် အခါခပ်သိမ်း ကောင်းစွာ
 နှိုးကြားပေကုန်၏။ (၁၀)
- ၃၀၀။ နေ့ရောညပါ အမြဲမပြတ် ‘မညဉ်းဆဲခြင်း’ ကရုဏာ
 ဘာဝနာ ပွားခြင်း၌ မွေ့လျော်စိတ် ရှိကုန်သော
 ဂေါတမဘုရား၏ တပည့်သာဝကတို့သည် အခါ
 ခပ်သိမ်း ကောင်းစွာ နှိုးကြားပေကုန်၏။ (၁၁)
- ၃၀၁။ နေ့ရောညပါ အမြဲမပြတ် ‘မေတ္တာဘာဝနာ’ ပွား
 ခြင်း၌ မွေ့လျော်စိတ် ရှိကုန်သော ဂေါတမဘုရား
 ၏ တပည့်သာဝကတို့သည် အခါခပ်သိမ်းကောင်းစွာ
 နှိုးကြားပေကုန်၏။ (၁၂)

၃၀၂။ သာသနာ၌ ရဟန်းပြုနိုင်ခဲ၏။ ရဟန်းတရားအကျင့်
၌ မေ့လျော့နိုင်ခဲ၏။ အိမ်၌ မပြည့်မစုံ နေရခြင်း
လည်း ဆင်းရဲ၏။ စိတ်သဘောမတူသူတို့နှင့် အတူ
နေရခြင်းသည် ဆင်းရဲ၏။ သံသရာ ခရီးသွားရ
သူသည် ဆင်းရဲခြင်းသို့ အဖန်ဖန် ကျရောက်လာတိ
၏။ ထို့ကြောင့် သံသရာခရီးသည် မဖြစ်ရာ၊ ဆင်းရဲ
သို့ အဖန်ဖန် ကျရောက်သူ မဖြစ်ရာ။ (၁၃)

၃၀၃။ သဒ္ဓါတရားလည်းရှိ၊ သီလနှင့်လည်းပြည့်စုံ၊ အခြံ
အရံ စည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့်လည်း ပြည့်စုံသောသူသည်
ရောက်လေရာအရပ်တို့၌ အပူဇော်ခံရပေ၏။ (၁၄)

၃၀၄။ သူတော်ကောင်းတို့သည် အေး၌ တည်ရှိကြ
သော်လည်း 'ဟိမဝန္တာတောင်ကြီးကဲ့သို့' ထင်ရှား
ကုန်၏။ သူယုတ်မာတို့သည် အနီး၌ တည်ရှိကြ
သော်လည်း 'ညအခါ ပစ်လိုက်သော မြားတို့ကဲ့သို့'
မထင်ရှားကုန်။ (၁၅)

၃၀၅။ မပျင်းမရိပ်၊ တယောက်တည်းနေ၊ တယောက်တည်း
အိပ်၊ တယောက်တည်း သွားလာလျက် မိမိကိုယ်
ကို ဆုံးမ၍ တော၌ တယောက်တည်း မေ့လျော့
ရာ၏။ (၁၆)

၂၂။ နိရယဝဂ်-၄ရဲဆိုင်ရာတရားစု

၃၀၆။ မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုသောသူသည် လည်းကောင်း၊
မိမိပြုလျက် မပြုလုပ်ဟုဆိုသော သူသည် လည်း

ကောင်း၊ ငရဲသို့ ရောက်ရ၏။ ထိုသူနှစ်ဦးသည်
မကောင်းယုတ်မာသည့် အမှုများရှိကြသည် ဖြစ်၍
သေလွန်သော် တလွန်ဘဝ၌ (ငရဲခံရခြင်း) တူမျှ
ကုန်၏။ (၁)

၃၀၇။ လည်ပင်း၌ သင်္ကန်းရစ်ပတ်ထားသူ များစွာတို့သည်
ယုတ်မာသည့် သဘောရှိကြ၍ ကိုယ်နှုတ်နှလုံး
မစောင့်စည်းကြကုန်။ ထို သူယုတ်မာ တို့သည်
(မိမိတို့၏) ယုတ်မာသည့် မကောင်းမှု ကံများ
ကြောင့် ငရဲသို့ ကျရောက်ရကုန်၏။ (၂)

၃၀၈။ သီလမရှိ၊ ကိုယ်နှုတ်နှလုံးကို မစောင့်စည်းသော
သူသည် ပြည်သူတို့ (သဒ္ဓါကြည်ဖြူ) ပေးလှူသော
ဆွမ်းကို စားလျှင်၊ ထိုဆွမ်းကို စားခြင်းထက်
မီးလျှံကဲ့သို့ တောက်လောင်နေသော သံတွေခဲကို
စားမျှခြင်းက သာ၍ ကောင်းမြတ်သေး၏။ (၃)

၃၀၉။ တရားကိုမေ့လျော့ပြီး သူတပါးမယားကို (လွန်ကျူး)
မှီဝဲသော သူသည် 'အကုသိုလ်ရခြင်း၊ အလိုရှိတိုင်း
မအိပ်ရခြင်း၊ သူတပါးအကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း၊ ငရဲလား
ခြင်း' ဟူသော နာမ်ရဲ့ကြောင်း လေးပါးတို့သို့
ရောက်ရ၏။ (၄)

၃၁၀။ ထိုသူအား အကုသိုလ် ရခြင်းလည်း ဖြစ်၏။
မကောင်းသော အပါယ်လားရာ ဂတိလည်း ရှိ၏။
ကြောက်လန့်ခြင်းရှိသော ယောက်ျား၏ ကြောက်
လန့်ခြင်းရှိသော မိန်းမနှင့် မွေ့လျော် ပျော်ပွါး

ရသည်လည်း အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်၏။ မင်းက
လည်း ကြီးလေးသည့် အပြစ်ကိုပေး၏။ ထို့
ကြောင့် ယောက်ျားသည် သူတပါး မယားကို
မလွန်ကျူးမမှီဝဲရာ။ (၅)

၃၁၁။ မကောင်းသဖြင့် ဆွဲကိုင်အပ်သော သမန်းမြက်သည်
ဆွဲကိုင်သည့် လက်ကိုပင် ခွဲရှသကဲ့သို့၊ ရဟန်းကျင့်
ဝတ်သည် မကောင်းသဖြင့် ကျင့်သုံးသော ရဟန်း
ကို ငရဲသို့ဆွဲချလေ၏။ (၆)

၃၁၂။ လျော့လှဲ၍စွာပြုအပ်သောအမှုကိစ္စသည်လည်းကောင်း
ညှိနှိုင်းပျက်ပြားသော အကျင့်သည်လည်းကောင်း
ယုံမှားတွေးတောဖွယ်ဖြစ်သော ရဟန်းအကျင့်သည်
လည်းကောင်း အကျိုးမမျှားပေ။ (၇)

၃၁၃။ အမှုကိစ္စတခုကို ပြုလုပ်သင့်လျှင် ထိုအမှုကို ကေန့်
ပြုရာ၏။ ထိုအမှုကို မြဲမြံစွာ အားထုတ်ရာ၏။
လျော့လှဲ၍စွာ ပြုအပ်သော ရဟန်းအကျင့်သည်
ကိလေသာမြို့ကို တပ်လောင်း ကြဲဖြိုတတ်၏။ (၈)

၃၁၄။ မကောင်းမှုကို မပြုခြင်းသည် ကောင်းမြတ်၏။
မကောင်းမှုသည် နောင်အခါ ပူဝန်စေတတ်၏။
ကောင်းမှုကို ပြုခြင်းသည် ကောင်းမြတ်၏။ ယင်း
ကောင်းမှုကို ပြုလုပ်၍ နောင်တ တဖန်မပူဝန်ရချေ။
(၉)

၃၁၅။ တိုင်းပြည် အစွန် ဖြစ်သော မြို့ကို အတွင်းအပြင်
လုံခြုံအောင် စောင့်ရှောက်ရ သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ

မိမိကိုယ်ကို (အတွင်း၊ အပြင်) လုံခြုံအောင်
စောင့်ရှောက်ကြလော့။ သင်တို့အား ဘုရားပွင့်ရာ
အခါကောင်းသည်မလွန်ပါစေလင့်။ အခါကောင်း
ကို လွန်သတို့သည် ငရဲသို့ကျရောက်၍ စိုးရိမ်ရ
ကုန်၏။ (၁၀)

၃၁၆။ ရှက်ဖွယ်မဟုတ်ရာ၌ ရှက်တတ်ပြီး၊ ရှက်ဖွယ်ဟုတ်
ရာ၌ မရှက်တတ်ကြသော မိစ္ဆာအယူ ယူကြသည့်
သတ္တဝါတို့သည် ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ ရောက်ရကုန်၏။ (၁၁)

၃၁၇။ ကြောက်ဖွယ်မဟုတ်သည်၌ ကြောက်ဖွယ်ဟု ရှုမြင်၍
ကြောက်ဖွယ်ဟုတ်သည်၌ ကြောက်ဖွယ် မဟုတ်ဟု
ရှုမြင်ကုန်သော မိစ္ဆာအယူ ယူကြသည့် သတ္တဝါ
တို့သည် ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ ရောက်ရကုန်၏။ (၁၂)

၃၁၈။ အပြစ်မရှိသောအရာ၌ အပြစ်ရှိ၏ဟု ထင်မှတ်၍
အပြစ်ရှိသော အရာ၌ အပြစ်မရှိဟု ရှုမြင်ကုန်သော
မိစ္ဆာအယူ ယူကြသည့်သတ္တဝါတို့သည် ဒုဂ္ဂတိဘဝ
သို့ ရောက်ရကုန်၏။ (၁၃)

၃၁၉။ အပြစ်ရှိသောအရာကို အပြစ်ရှိ၏ဟု လည်းကောင်း၊
အပြစ်မရှိသော အရာကို အပြစ်မရှိဟုလည်းကောင်း
သိမြင်၍၊ သမ္မာအယူ ယူကြသည့် သတ္တဝါတို့သည်
သုဂတိဘဝသို့ ရောက်ရကုန်၏။ (၁၄)

၂၃။ နာဂဝဂ်=ဆင်ဥပမာတရားစု

- ၃၂၀။ ဆင်ပြောင်ကြီးသည် စစ်မြေပြင်၌ လေးမွှာ ပစ်လွှင့် ကျရောက်သည့် မြားကို သည်းခံသကဲ့သို့၊ ငါတရား သည် လွန်ကျူးစော်ကားသည့် စကားကို သည်းခံ တော်မူအံ့။ လောကီနယ်သား လူအများသည် သီလမရှိသည်သာတည်း။ (၁)
- ၃၂၁။ ယဉ်ကျေးပြီးသော ဆင်မြင်းစသည်ကိုသာ လူစု ဝေးရာ ပွဲသဘင်သို့ ဆောင်ယူကုန်၏။ ယဉ်ကျေး ပြီးသော ဆင်မြင်းစသည်ကိုသာ မင်းသည် တက် စီး၏။ လွန်ကျူးစော်ကားသည့် စကားကို သည်းခံ နိုင်သော သူသည် ယဉ်ကျေးပြီးသူဖြစ်၍ လူတို့တွင် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၏။ (၂)
- ၃၂၂။ အသုတိုရ်မြင်းများ၊ အဝဇာနည်မြင်းများ၊ သိန္ဓော မြင်းများ ကုဉ္ဇရ မည်သော ဆင်ပြောင်ကြီးများ သည် ယဉ်ကျေးကြမှသာလျှင် ကောင်းမြတ်ကုန်၏။ မိမိကိုယ်ကို ဆုံးမယဉ်ကျေးပြီးသော သူသည် ထို ဆင်ကောင်း၊ မြင်းကောင်း တို့ထက် လွန်မြတ် လှပေ၏။ (၃)
- ၃၂၃။ ယဉ်ကျေးပြီးသော သူသည် ကောင်းစွာ ဆုံးမ၍ ယဉ်ကျေးပြီးသော မိမိကိုယ်ဖြင့် မရောက်ဖူးသေး သောအရပ် (နိဗ္ဗာန်) သို့ သွားရောက်နိုင်သကဲ့သို့၊ ထို ဆင်မြင်းယာဉ်တို့ဖြင့် (ထိုမရောက်ဖူးသေးသည့် နိဗ္ဗာန်သို့) မသွားရောက်နိုင်သည်သာတည်း။ (၄)

၃၂၄။ ပြင်းစွာ အမုန်ယစ်၍ နှိမ်နင်း ထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့သော ‘နေပါလ’ အမည်ရှိ ဆင်ပြောင်ကြီးသည် ဖမ်းဆီး ချုပ်နှောင်ခံရသဖြင့် အစာမစားချေ။ ဆင်ပြောင် ကြီးသည် ဆင်တို့နေရာ တောကိုသာလျှင် အမြဲ အောက်မေ့နေ၏။ (၅)

၃၂၅။ အစားကြီးသော သူသည် ငိုက်မျဉ်းသောအခါ၊ “အစားကျွေး၍ မွေးထားအပ်သော! ဝက်ကြီးကဲ့သို့၊ လူးကာလှိမ့်ကာ နေရ အိပ်စက်ရ၏။ သူသည် ပညာ မဲ့သူဖြစ်၍ အဖန်တလဲလဲ အမိဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေ နေရ၏။ (၆)

၃၂၆။ ရှေးအခါက ဖွဲ့၍စိတ်သည် (ကိလေသာကြောင့်) အလိုရှိတိုင်းသော ကောင်းနိုးရာရာ အာရုံ အထူး ထူးသို့ ချမ်းသာသလို လှည့်လည်ကျက်စားခဲ့လေပြီ။ ချွန်းကိုင်သော ဆင်ထိန်းက အမုန်ယစ်သော ဆင်ကို နှိပ်ကွပ်သကဲ့သို့ ယခု ငါသည် ထိုစိတ်ကို သင့်တင့်စွာ နှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့် နှိပ်ကွပ်ပေအံ့ဟု ကြံစည်အား ထုတ်ရာ၏။ (၇)

၃၂၇။ မမေ့မလျော့ခြင်း ‘အပ္ပမာဒ’ တရား၌ မွေ့လျော် ကြကုန်လော့။ မိမိစိတ်ကို စောင့်ရှောက်ကြကုန် လော့။ “ညွန့်၌ နစ်သော ဆင်သည် မိမိကိုယ်ကို ညွန့်မှ ထုတ်ဆောင်သကဲ့သို့” ကိလေသာ ညွန့် ပျောင်းမှ မိမိကိုယ်ကို ထုတ်ဆောင်ကြကုန်လော့။ (၈)

၃၂၈။ အတူနေထိုင်ရန် သင့်တော်သော၊ ကောင်းစွာနေထိုင်လေ့ရှိသော၊ တည်ကြည်မြဲမြံ အသိဉာဏ်လည်းရှိသော၊ ပညာရှိအဖော် မိတ်ဆွေကောင်းကို ရခဲလျှင်၊ ဘေးရန်အားလုံးကို နှိမ်နင်းလျက် ထိုအဖော် မိတ်ဆွေကောင်းနှင့် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ သတိရှိစွာဖြင့် ကျင့်ကြံနေထိုင်ရာ၏။ (၉)

၃၂၉။ အတူနေထိုင်ရန် သင့်တော်သော၊ ကောင်းစွာနေထိုင်လေ့ရှိသော၊ တည်ကြည်မြဲမြံ အသိဉာဏ်လည်းရှိသော၊ ပညာရှိအဖော် မိတ်ဆွေကောင်းကို မရခဲပဲ။ “မင်းသည် အောင်ပြီးသော နိုင်ငံကို စွန့်ခွာ၍ သွားသကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ ‘မာတင်’ ဆင်မင်းသည် ကောဉ် တကောင်တည်း သွားလာနေထိုင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း” တယောက်တည်းသာ နေထိုင်ကျင့်ကြံရာ၏။ (၁၀)

၃၃၀။ တယောက်တည်း နေထိုင်ကျင့်ကြံခြင်းသည် မြတ်၏။ လူမိုက်၌ မိတ်ဆွေကောင်း အဖြစ်မျိုးမရှိ။ “မာတင် ဆင်မင်းသည် ကောဉ်တကောင်တည်း ကြောင့်ကြမဲ့ သွားလာနေထိုင်သကဲ့သို့” တယောက်တည်း ကြောင့်ကြမဲ့ နေထိုင်ကျင့်ကြံရာ၏။ မကောင်းမှုတို့ကိုလည်း မပြုရာ။ (၁၁)

၃၃၁။ အရေးကိစ္စ ပေါ်ပေါက်လာသော် မိတ်ဆွေကောင်းများရှိခြင်းသည် ချမ်းသာ၏။ ရှေးသမျှသော ပစ္စည်းဥစ္စာဖြင့် ဖောင်ရဲခြင်းသည် ချမ်းသာ၏။ အသက်

ကုန်ခါနီး၌ ကောင်းမှု ရှိခြင်းသည် 'ချမ်းသာ၏။
ဝဋ်ဆင်းရဲ အားလုံးကို ပယ်ခြင်းသည် ချမ်းသာ၏။
(၁၂)

၃၃၂။ လောက၌ အမိကို လုပ်ကျွေးခြင်းသည် ချမ်းသာ၏။
(ချမ်းသာကြောင်း ဖြစ်၏) အဖကို လုပ်ကျွေးခြင်း
သည် ချမ်းသာ၏။ လောက၌ ရဟန်းတို့ကို လုပ်
ကျွေးခြင်းသည် ချမ်းသာ၏။ ထို့ပြင် မကောင်းမှု
ကို ပယ်ပြီးသော ဘုရား ရဟန္တာတို့ကို လုပ်ကျွေး
ခြင်းသည် ချမ်းသာ၏။ (၁၃)

၃၃၃။ သီလရှိခြင်းသည် အိုသည်အထိ ချမ်းသာ၏။
(ချမ်းသာကြောင်း ဖြစ်၏) သဒ္ဓါတရား တည်မြဲ
ခြင်းသည် ချမ်းသာ၏။ အသိဉာဏ်ကို ရခြင်းသည်
ချမ်းသာ၏။ မကောင်းမှုတို့ကို ပြုခြင်းသည်
ချမ်းသာ၏။ (၁၄)

၂၄။ တဏှာဝဂ်=တဏှာဆိုင်ရာတရားစု

၃၃၄။ မေ့မေ့လျော့လျော့ ပြုကျင့်သော သတ္တဝါအား
တဏှာသည် 'မာလောန္တယ်ကဲ့သို့' တိုးပွား၏။
သစ်သီးကို အလိုရှိသော မျောက်သည် တော၌
တပင်မှ တပင်သို့ ခုန်လွှား ပြေးသွားသကဲ့သို့၊
ထိုတဏှာ တိုးပွားသောသူသည် တဘဝမှ တဘဝသို့
ပြေးသွားရ၏။ (၁)

- ၃၃၅။ လောက၌ ကပ်ငြိတုလ်တာတတ်သည့် ယုတ်မာသော ဤတဏှာ လွမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသော သူအား “ပြိတ် မြက်သည် မိုးရွာသောအခါ ကြီးပွားသကဲ့သို့” စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုတို့ တိုးပွားကုန်၏။ (၂)
- ၃၃၆။ လောက၌ စွန့်နိုင်ခဲ့လှသည့် ယုတ်မာသော ဤ တဏှာကို လွမ်းမိုးနှိပ်စက်နိုင်သော သူမှ “ရေပေါက် သည် ကြာရွက်မှ လျှောကျသကဲ့သို့” စိုးရိမ်ကြောင့် ကြမှုတို့ လျှောကျကုန်၏။ (၃)
- ၃၃၇။ ထို့ကြောင့် ဤအရပ်၌ စုဝေးရောက်လာကြသည့် သင်တို့အား ဤကောင်းသော စကားကို ငါတုရား ဟောပေအံ့- “ပြိတ်မြက်၏ အမြစ်ကို အလိုရှိသူသည် ပြိတ်မြက်ပင်ကို တူးရသကဲ့သို့၊ (နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိသူ သင်တို့သည်) တဏှာ၏ အမြစ်ရင်းကို တူးပစ်ကြ ကုန်လော့။ ရေအလျဉ်သည် ကျူပင်ကို ဖျက်ဆီး သကဲ့သို့၊ ကိလေသာမာရ်သည် သင်တို့ကို အဖန် တလဲလဲ မဖျက်ဆီးစေသင့်” (၄)
- ၃၃၈။ ရေသောက်မြစ်သည် အဖျက်အဆီး ဘေးမရှိပဲ ခိုင်မြဲနေသည်ရှိသော်၊ သစ်ပင်သည် ပင်စည် ခုတ် ဖြတ်အပ်သော်လည်း တဖန် ပြန်ပေါက်ကြီးပွား သကဲ့သို့၊ ထို့အတူပင် ကိန်းဝပ်နေသည့် တဏှာကို (အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်) လုံးဝ မပယ်ဖြတ်ရသေးသော် ဤသံသရာ ဝဋ်ဆင်းရဲသည် အဖန်တလဲလဲ ဖြစ်ရ ပေ၏။ (၅)

၃၃၉။ အကြင်သူမှာ နှစ်သက်ဖွယ် အာရုံများသို့ စီးဆင်းသည့် သုံးဆယ့်ခြောက်ပါးသော ‘တဏှာ’ ရေအလျဉ်တို့ ပြင်းထန်အားကြီးကုန်၏။ ထိုအမြင်မှားသော သူကို ရာဂနှင့်စပ်သည့် အားကြီးသော အကြံအစည်တို့က ယူဆောင်သွားကုန်၏။ (၆)

၃၄၀။ တဏှာရေအလျဉ်တို့သည် အာရုံအားလုံးထဲသို့ စီးဝင်ကုန်၏။ (ရစ်ပတ်တတ်သော) ‘တဏှာ’ နှယ်သည် ဒွါရခြောက်ပါး၌ဖြစ်၍ အာရုံခြောက်ပါး၌ တည်နေ၏။ ထို ‘တဏှာ’ နှယ်ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကို မြင်လျှင်၊ ယင်း၏ အမြစ်ကို အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ဖြတ်ကြကုန်လော့။ (၇)

၃၄၁။ အာရုံခြောက်ပါးသို့ မပြတ်စီးဝင်ကုန်သော၊ တဏှာအစေးဖြင့် သုတ်လိမ်းထားအပ်ကုန်သော ဝမ်းသာရှင်လန်းမှုတို့သည် သတ္တဝါတို့အား ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ထိုသတ္တဝါတို့သည် သာယာဖွယ်၌ မှီကုန်လျက်၊ လောကီ ချမ်းသာကို ရှာမှီးကြသဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ (သေခြင်း) သို့ မုချရောက်ရကုန်၏။ (၈)

၃၄၂။ တဏှာဖြင့် ဝန်းရံထားအပ်သော သတ္တဝါတို့သည် “ကျော့ကွင်း၌မိသော ယုန်သူငယ်ကဲ့သို့” ကြောက်လန့်နေရကုန်၏။ သံယောဇဉ်၊ တဏှာအစေးကပ်ငြိကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် ကာလကြာမြင့်စွာ အဖန်တလဲလဲ ဝဋ်ဆင်းရဲသို့ ရောက်ရကုန်၏။ (၉)

၃၄၃။ တဏှာဖြင့် ဝန်းရံထားအပ်သော သတ္တဝါတို့သည်
 “ကျော့ကွင်း၌မိသော ယုန်သုငယ်ကဲ့သို့” ကြောက်
 လန့်နေရကုန်၏။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ ရာဂကင်းခြင်းကို
 အလိုရှိသော သူသည် တဏှာကို ပယ်ဖျောက်ရာ၏။
 (၁၀)

၃၄၄။ အကြင်သူသည် လူ့ဖွဲ့ဖြစ်ကို တောင့်တသည့်
 ‘တဏှာ’တောမှ လွတ်မြောက်ပြီး၍ ရဟန်းအကျင့်
 တည်းဟူသော တောသို့ သက်ဝင်ခဲ့၏။ တဏှာ
 တော (အိမ်)မှ လွတ်မြောက်ပြီးလျက် ထိုတဏှာ
 တော(အိမ်)သို့ပင် ပြေးဝင်ပြန်၏။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်ကို
 လာကြည့်ကြလော့။ သူသည် အိမ်ရာထောင်မှ
 အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်ပြီးလျက် ထိုအိမ်ရာ
 ထောင်မှ အနှောင်အဖွဲ့သို့သာ ပြေးဝင်လေ၏။
 (၁၁)

၃၄၅။ ‘သံဖြင့် ပြုလုပ်သော၊ သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်သော၊
 ။ မြက်လျှော်ဖြင့် ပြုလုပ်သော အနှောင်အဖွဲ့ တို့ကို
 ခိုင်မြဲသော အနှောင်အဖွဲ့ဟု ပညာရှိတို့ မဆိုကုန်။
 ပတ္တမြားနားတောင်း စသည့် ရတနာတို့၌ လွန်စွာ
 တပ်မက်ခြင်း၊ သားမယားတို့၌ ငဲ့ကွက်ခြင်းဟူသော
 ဤတဏှာ အနှောင်အဖွဲ့ မျိုးကိုသာ ခိုင်မြဲသော
 အနှောင်အဖွဲ့ဟု ပညာရှိတို့ ဆိုကုန်၏။ အပါယ်သို့
 ဆွဲချတတ်သော၊ လျော့လှဲ၍ဟန်ရှိသော်လည်း လွတ်
 မြောက် နိုင်ခဲ(ဖြေနိုင်ခဲ)သော ဤတဏှာတည်းဟူ

သော အနှောင်အဖွဲ့ကို ပညာရှိတို့ ရုန်းဖြတ်၍ မင်း
ကွက်ပဲ ကာမချမ်းသာကို စွန့်ပြီး တောထွက်ကြ
ကုန်၏။ (၁၂-၁၃)

၃၄၇။ ပင့်ကူသည် မိမိပြုသည့် ပိုက်ကွန်ထဲသို့ အစဉ်ပြန်ကျ
သကဲ့သို့၊ တဏှာရာဂဖြင့် ပြင်းစွာတပ်မက်ကုန်သော
သတ္တဝါတို့သည် မိမိတို့ပြုသည့် တဏှာအယဉ်သို့
ကျရောက်ကုန်၏။ ပညာရှိတို့သည် ဤတဏှာကို
လည်း ဖြတ်၍ မင်းကွက်ပဲ ဝဋ်ဆင်းရဲ အလုံးစုံကို
စွန့်ပယ်၍ သွားကုန်၏။ (၁၄)

၃၄၈။ သင်သည် ရှေးအတိတ်ခန္ဓာ၌ တပ်မက်ခြင်းတဏှာကို
စွန့်လော့။ နောက် အနာဂတ်ခန္ဓာ၌ တပ်မက်ခြင်း
တဏှာကို စွန့်လော့။ အလယ် ဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်
ခန္ဓာ၌ တပ်မက်ခြင်း တဏှာကို စွန့်လော့။ (ထိုအခါ
သင်သည်) ဘဝ၏ တဘက်ကမ်းသို့ ရောက်သူဖြစ်ပြီး။
ခန္ဓာအားလုံး၌ တပ်မက်ခြင်း တဏှာကင်းသည့်
စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ တဖန် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်းသို့
မရောက်ရလတ္တံ့။ (၁၅)

၃၄၉။ ကာမဝိတက် နှိပ်စက်အပ်သော၊ ပြင်းထန်သည့်
တဏှာရာဂရှိသော၊ အရံများကို သာယာဖွယ်ဟု
ရှုလေ့ရှိသော သတ္တဝါအား 'တဏှာ'သည် လွန်စွာ
တိုးပွား၏။ ဤသို့သည့် တဏှာ အနှောင် အဖွဲ့ကို
ခိုင်မြဲအောင် ပြု၏။ (၁၆)

၃၅၀။ ကာမဝိတက် ငြိမ်းခြင်း၌ မေ့လျော့သော၊ (သာယာဖွယ်မဟုတ်ဟု) အသုဘအာရုံကို အမြဲပွားများလေ့ရှိသော၊ မမေ့မလျော့ သတိရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် တဏှာကုန်ဆုံးခြင်းကို ပြုလတ္တံ့။ ကိလေသာမာရ်၏ အနှောင်အဖွဲ့ကို ဖြတ်လတ္တံ့။ (၁၇)

၃၅၁။ ရဟန်းကိစ္စပြီးဆုံး(ရဟန္တာဖြစ်)သောသူသည် ထိတ်လန့်ခြင်းမရှိ၊ တဏှာကင်း၏။ ကိလေသာမရှိ၊ ရာဂစသည့် ဘဝ၏ ဆူးငြောင့်တို့ကို နုတ်ပယ်ပြီးဖြစ်၏။ သူ၏ ဤ ခန္ဓာကိုယ်သည် နောက်ဆုံး ဖြစ်၏။ (၁၈)

၃၅၂။ အကြင်သူသည် တဏှာကင်း၏။ (ခန္ဓာစသည်၌) စွဲလမ်းခြင်းမရှိ။ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ၌ ကျွမ်းကျင်၏။ အကွရာတို့၏ အစု အပေါင်းကို လည်းကောင်း၊ ရွှေ့နောက် အကွရာတို့ကိုလည်းကောင်း သိ၏-ထိုသူသည် နောက်ဆုံးခန္ဓာကိုယ်ရှိသူဖြစ်၍ 'မြတ်သော ပညာရှိ၊ မြတ်သောယောကျ်ား'ဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (၁၉)

၃၅၃။ ငါသည် တေဘူမက တရားအားလုံးကို နှိမ်နင်းပြီး ဖြစ်၏။ တရားအားလုံးစုံကိုသိ၏။ တေဘူမကတရားတို့၌ ကပ်ငြိတွယ်ဘာခြင်းမရှိ။ တေဘူမက တရားအားလုံးကို စွန့်ပယ်ပြီးဖြစ်၏။ တဏှာကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်၌ တဏှာကင်းသည့် စိတ်ရှိ၏။ ကိုယ်တိုင်

သစ္စာလေးပါးတရားကို သိပြီးဖြစ်၍ အဘယ်သူ့ကို
'ငါ၏ဆရာ' ဟု ညွှန်ပြရအံ့နည်း။ (၂၀)

၃၅၄။ တရားအလှူသည် အလှူအားလုံးကို အောင်နိုင်၏။
တရားအယဿသည် အယဿအားလုံးကို အောင်
နိုင်၏။ တရား၌ မွေ့လျော်ခြင်းသည်၊ မွေ့လျော်
ခြင်းအားလုံးကို အောင်နိုင်၏။ တဏှာကုန်ရာ
အရဟတ္တဖိုလ်သည် ဆင်းရဲအလုံးစုံကို အောင်နိုင်၏။
(၂၁)

၃၅၅။ စည်းစိမ်ဥစ္စာ တို့သည် ပညာမဲ့သူကို ဖျက်ဆီး
ကုန်၏။ နိဗ္ဗာန်ရှာမှီးသူတို့ကိုမူ ဖျက်ဆီးနိုင်ကုန်။
ပညာမဲ့သူသည် စည်းစိမ်ဥစ္စာ၌ တပ်မက်ခြင်း တဏှာ
ဖြင့် သူတပါးတို့ကို ဖျက်ဆီးသကဲ့သို့ မိမိကိုယ်ကို
လည်း ဖျက်ဆီးတတ်၏။ (၂၂)

၃၅၆။ လယ်တို့ကို မြက်က ဖျက်ဆီးကုန်၏။ ဤသတ္တဝါ
အပေါင်းကို 'တဏှာရာဂ' သည် ဖျက်ဆီး၏။
ထို့ကြောင့် တဏှာရာဂ ကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌
ပေးလှူသော အလှူသည် အကျိုးကြီး၏။ (၂၃)

၃၅၇။ လယ်တို့ကို မြက်က ဖျက်ဆီးကုန်၏။ ဤသတ္တဝါ
အပေါင်းကို ဒေါသက ဖျက်ဆီး၏။ ထို့ကြောင့်
ဒေါသကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ပေးလှူသော အလှူ
သည် အကျိုးကြီး၏။ (၂၄)

၃၅၈။ လယ်ယာတို့ကို မြက်က ဖျက်ဆီးကုန်၏။ ဤသတ္တဝါ
အပေါင်းကို 'မောဟ'က ဖျက်ဆီး၏။ ထို့ကြောင့်

မောဟကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ပေးလှူသော အလှူ
သည် အကျိုးကြီး၏။ (၂၅)

၃၅၉။ လယ်ယာတို့ကို မြက်က ဖျက်ဆီးကုန်၏။ ဤ
သတ္တဝါအပေါင်းကို 'အလိုရမ္မက်' က ဖျက်ဆီး၏။
ထို့ကြောင့် အလိုရမ္မက် ကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌
ပေးလှူသော အလှူသည် အကျိုးကြီး၏။ (၂၆)

၂၅။ ဘိက္ခုဝဂ်=ရဟန်းဆိုင်ရာတရားစု

၃၆၀။ (အကုသိုလ် မဖြစ်စေရန်) စက္ခုဒွါရ၌ စောင့်စည်း
ခြင်းသည် ကောင်း၏။ သောတဒွါရ၌ စောင့်စည်း
ခြင်းသည် ကောင်း၏။ ဃာနဒွါရ၌ စောင့်စည်း
ခြင်းသည် ကောင်း၏။ ဇိဝှဒွါရ၌ စောင့်စည်းခြင်း
သည် ကောင်း၏။ (၁)

၃၆၁။ ကာယဒွါရ၌ စောင့်စည်းခြင်းသည် ကောင်း၏။
ဝစီဒွါရ၌ စောင့်စည်းခြင်းသည် ကောင်း၏။
မနောဒွါရ၌ စောင့်စည်းခြင်းသည် ကောင်း၏။
ဒွါရအားလုံး၌ စောင့်စည်းခြင်းသည် ကောင်း၏။
ဒွါရအားလုံး၌ စောင့်စည်းသော ရဟန်းသည်
ဆင်းရဲအားလုံးမှ လွတ်မြောက်နိုင်၏။ (၂)

၃၆၂။ အကြင်သူသည် လက်ကို စောင့်စည်း၏။ ခြေကို
စောင့်စည်း၏။ နှုတ်ကိုစောင့်စည်း၏။ တကိုယ်လုံးကို
(အလုံးစုံကို) စောင့်စည်း၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းမှု၌

မွေ့လျော်၏။ တည်ကြည်သောစိတ် ရှိ၏။ တ
ယောက်တည်း နေလေ့ရှိ၏။ (ရသမျှဖြင့်) ရောင့်ရဲ
နိုင်၏။ ထိုသူကို ရဟန်း'ဟူ၍ ခေါ်ဆိုကုန်၏။ (၃)

၃၆၃။ အကြင်ရဟန်းသည် နှုတ်ကိုစောင့်စည်း၏။ ပညာဖြင့်
ဆင်ခြင်၍ ပြောဆိုလေ့ရှိ၏။ မပျံ့မလွင့် ငြိမ်သက်
သောစိတ်ရှိ၏။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို လည်းကောင်း၊
ပါဠိကိုလည်းကောင်း ရှင်းပြတတ်၏။ ထိုရဟန်း
ပြောဆိုသောစကားသည် ချိုမြိန်သာယာ၏။ (၄)

၃၆၄။ တရားလျှင် မွေ့လျော်ရာရှိသော၊ တရား၌ မွေ့
လျော်သော၊ တရားကို အဖန်ဖန်ကြံစည်တတ်သော
တရားကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့တတ်သော ရဟန်း
သည် သူတော်ကောင်းတရားမှ မဆုတ်ယုတ်ပေ။
(၅)

၃၆၅။ မိမိရသော လာဘ်ကို မထိမဲ့မြင် မအောက်မေ့ရာ
(မစက်ဆုပ်ရာ)၊ သူတပါးတို့၏ လာဘ်ကို
မဘောင့်တရာ။ သူတပါးတို့၏ လာဘ်ကို တောင့်တ
သော ရဟန်းသည် စိတ်တည်ကြည်မှု 'သမာဓိ'ကို
မရနိုင်။ (၆)

၃၆၆။ ရဟန်းသည် လာဘ်လာဘနည်းသော်လည်း မိမိ၏
လာဘ်ကို မထိမဲ့မြင် မအောက်မေ့လျှင် (မစက်ဆုပ်
လျှင်)၊ စင်ကြယ်သည့် အသက်မွေးမှုရှိ၍ မပျင်းမရိ
လုံ့လရှိသော ထိုရဟန်းကို နတ်တို့က ချီးမွမ်း
ကုန်၏။ (၇)

၃၆၇။ နာမ်ရုပ်၌ ‘ငါ-ငါ၏ဥစ္စာ’ဟု မြတ်နိုး စွဲလမ်းခြင်း မရှိသော၊ ထိုနာမ်ရုပ်ပျက်စီးသော်လည်း စိုးရိမ်ခြင်း မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ဘိက္ခု’ (ရဟန်း) အစစ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (၈)

၃၆၈။ မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်း၍ နေလေ့ရှိသော၊ ဘုရား သာသနာ၌ ကြည်ညို မြတ်နိုးသော ရဟန်းသည် သင်္ခါရတို့၏ ငြိမ်းရာဖြစ်သော၊ ငြိမ်းအေး ချမ်းသာ သော နိဗ္ဗာန်ကို ရရာ၏။ (၉)

၃၆၉။ ရဟန်း၊ ဤခန္ဓာကိုယ် လှေကြီးမှ ‘မိစ္ဆာဝိတက်’ဟု သောရေကို ပက်ထုတ်လော့။ ထိုသို့ ပက်ထုတ်လျှင် သင်၏ ခန္ဓာကိုယ်လှေကြီးသည် လျင်စွာသွားလတ္တံ့။ ရာဂ၊ ဒေါသတို့ကို ပယ်ဖြတ်ပြီးနောက် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်လတ္တံ့။ (၁၀)

၃၇၀။ အောက် သံယောဇဉ်ငါးပါးကို ဖြတ်ရာ၏။ အထက် သံယောဇဉ်ငါးပါးကို စွန့်ပယ်ရာ၏။ သဒ္ဓါစသော တရားငါးပါးကို လွန်စွာပွားများရာ၏။ လောဘ စသည် ငြိတယ်ခြင်း တရားငါးပါးကို လွန်မြောက် သောရဟန်းကို ‘သံသရာဝဲဩဇာကိုကူးမြောက်ပြီးသူ’ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (၁၁)

၃၇၁။ ရဟန်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုရှုလော့။ မမေ့မလျော့လင့်။ သင်၏စိတ်ကို ကာမဂုဏ်၌ မမေ့မလျော်စေလင့်။ မေ့လျော့ပြီး သံတွေခဲကို မမျှီလင့်။ ငရဲ၌လောင်

သည်ရှိသော် “ဤလောင်ခြင်းကား ဆင်းရဲလေစွ”
ဟု မငိုကြွေးလင့်။ (၁၂)

၃၇၂။ ပညာမရှိသူအား သမာဓိ(စျာန်)မရှိ။ သမာဓိမရှိသူ
အား ဝိပဿနာ ပညာမရှိ။ သမာဓိ (စျာန်)နှင့်
ဝိပဿနာပညာရှိသောသူသည် နိဗ္ဗာန်အနီး၌ တည်
ရှိ၏။ (၁၃)

၃၇၃။ ဆိတ်ငြိမ်ရာ အရပ်သို့ ဝင်ရောက်၍ ငြိမ်သက်သည့်
စိတ်ရှိသော၊ ကောင်းစွာ တရားကို ရှုမှတ်သော
ရဟန်းအား လူတို့မွေ့လျော်မှုထက် သာလွန်သော
မွေ့လျော်မှုမျိုး ဖြစ်၏ (ရရှိခံစားရ၏)။ (၁၄)

၃၇၄။ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းကို သုံးသပ်
ဆင်ခြင်သည့် အခါတိုင်း နှစ်သက်မှု‘ပီတိ’နှင့် ဝမ်း
မြောက်မှု ‘ပါမောဇ္ဇ’ကိုရ၏။ ထိုနှစ်သက် ဝမ်း
မြောက်မှုသည် တရားမှန်သိသော ပညာရှိတို့အတွက်
နိဗ္ဗာန်(ရောက်ကြောင်း)ပေတည်း။ (၁၅)

၃၇၅။ ‘ဣန္ဒြေတို့ကို စောင့်ထိန်းမှု။ အာဇီဝ, ပစ္စယနှစ်ပါး၌
ရောင့်ရဲမှု၊ ပါတိမောက္ခ သီလ၌ စောင့်စည်းမှု’-
ဤလေးပါး၌ စင်ကြယ်သော အကျင့်သီလ(စာတု-
ပါရိသုဒ္ဓိသီလ)သည် ဤ သာသနာတော်၌ ပညာ
ရှိသော ရဟန်းအတွက် နိဗ္ဗာန် ရောက် ကြောင်း
အကျင့်၌ အစအဦး ကျင့်စဉ်ဖြစ်၏။ (၁၆)

၃၇၆။ အသက်မွေးမှု စင်ကြယ်၍ မပျင်းမရိသော မိတ်ဆွေ
ကောင်းတို့ကို ဆည်းကပ်လော့။ (အာမိသ, ဓမ္မ)

ပဋိသန္ဓေရာ နှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံစေရ၏။ သီလကျင့်ဝတ်
၌ လိမ္မာသောသူ ဖြစ်ရာ၏။ ထိုအကြောင်းတို့ကြောင့်
ဝမ်းမြောက်မှု များသောသူသည် ဝဋ်ဆင်းရဲ၏
အဆုံးကို ပြုလတ္တံ့။ (၁၇)

၃၇၇။ ရဟန်းတို့ မုလေးပန်းငင်တို့သည် ရင့်ရော်ညှိုးနွမ်း
ကုန်သော ပန်းပွင့်တို့ကို စွန့်လွှတ်ဘိသကဲ့သို့၊ ဤ
အတူပင် ရာဂ၊ ဒေါသတို့ကို စွန့်လွှတ်ကြကုန်လော့။
(၁၈)

၃၇၈။ ငြိမ်သက်သောကိုယ်၊ ငြိမ်သက်သောနှုတ်၊ ငြိမ်သက်
သော စိတ်ရှိ၍ ကောင်းစွာ တည်ကြည်သော၊
လောကီ စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ကို ထွေးအန် (စွန့်လွှတ်)
ပြီးသော ရဟန်းကို 'ငြိမ်းအေးသောသူ'ဟူ၍ ခေါ်
ဆိုအပ်၏။ (၁၉)

၃၇၉။ ရဟန်း၊ မိမိကိုယ်ကို မိမိကိုယ်တိုင် ပြစ်တင် ပဲ့ပြင်
လော့။ မိမိကိုယ်တိုင် စစ်ဆေးလေလော့။ သင်သည်
မိမိကိုယ်ကို လုံခြုံအောင် စောင့်ရှောက်သူ၊ သတ္တိ
တရားရှိသူ ဖြစ်၍ ချမ်းသာစွာ နေရလတ္တံ့။ (၂၀)

၃၈၀။ မိမိသည်သာ မိမိ၏ ကိုးကွယ် မှီခိုရာ ဖြစ်၏။ မိမိ
သည်သာ မိမိ၏ လားရာ ဂတိပြုသူ ဖြစ်၏။ ထို့
ကြောင့် မြင်းကုန်သည်သည် အမျိုးကောင်းမြင်းကို
စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့၊ မိမိကိုယ်ကို ကောင်းစွာ
စောင့်ရှောက်လေလော့။ (၂၁)

၃၈၁။ များစွာ နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်မှုရှိသော၊ ဘုရားရှင် သာသနာတော်၌ကြည်ညိုမြတ်နိုးသော ရဟန်းသည် သင်္ခါရတို့ ငြိမ်းရာ ဖြစ်သော၊ ငြိမ်းအေး ချမ်းသာ သော နိဗ္ဗာန်ကို ရရာ၏။ (၂၂)

၃၈၂။ ဘုရားရှင် သာသနာတော်၌ ကြိုးစား အားထုတ် သော ရဟန်းသည် ငယ်ရွယ်သူပင် ဖြစ်သော်လည်း ‘တိမ်တိုက်မှလွတ်သော လမင်းကဲ့သို့’ ဤလောကကို ထွန်းလင်းစေနိုင်၏။ (၂၃)

၂၆။ ပြာဟ္မဏဝဂ်=သုတော်မြတ်ဆိုင်ရာတရားစု

၃၈၃။ အိုသုတော်ကောင်း၊ လုံ့လပြု၍ ‘တဏှာ’တည်းဟူ သော အလျဉ်ကိုဖြတ်လော့။ ကာမတို့ကိုပယ်လော့။ အိုသုတော်ကောင်း၊ သင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်ရာကို သိပြီးသော်၊ သင်သည် နိဗ္ဗာန်ကို သိသောသူ ဖြစ်ပေပြီ။ (၁)

၃၈၄။ သုတော်ကောင်း သည် သမထ၊ဝိပဿနာ ဟူသော တရားနှစ်ပါးတို့၌ အသိဉာဏ်ပြီးဆုံးခြင်း (တဘက် ကမ်းသို့ ရောက်သောအခါ၊ တရားကို သိသော ထိုသူအား သိယောဇဉ်အားလုံးတို့သည် ချုပ်ငြိမ်း ကုန်၏။ (၂)

၃၈၅။ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အား (အတွင်းအာယတန ၆-ပါးဟူ သော)ဤဘက်ကမ်းသည် လည်းကောင်း၊ (အပြင်

အာယတန ၆-ပါး ဟူသော) ထိုဘက်ကမ်းသည်
လည်းကောင်း၊ ဤဘက်ကမ်း၊ ထိုဘက်ကမ်းနှစ်ပါး
လုံးသည်လည်းကောင်း မရှိ။ ကိလေသာ ပူပန်ခြင်း
ကင်း၍ ကိလေသာနှင့် မစပ်ယှက်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်
ကို 'ဗြာဟ္မဏ' (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါဘုရား ဟော၏။
(၃)

၃၈၆။ အနိစ္စ စသောလက္ခဏာကို ရှုသော၊ ကိလေသာမြူ
ကင်းသော၊ တကိုယ်တည်း နေလေ့ရှိသော၊ ရဟန်း
ကိစ္စပြီးစီး၍ အာသဝေါ ကင်းသော၊ အမြတ်ဆုံး
အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို 'ဗြာဟ္မဏ'
(မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၄)

၃၈၇။ နေမင်းသည် နေအခါ၌သာ တောက်ပ၏။ လမင်း
သည် ညအခါ၌သာ တောက်ပ၏။ မင်းသည် မင်း
မြှောက်တန်ဆာ ဆင်ထားမှသာ တောက်ပ၏။
ရဟန္တာသည် စျာန်ဝင်စားမှသာ တောက်ပ၏။
ဘုရားရှင်သည်ကား.. တန်ခိုးတော်ဖြင့် နေ့ညပတ်လုံး
တောက်ပ၏။ (၅)

၃၈၈။ မကောင်းမှုကို ပယ်ပြီးသောကြောင့် 'ဗြာဟ္မဏ' ဟု
ခေါ်ဆိုအပ်၏။ မကောင်းမှုကို ငြိမ်းစေသောကြောင့်
'သမဏ' ဟု ခေါ်ဆို အပ်၏။ မိမိ၏ ကိလေသာ
အညစ်အကြေးကို ထုယ်ပယ် တတ် သော ကြောင့်
'ပဗ္ဗဇိတ' ဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (၆)

၃၈၉။ သူတော်ကောင်းကို မပုတ်ခတ်ရာ။ ပုတ်ခတ်ခံရသော သူတော်ကောင်းသည် ထိုပုတ်ခတ်သူအား အမျက်မထွက်ရာ။ သူတော်ကောင်းကို ပုတ်ခတ်သူအား စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်၏။ ပုတ်ခတ်သူကို အမျက်ထွက်သူအား ထိုထက်ပို၍ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်၏။

(၇)

၃၉၀။ (မ)နှစ်သက်ဖွယ် အရာဝတ္ထုတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဒေါသစိတ်ကို မတားမြစ်နိုင်ခြင်းသည် သူတော်ကောင်းအတွက် အနည်းငယ်မျှပင် မကောင်းချေ။ အကြင်အကြင်ဝတ္ထုမှ ညှင်းဆဲလိုသော ဒေါသစိတ်သည် ဆုတ်နှစ်၏။ ထိုထိုဝတ္ထုမှ ဆင်းရဲမှုသည် ငြိမ်းအေးသည်သာတည်း။ (၈)

၃၉၁။ ကိုယ်နှုတ်စိတ်တခုခုဖြင့်မကောင်းမှုပြုခြင်းမရှိသော၊ ကိုယ်နှုတ်စိတ်သုံးဌာနတို့၌ စောင့်ထိန်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို 'ဗြာဟ္မဏ' (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၉)

၃၉၂။ အကြင်ဆရာထံမှ ဘုရားရှင် ဟောကြားအပ်သော တရားတော်ကို သိရငြားအံ့၊ 'ပုဏ္ဏားသည် မီးကို ပူဇော်သကဲ့သို့' ထိုဆရာကို ရှိသေစွာ ရှိခိုးရာ၏။ (၁၀)

၃၉၃။ ဆံကျစ်ထိုးခြင်းတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနှယ်အား ဖြင့်လည်းကောင်း 'ဗြာဟ္မဏ' မည်သည် မဖြစ်၊ သစ္စဉာဏ်နှင့် လောကုတ္တရာတရား ရှိသောသူသာ

စင်ကြယ်သူလည်းဖြစ်၏။ ပြာဟ္မဏ (မြင့်မြတ်သူ)
လည်း ဖြစ်၏။ (၁၁)

၃၉၄။ ပညာမရှိသော ရသေ့၊ သင့်အား ဆံကျစ်ထုံးတို့ဖြင့်
အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။ သစ်နက်ရေ အဝတ်ဖြင့်
အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။ သင့်ကိုယ်တွင်း၌ ကိလေ
သာ တော ချုံရှိနေလျက်၊ ပြင်ပခန္ဓာကိုယ်ကိုသာ
သုတ်သင်ဘိ၏။ (၁၂)

၃၉၅။ ပုံသုက္ကသင်္ကန်းကို ဝတ်လေ့ရှိသော၊ ကြုံလှီပြီး
အကြော ပြိုင်းပြိုင်း ထသော၊ တယောက်တည်း
တော၌ ဈာန်ဝင်စားလေ့ရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို
'ပြာဟ္မဏ' (မြင့်မြတ်သူ)ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၁၃)

၃၉၆။ ပုဏ္ဏားမျိုး၌ဖြစ်၍၊ ပုဏ္ဏားမမှ မွေးဖွားသောပုဏ္ဏား
ကို 'ပြာဟ္မဏ'ဟု ငါဘုရားမဟော။ ထိုသူသည်
ရာဂစသော ကြောင့်ကြမှုများရှိနေမူ 'ဘောဝါဒီ'
(အို-အချင်းဟု ခေါ်လေ့ရှိသူ) မည်သော ပုဏ္ဏား
မျိုးသာ ဖြစ်၏။ ရာဂစသော ကြောင့်ကြမှုမရှိ၊
ဥပါဒါန် စွဲလမ်းခြင်းမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ
'ပြာဟ္မဏ' (မြင့်မြတ်သူ)ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၁၄)

၃၉၇။ သံယောဇဉ်အားလုံးကို ဖြတ်ပြီး၍ (တဏှာကြောင့်)
ထိပ်လန့်ပူပန်ခြင်းမရှိသော ကပ်ငြိတတ်သည့် တဏှာ
ကိလေသာကို လွန်မြောက်ပြီး၍ ကိလေသာနှင့်

မပပ်ယှဉ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို 'ဗြာဟ္မဏ' (မြင့်မြတ်သူ)ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၁၅)

၃၉၈။ 'ဒေါသ' တည်းဟူသော နှောင်ကြိုး၊ 'တဏှာ' တည်းဟူသော လွန်ကြိုး၊ ကိလေသာ အတွင်းဓာတ်နှင့် တကွသော 'မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ' ၆၂-ပါး တည်းဟူသော ထူးကြိုးကို ဖြတ်တောက်ပြီး၍ 'အဝိဇ္ဇာ' တည်းဟူသော မင်းတုတ်ကို နှုတ်ပယ်ပြီးသော၊ သစ္စာလေးပါးကို သိပြီးသော ထို ပုဂ္ဂိုလ်ကို 'ဗြာဟ္မဏ' (မြင့်မြတ်သူ)ဟု ငါ ဘုရားဟော၏။ (၁၆)

၃၉၉။ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆဲရေးခြင်း၊ ပုန်ခတ်ညှင်းဆဲခြင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်းတို့ကို အမျက်မထွက်ပဲ သည်းခံ၏။ သည်းခံခြင်း ခုန်အားတည်းဟူသော စစ်သည်ဗိုလ်ပါရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို 'ဗြာဟ္မဏ' (မြင့်မြတ်သူ)ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၁၇)

၄၀၀။ အမျက်လည်း မထွက်၊ ခူတင် အကျင့်လည်းရှိ၊ သီလနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၊ တဏှာလည်းကင်း၊ ဣန္ဒြေတို့ကိုလည်း ဆုံးမပြီး၍ နောက်ဆုံးဘဝ=ခန္ဓာကိုယ်ရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို 'ဗြာဟ္မဏ' (မြင့်မြတ်သူ)ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၁၈)

၄၀၁။ ကြာရှက်ပေါ်၌ ရေမတင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ပွတ်ဆောက်ဖျား၌ မုန်ညှင်းစေ့ မတည်နိုင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း ကာမဂုဏ်၌ မလိမ်းကျံမကပ်ငြိသော

ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို 'ဗြာဟ္မဏ' (မြင့်မြတ်သူ)ဟု ငါဘုရား
ဟော၏။ (၁၉)

၄၀၂။ မိမိဆင်းရဲ၏ ကုန်ဆုံးရာ နိဗ္ဗာန်ကို ဤ ဘဝ၌ပင်
သိသော၊ ခန္ဓာဝန်ချအပ်ပြီး၍ ကိလေသာနှင့် မစပ်
ယှဉ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို 'ဗြာဟ္မဏ' (မြင့်မြတ်သူ)ဟု
ငါဘုရားဟော၏။ (၂၀)

၄၀၃။ နက်နဲသည့် ပညာ၊ ထက်မြက်သည့် ပညာရှိသော၊
လမ်းမှန်ဟုတ်သည်၊ မဟုတ်သည်၌ လိမ္မာသော၊ အ
မြတ်ဆုံး အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ပြီးသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်
ကို 'ဗြာဟ္မဏ' (မြင့်မြတ်သူ)ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၂၁)

၄၀၄။ လူတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ရဟန်းတို့နှင့်လည်းကောင်း၊
လူ ရဟန်း နှစ်မျိုးလုံးနှင့် လည်းကောင်း တွယ်တာ
ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော၊ လောကီအာရုံ(=လူ့ဘဝ)
ကို တွယ်တာတပ်မက်ခြင်းမရှိသော(တနည်း-နေရာ
အိမ်မရှိပဲ သွားလာနေထိုင်သော)။ အလိုနည်းသော
ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို 'ဗြာဟ္မဏ' (မြင့်မြတ်သူ)ဟု ငါဘုရား
ဟော၏။ (၂၂)

၄၀၅။ အကြင်သူသည် ထိပ်လန့် တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌
လည်းကောင်း၊ မထိပ်မလန့် တည်ငြိမ်လှသော
(ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌လည်းကောင်း တုတ်လက်နက်
ကို ပယ်ချထားပြီး၍၊ မိမိလည်းမသတ်(မညှင်းဆဲ)،

သုတပါးကိုလည်း မသတ်စေသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို
‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါဘုရားဟော၏။
(၂၃)

၄၀၆။ ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုသူတို့ (အလယ်) ၌ ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိ
သော၊ တုတ်သက်နက်ဖြင့် ရန်ပြုသူတို့ (အလယ်) ၌
ရန်ငြိမ်းပြီးသော၊ ‘ငါ-ငါ့ဥစ္စာ’ ဟု စွဲလမ်းကြသော
သူတို့ (အလယ်) ၌ စွဲလမ်းခြင်းမရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို
‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါဘုရားဟော၏။
(၂၄)

၄၀၇။ မုန့်ညင်းစေ့သည် ပွတ်ဆောက်ဖျားမှ လျောကျ
သကဲ့သို့၊ စွဲမက်မှု ‘ရာဂ’၊ အမျက်ထွက်မှု ‘ဒေါသ’၊
ထောင်လွှားမှု ‘မာန’၊ သုတပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို
ဖျက်မှု ‘မက္ခ’ တရားတို့ လျောကျ ကင်းရှင်းပြီးသော
ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါဘုရား
ဟော၏။ (၂၅)

၄၀၈။ တစုံတယောက်ကိုမျှ မထိခိုက် စေသော၊ နူးညံ့
ပြေပြစ်၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်စေသော၊
မုန့်သော စကားကို ပြောဆိုရာ၏။ ဤသို့ပြောဆို
သောသူကို ‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါဘုရား
ဟော၏။ (၂၆)

၄၀၉။ လောက၌ ပိုင်ရှင်မပေးသောဥစ္စာကို “ရှည်သည်ဖြစ်
စေ၊ တိုသည်ဖြစ်စေ၊ ငယ်သည်ဖြစ်စေ၊ ကြီးသည်
ဖြစ်စေ၊ ကောင်းသည် ဖြစ်စေ၊ မကောင်းသည်

ဖြစ်စေ” မခိုးယူသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၂၇)

၄၁၀။ ဤလောက၌ လည်းကောင်း၊ တမလွန် လောက၌ လည်းကောင်း တပ်မက်ခြင်း ‘တဏှာ’ မရှိသော၊ မက်မောမှု ‘အာသာ’ ကင်း၍ ကိလေသာနှင့် မစပ်ယှဉ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါဘုရား ဟော၏။ (၂၈)

၄၁၁။ ကပ်ငြိတွယ်တာခြင်းတို့ မရှိသော၊ တရားမှန်ကိုသိ၍ သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်း မရှိသော၊ ဖုမ္ဗိကနိဗ္ဗာန်သို့ သက်ဝင် ရောက်ရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၂၉)

၄၁၂။ အကြင်သူသည် ဤလောက၌ ကုသိုလ်ကို လည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်ကို လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် နှစ်မျိုးလုံးကို လည်းကောင်း တပ်မက်မှု ‘တဏှာ’ ကို လည်းကောင်း လွန်မြောက်ပြီး ဖြစ်၏။ စိုးရိမ်ခြင်းလည်း မရှိ၊ ကိလေသာမြူလည်း ကင်း၍ စင်ကြယ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၃၀)

၄၁၃။ လမင်းကဲ့သို့ အညစ်ကြေး (ကိလေသာ) ကင်း၍ စင်ကြယ်သော၊ (ကိလေသာ) နောက် ကျ ခြင်း ကင်း၍ အထူး ကြည်လင်သော၊ ၁၀ သုံးပါး၌

တပ်မက်ခြင်း ‘တဏှာ’ ကုန်ခန်းသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို
‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ)ဟု ငါဘုရားဟော၏။
(၃၁)

၄၁၄။ အကြင်သူသည် ‘ရာဂ’ တည်းဟူသော ဘေး၊ ‘ကိလေ
သာ’ တည်းဟူသော ခရီးခဲ၊ ‘သံသရာ’ တည်းဟူသော
သမုဒ္ဒရာ၊ ‘မောဟ’ တည်းဟူသော အမှိုက်မှောင်ကို
လွန်မြောက်၏။ ဩသလေးပါးကို ကူးမြောက်ပြီး၍
‘နိဗ္ဗာန်’ တည်းဟူသော တဘက်ကမ်းသို့ ရောက်၏
သမထ၊ ဝိပဿနာ ရှုပွားလေ့ရှိ၏ တဏှာကင်း၍
တေးတော ယုံမှားခြင်းမရှိ။ စွဲသမ်းခြင်း ‘ဥပါဒါန်’
ကင်း၍ ငြိမ်းအေး၏-ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို ‘ဗြာဟ္မဏ’
(မြင့်မြတ်သူ)ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၃၂)

၄၁၅။ ဤလောက၌ ကာမတို့ကိုစွန့်ပယ်၍ အိမ်ရာမထောင်ပဲ
ရဟန်းပြုပေသော၊ ကာမနှင့် ဘဝနှစ်ပါးစုံကုန်ပြီး
သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ)ဟု ငါ
ဘုရားဟော၏။ (၃၃)

၄၁၆။ ဤလောက၌ တပ်မက်ခြင်း ‘တဏှာ’ကို စွန့်ပယ်၍၊
၄၁၇။ အိမ်ရာမထောင်ပဲ ရဟန်းပြုပေသော၊ တဏှာနှင့်
ဘဝနှစ်ပါးစုံကုန်ပြီးသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ဗြာဟ္မဏ’
(မြင့်မြတ်သူ)ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၃၄-၃၅)

၄၁၈။ လူ၌ဖြစ်သော ‘ယောဂ’တရားကိုစွန့်ပယ်၍ နတ်၌
ဖြစ်သော ‘ယောဂ’တရားကို လွန်မြောက်ပြီးသော၊

‘ယောဂ’တရားအားလုံးမှလွတ်မြောက်ပြီးသော ထို
ပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါတုရား
ဟော၏။ (၃၆)

၄၁၉။ ကာမဂုဏ်၌မေ့လျော့ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ တော
ထဲ တယောက်တည်းနေမှု၌ မမေ့လျော့ခြင်းကို
လည်းကောင်း ပယ်စွန့်၍၊ ငြိမ်းအေး ပြီးသော၊
‘ဥဒ္ဓမ္မိ’တရားမရှိသော၊ လောက(ခန္ဓာ)အားလုံးကို
အောင်နိုင်သော၊ လုံ့လရဲရင့်ခြင်းရှိသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်
ကို ‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါတုရားဟော၏။
(၃၇)

၄၂၀။ သတ္တဝါတို့၏ သေခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းကို အလုံးစုံ
အားဖြင့်သိသော၊ တွယ်တာကပ်ငြိခြင်း မရှိသော၊
သူတော်ကောင်းအကျင့်ကို ကောင်းစွာကျင့်သော၊
သစ္စာလေးပါးကို သိပြီးသော- ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို
‘ဗြဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါတုရားဟော၏။ (၃၈)

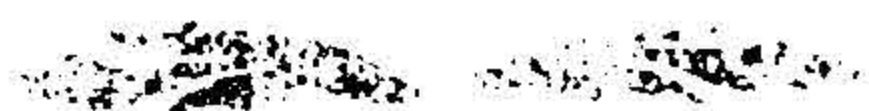
၄၂၁။ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ လားရာ ‘ဂတိ’ကို နတ်၊ ဂန္ဓဗ္ဗနတ်၊
လူတို့သည် မသိကုန်။ အာသဝေ ကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာ
ဖြစ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ) ဟု
ငါတုရားဟော၏။ (၃၉)

၄၂၂။ အတိတ်ခန္ဓာ၊ အနာဂတ်ခန္ဓာ၊ ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာတို့၌
ကြောင့်ကြမှုမရှိသော၊ ကြောင့်ကြမှုမရှိ၊ စွဲလမ်းမှု
ကင်းသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ‘ဗြာဟ္မဏ’ (မြင့်မြတ်သူ) ဟု
ငါတုရား ဟော၏။ (၄၀)

၄၂၃။ နားလားဥသဘက်သို့ ကြောက်ရွံ့ခြင်း မရှိသော၊
မြင့်မြတ်၍ လုံ့လရှိသော၊ သိလှစသည့် ဂုဏ်ကျေး
ဇူးကို ရှာမှီးသူဖြစ်သော၊ ကိလေသာမင်းကို အောင်
ပြီးသော၊ ဗာဏှာကင်း၍ ကိလေသာအညစ်ကြေးကို
ဆေးလျှော်ပြီးသော၊ သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်သော
ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို 'ဗြာဟ္မဏ' (မြင့်မြတ်သူ) ဟု ငါဘုရား
ဟော၏။ (၄၁)

၄၂၄။ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေး၌ဖြစ်သော ခန္ဓာအစဉ်ကို
သိမြင်၏။ နတ်ပြည်၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်၊ ငရဲပြည်ကိုလည်း
သိမြင်၏။ ဇာတိကုန်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၏။
ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်သိ၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ပြီးသော
ရဟန်းဖြစ်၏။ ကိလေသာ အလုံးစုံကုန်ခန်းခြင်းသို့
ရောက်ပြီးဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို 'ဗြာဟ္မဏ' (မြင့်
မြတ်သူ) ဟု ငါဘုရားဟော၏။ (၄၂)

(ဓမ္မပဒတရားတော် ပြီးပြီ)

PREFACE

The Dhammapada is a Collection of the Buddha's Teachings. It is a book of verses of crystallised wisdom that had flowed from the lips of the Buddha. It is a collection of Gems which should be the handbook of every Buddhist. Moreover, any truth-seeker, irrespective of his religious beliefs, can recall this book of Wisdom with interest and profit. By constantly reading these golden sayings and by putting them into daily practice, a religious-minded person can gain spiritual bliss that transcends worldly happiness and can attain to a higher spiritual plane.

The "Dhammapada," divided into 26 chapters, consists of 423 melodious Pali verses, uttered by the Buddha on about 300 occasions, to suit the temperaments of the listeners in the course of His preaching tours during His ministry of forty-

five years. Circumstances that led to these noble utterances are presented in the form of long or short stories, in the voluminous commentary written by Buddha-ghosa, the most well-known commentator. It may be remarked that most of these verses are better understood when read with context. The gems of truth embodied in these texts aptly illustrate the moral and philosophical Teachings of the Buddha.

One should not rest satisfied with a mere perusal of these golden sayings. They should be read, re-read and pondered upon, together with the accompanying stories, drawing appropriate lessons therefrom. These interesting and edifying stories clearly depict the greatness of the Buddha as an energetic, compassionate and wise Teacher, ever ready to serve all. All these noble utterances should be put into actual practice in the course of one's daily life.

Readers will note the simplicity of the similes employed by the Buddha, which are intelligible even to a child. Take, for instance, the similes of the cart's wheel, man's shadow, the illthatched house, the sleeping village, clear deep lake, fragrant beautiful flower, a bee extracting honey, etc. The wisdom of the Buddha is seen in His exposition of profound truths in such plain terms. So, there is not a single verse in the Dhammapada that can be dismissed as unintelligible to a lay reader.

In preparing this translation, I have consulted with almost all the available English translations, and have made several improvements on them. In this book, both English and Burmese versions are put together in order that the Burmese can read any version.

It is my greatest pleasure to publish this little book for the use of the lovers of the Dhamma or the Truth preached by the All-Compassionate Buddha. This is a pocket book that every body should ever carry with him and read at his leisure. This is not a book to be read superficially like a novel and shelved aside. It should be read and re-read so that it may serve as a constant companion for advice, for solace in every kind of misfortune and grief, or for message of cheer and penetrating insight. As for the devout Buddhists or monks who are responsible for the spread of Buddhism, they should memorise the original Pali Gāthās and recite them at their leisure.

May my parents, teacher and all lovers of the Dhamma share with me the merit acquired by this "Gift of Truth".

"The Gift of Truth excels all other gifts".
(Sabbā-dānam Dhamma-dānam Jinati)

Myint Swe

M. A. (London)

University of Mandalay.

5-1-82

DHAMMAPADA

(1). THE TWIN VERSES

1. Mind is the fore-runner of all mental states. Mind is their chief, and they are mind-made. If one speaks or acts with an impure mind, then suffering follows one, even as the wheel follows the hoof of the draught-ox. (1)
2. Mind is the fore-runner of all mental states. Mind is their chief, and they are mind-made. If one speaks or acts with a pure mind, then happiness follows one, even as one's shadow that never leaves. (2)
3. "He abused me, he beat me, he defeated me, he robbed me"—the hatred of those who cherish such thoughts is not appeased. (3)
4. "He abused me, he beat me, he defeated me, he robbed me"—the hatred of those who do not cherish such thought is appeased. (4)

5. Hatreds never cease by hatreds in this world. By love alone they cease. This is an ancient law. (5)
6. The others (fools) do not know that in this world we will die one day; (the quarrels of those do not cease) those who realize it have their quarrels calmed thereby. (6)
7. Māra (passion) over-throws a man who lives contemplating pleasure, unrestrained in senses, immoderate in food, lazy, inactive, as the wind (overthrows) a weak tree. (7)
8. Māra (passion) cannot overthrow a man who lives meditating on 'The impurities' (of the body), restrained in senses, moderate in food, with confidence and strenuous effort, as the wind (cannot overthrow) a rocky mountain. (8)
9. Whosoever, not freed from stain (kilesa), void of self-control and truthfulness, should don the yellow robe, is not worthy of it. (9)
10. He who is purged of all stain, well-established in morals and endowed with self-control and truthfulness, is indeed worthy of the yellow robe. (10)
11. In the unreal they imagine the real, in the real they imagine the unreal,—they who entertain such wrong thoughts never arrive at the real. (11)

12. What is real they regard as real, what is unreal they regard as unreal,—they who entertain such right thoughts, arrive at the real. (12)
13. Even as rain penetrates an ill-thatched house, so does lust penetrate an undeveloped mind. (13)
14. Even as rain does not penetrate a well-thatched house, so does lust not penetrate a well-developed mind. (14)
15. Here he grieves, hereafter he grieves, in both worlds the evil does grieves. He grieves, he is afflicted, seeing his own impure deed. (15)
16. Here he rejoices, hereafter he rejoices, in both worlds the good-doer rejoices. He rejoices, exceedingly rejoices, seeing his own pure deed. (16)
17. Here he laments, hereafter he laments, in both worlds the evil-doer laments. "Evil have I done"—thus he laments. Still more he laments, having gone to a state of woe (after death). (17)
18. Here he is glad, hereafter he is glad, in both worlds the good-doer is glad. "Good have I done"—Thus he is glad. Still more is he glad, having gone to a state of bliss (after death). (18)
19. Though much he recites the Sacred Texts but acts not accordingly, that heedless man

U Myint Swe [London]

is like a cowherd who counts others' kine;
he has no share in the blessings of a
monk. (19)

20. Though little he recites the Sacred Texts
but acts in accordance with the Teaching
(Dhamma), and forsaking lust, hatred, and
ignorance, truly knowing, with mind totally
freed (from passions), not clinging to here
and hereafter, he shares the blessings of a
monk. (20)

(2). HEEDFULNESS

21. Heedfulness is the path to Deathless
(Nibbāra); heedlessness is the path to death.
The heedful do not die; the heedless are
like into the dead. ()
22. Distinctly understanding this (difference)
the wise in heedfulness, rejoice in heedful-
ness, delighting in the realm (supramundane
states) of the Ariyas. (2)
23. The ever meditative, the ever steadfastly
persevering wise ones realize Nibbāra, free
of bonds, the highest. (3)
24. Continually increases the glory of him who
is energetic, mindful, pure in deed, discri-
minative, self-controlled, right-living and
heedful. (4)
25. By sustained effort, heedfulness, discipline
(morality), and self-control, let the wise

man make for himself an island which no flood can overflow. (5)

26. The ignorant, foolish folk indulge in heedlessness; but the wise man guards heedfulness as the greatest treasure. (6)

27. Indulge not in heedlessness, have no intimacy with sensuous delight. The heedful, meditative person attains abundant bliss. (7)

28. When the wise man discards heedlessness by heedfulness, he, free from sorrow, ascends the palace of wisdom and beholds the ignorant sorrowing folk, as a mountaineer (beholds) men on the ground. (8)

29. Heedful amongst the heedless, wide awake amongst the sleepy, the wise man advances like a swift horse, leaving a weak jade behind. (9)

30. By heedfulness Sakka (Magha) became the chief of the gods. Heedfulness is ever praised, heedlessness is ever despised. (10)

31. The monk who delights in heedfulness and looks with fear on heedlessness, advances like fire, burning all fetters, great and small. (11)

32. The monk who delights in heedfulness and looks with fear on heedlessness, is not liable to fall (from supramundane states). He is in the presence of Nibbāna. (12)

(3) THE MIND

33. The mind is flickering, fickle, difficult to guard and difficult to control,—the wise man straightens it, as a fletcher (straightens) an arrow., (1)
34. As a fish flutters, when it is drawn from its watery abode and thrown upon land, even so does this mind flutter, when it is drawn from sensual pleasures and placed in the meditation, in order to get rid of the realm of māra (Passion)., (2)
35. The mind is hard to check, swift, flits wherever it likes,—to control it is good. A controlled mind is conducive to happiness. (3)
36. The mind is very hard to perceive, extremely subtle, flits wherever it likes. Let the wise man guard it; a guarded mind is conducive to happiness. (4)
37. The mind is faring far, wandering alone, bodiless, lying in a cave (heart) Those who subdue it will be freed from the bonds of Māra (Passion). (5)
38. He whose mind is not steadfast, he who knows not the Noble Doctrine, he whose faith wavers,—the wisdom of such a one will never be perfect. (6)
39. He who is not wetted (by lust), he who is not affected (by hatred), he who has

discarded both good and evil,—for such a vigilant one (Arahat) there is no fear (of passions). (7)

40. Realizing that this body is (as fragile) as a jar, establishing this mind (as firm) as a fortified city, he should attack Māra (Passion) with the weapon of wisdom. He should guard his conquest and be not attached to it. (8)

41. Before long, alas! this body will lie upon the earth, cast aside, devoid of consciousness, even as a useless log. (9)

42. Whatever harm a foe may do to a foe, or a hater to a hater,—an ill-directed mind can do one still greater harm. (10)

43. Whatever good neither mother, nor father, nor any other relative can do,—a well-directed mind can do, and thereby elevates one. (11)

(4) FLOWERS

44. Who shall investigate this earth (body), and the realm of Yama (purgatory) and this world together with the realm of the gods? Who shall investigate the well-taught Dhammapada (collection of Dhammas), even as a skilful garland-maker would nick flowers. (1)

45. A Sekkha Saint shall investigate this earth (body), and the realm of Yama and this world together with the realm of the gods., A Sekkha Saint shall investigate the well-taught Dhammapada (collection of Dhammas), even as a skilful garland-maker would nick flowers (2)
46. Knowing that this body is like foam, and comprehending its mirage-nature, one should destroy the flower-shafts of sensual passions (Māra), and pass beyond the sight of the king of death. (3)
47. The man who gathers flowers (of sensual pleasures) and whose mind is attached to them,—death carries off, as a great flood sweeps away a sleeping village. (4)
48. The man who gathers flowers (of sensual pleasures) whose mind is attached to them, and who is insatiate in desires,—the Destroyer (Death) brings under his sway. (5)
49. As a bee, without harming the flower, its colour or scent, flies away, taking only the juice of it, even so should the sage behave in the village (without harming faith and wealth of the people). (6)
50. One should not regard the faults of others, things done and undone by others, but one's deeds (good or evil) done and undone. (7)
51. As a flower that is lovely and beautiful but scentless, is of no use, even so fruitless is

the well-spoken word of one who does not practise it. (8)

52. As a flower that is lovely, beautiful and scented, is useful, even so fruitful is the well-spoken word of one who practises it. (9)

53. As from a heap of flowers many a garland is made, even so many good deeds should be done by one born a mortal. (10)

54. The perfume of flowers blows not against the wind, nor does the fragrance of sandal-wood, rose-bay and jasmine. The fragrance of the virtuous does blow against the wind; the virtuous man pervades every direction. (11)

55. Sandal-wood, rose-bay, lotus, jasmine,—of all these kinds of fragrance, the perfume of virtue is by far the best. (12)

56. Of little account is the fragrance of rose-bay or sandal. The fragrance of the virtuous that blows even in the world of gods, is supreme. (13)

57. Māra finds not the path of Arahats who are virtuous, heedful in living, and freed by right knowledge. (14)

58. As upon a heap of rubbish thrown on the highway, a sweet-smelling and charming lotus may grow, even so, amongst the rubbish-like blind worldlings, a disciple of the Buddha outshines in wisdom. (15-16)

(5) FOOLS

60. Long is the night to the wakeful; long is the road to him who is weary; long is the Samsāra (cycle of rebirths) to the foolish who know not the Noble Truth. (1)
61. If a seeker of Truth should not find a companion who is his better or equal, he should resolutely pursue a Solitary course. There is no fellowship with the foolish. (2)
62. "Sons have I, wealth have I,"—thus is the fool worried. Verily, he himself is not his own. Whence sons? Whence wealth? (3)
63. The fool who knows that he is a fool may be for that reason a wise man. The fool who thinks that he is wise is called a fool indeed. (4)
64. Though all his life a fool associates with a wise man, he will never understand the Dhamma, as a spoon tastes no flavour of soup. (5)
65. Though an intelligent person associates with a wise man for a moment only, he quickly understands the Dhamma, as the tongue tastes the flavour of soup. (6)
66. The fools of little wit move about with the very self as their own enemy, doing evil deeds which bear bitter fruit. (7)

67. Not good to do is a deed which, being done, one afterwards repents, and the fruit whereof one reaps weeping, with tearful face. (8)
68. Good to do is a deed which, being done, one afterwards repents not, and the fruit whereof one reaps with joy and pleasure. (9)
69. The fool thinks an evil deed as sweet as honey, so long as it ripens not; but when it ripens, then he comes to grief. (10)
70. Month after month, a fool may eat his food with a Kusagrass blade (and thereby does penance), but he is not worth a sixteenth part of them who have realized the Truth. (11)
71. Verily, an evil deed committed does not immediately bear fruit, just as milk curdles not at once; (when it ripens) smouldering, it follows the fool, like fire covered with ashes. (12)
72. The knowledge of the fool is verily for his ruin; it destroys his bright lot and cleaves his head. (13)
73. The foolish monk will desire undue reputation, precedence amongst monks, authority in the monasteries, honour (offering) amongst the laymen—. (14)

74. "Let the laymen and monks think that this was done by myself; in every work, great or small, let them refer to me,"—such is the aspiration on the fool (monk); his desires and pride increase. (15)

75. Verily, the path that leads to worldly gain is one, and the path that leads to Nibbāna is quite another. Thus understanding, the monk, the disciple of the Buddha, should not rejoice at the worldly gains but should cultivate seclusion (for Nibbana). (16)

(6). THE WISE

76. One should see a wise man who, like a revealer of treasure, points out faults and reproves; one should associate with such a wise man; it will be better, not worse, for him who associates with such a one. (1)

77. A wise man should advise, instruct, and prevent others from evil; verily, he is pleasing to the good, but displeasing to the bad. (2)

78. Associate not with evil friends or with mean men. Do associate with good friends and noble men. (3)

79. He who delights in (or drinks the nectar of) the Dhamma (Truth) lives in happiness with a tranquil mind. The wise man ever delights in the Dhamma, revealed by the Ariyas (Buddhas). (4)

80. irrigators lead the waters; fletchers straighten the shafts; carpenters fashion the wood; the wise men train (tame) themselves. (5)
81. As a solid rock is not shaken by the wind, even so the wise are not ruffled by praise or blame. (6)
82. Just as a deep lake is extremely clear and unperturbed, so are the wise pleased on hearing the Teachings. (7)
83. The good renounce attachment for everything. The Saintly speak not with sensual cravings. Touched by happiness or pain, the wise show neither elevation nor depression. (8)
84. Neither for the sake of self nor for the sake of another (a wise man does any wrong); he should not desire sons, wealth or kingdom (by doing wrong). By unjust means he should not desire his success. Such a one is indeed virtuous, wise and righteous. (9)
85. Amongst the people there are few who go to the Thither Shore (Nibbāna). The rest of this mankind run about on the hither bank (Samsāra). (10)
86. But, those who truly act according to the Teaching, which is well expounded, will reach the Further Shore (Nibbāna), crossing

the realm of Death (Samsāra), so hard to cross. (11)

87— The wise man should abandon coming from
88. home to the homeless dark (evil) states and cultivate bright (good) states. Coming from home to the homeless he should seek great delight in seclusion, so hard to enjoy. Giving up sensual pleasures, without any concern, the wise man should cleanse himself of defilements of the mind. (12-13)

89. Whose mind is well perfected in the Factors of Enlightenment, who, without hankering, delight in the renunciation of attachment (Nibbāna),—the Arahats, the shining ones, have attained Nibbāna even in this world. (14)

(7). THE WORTHY

90. For him who has completed the journey (Samsāra) who is sorrowless, who is wholly free from everything, who has destroyed all fetters,—the burning fever of passion exists not. (1)

91. The mindful exert themselves; they delight in no abode (of pleasures). Like swans that quit their pools (and fly), they abandon every home of craving (and go). (2)

92. They who have nothing hoarded, who reflect well over their food, whose object is

the Void, the Signless, Deliverance (Nibbāna),
—their course, like that of birds in (air)
cannot be traced., (3)

93. He whose influxes are all exhausted, who is
not attached to food, whose object is the
Void, the Signless, Deliverance (Nibbāna),
—his path, like that of birds in air, can-
not be traced., (4)

94. He whose senses are subdued, like steeds
well-trained by a charioteer; he who has
abandoned pride and is free from influxes;—
such a steadfast one even the gods hold
dear. (5)

95. He who is patient like the earth and stead-
fast like the door-step, and who is of good
conduct resents not. He is free from defile-
ments, like a pool unsullied by mud;—to
such a equipoised one life's wanderings are
no more. (6)

96., Calm is his mind, calm is his speech, calm
is his deed,—who, rightly knowing (The
Truth) is wholly freed, perfectly peaceful
and equipoised., (7)

97. The man who is not credulous, who under-
stands the Unconditioned (Nibbāna), who
has cut off the links (of rebirths), who has
put an end to occasion (of good and evil),
who has vomited all desires,—he is indeed
the noblest of men. (8)

98. Whether in village or in forest, in vale or on hill, wherever Arahats dwell,—delightful, indeed, is that place. (9)

99. Delightful are the forests, where worldlings find no joy; there the passionless will rejoice, for they seek no sensual pleasures. (10)

(8) THOUSANDS

100. Better than a thousand utterances comprising useless words, is a single beneficial sentence, hearing which one is pacified. (1)

101. Better than a thousand verses comprising useless words, is a single (beneficial) verse, hearing which one is pacified. (2)

102. Should one recite a hundred verses comprising useless words, better is a single sentence of the Dhammapada, hearing which one is pacified. (3)

103. Though one should conquer a thousand thousand (million) men in the battlefield, yet, he is indeed the noblest victor who would conquer himself alone. (4)

104— Better, indeed, is the conquest of self than
105. of all other folk. Neither a god nor a gandhabba, nor a Māra with Brahma, could turn into defeat the victory of such a person who is self-subdued and ever lives in restraint. (5–6)

106. Though, month after month, with a thousand, one should make an offering for hundred years; yet, only for a moment, one should honour an Ariya who has perfected himself—that honour is indeed better than a century of oblation (given to the wicked). (7)
107. Though, for a century, a man should tend the sacrificial fire in the forest, yet, if only for a moment, he should honour an Ariya who has perfected himself,—that honour is indeed better than a century of sacrifice. (8)
108. In the world, whatever gift or alms a person seeking merit should offer for a year,—all that is not worth a single quarter of the reverence to the Ariyas (going straight to Nibbāna) which is excellent. (9)
109. For one who is ever inclined to honour and respect to the elders, four blessings increase, age, beauty, bliss and power, (10)
110. Though one should live a hundred years, immoral and uncontrolled; yet better, indeed, is a single day's life of one who is virtuous and meditative. (11)
111. Though one should live a hundred years, without wisdom and control; yet better, indeed, is a single day's life of one who is wise and meditative. (12)

112. Though one should live a hundred years, idle and inactive; yet better, indeed, is a single day's life of one who strives with might and main. (13)
113. Though one should live a hundred years, without seeing the rise and fall (of the five Aggregates); yet better, indeed, is a single day's life of one who sees the rise and fall (of the five Aggregates). (14)
114. Though one should live a hundred years, without seeing the Deathless State (Nibbāna); yet better, indeed, is a single day's life of one who sees the Deathless State. (15)
115. Though one should live a hundred years, without seeing the Noble Truth; yet better, indeed, is a single day's life of one who sees the Noble Truth. (16)
-

(9). EVIL

116. Make haste in doing good; check your mind from evil; for the mind is slow in doing good and delights in evil. (1)
117. Should a person commit evil, he should not do it again and again; he should not find pleasure therein; (for) the accumulation of evil is the cause of suffering. (2)
118. Should a person perform good, he should do it again and again; he should find pleasure

therein; (for) the accumulation of good is the cause of bliss. (3)

119. Even an evil-doer sees good (happiness), so long as it ripens not; but when it bears fruit, then he sees the evil results. (4)

120. Even a good-doer sees evil (unhappiness), so long as it ripens not; but when it bears fruit, then he sees the good results. (5)

121. Do not disregard evil, thinking, "It will not come to me," By the falling of drops, even a waterpot is filled. Likewise the fool, gathering evil little by little, is filled with evil. (6)

122. Do not disregard good, thinking, "It will not come to me." By the falling of drops, even a waterport is filled. Likewise the wise man, gathering good little by little, is filled with good. (7)

123. Just as a merchant, with a small escort and great wealth, avoids a perilous way, or just as one desiring to live avoids poison; even so should one avoid evil. (8)

124. If no wound there be in the hand, one may carry poison in it. Poison does not affect one who has no wound. There is no ill for him who does no evil. (9)

125. Whoever harms a harmless man, pure and guiltless, upon that very fool the evil recoils like the fine dust thrown against the wind. (10)

126. Some are born in a womb; the evil-doers are born in hell; the righteous go to heaven; the Arahats pass away into Nibbāna. (11)
127. Neither in the sky, nor in the mid-ocean, nor in entering a mountain cave, is found that place on earth, where abiding the evil-doer may escape from (the consequences of) his evil deed. (12)
128. Neither in the sky, nor in mid-ocean, nor in entering a mountain cave, is found that place on earth, where abiding one will not be oppressed by death. (13)
-

(10). THE ROD OR PUNISHMENT

129. All tremble at punishment; all fear death, comparing others with oneself, one should neither injure nor kill. (1)
130. All tremble at punishment. Life is dear to all. Comparing others with oneself, one should neither injure nor kill. (2)
131. Whoever, seeking his own happiness, harms with a rod pleasure-loving beings, attains no happiness hereafter. (3)
132. Whoever, seeking his own happiness, harms not with a rod pleasure-loving beings, attains happiness hereafter. (4)
133. Speak not harshly to any one; those thus addressed will retort. Painful indeed is

vindictive speech. Exchange-blows may touch you. (5)

134. If, like a cracked gong, you silence yourself, you have attained Nibbāna. No vindictiveness will be found in you. (6)

135. As with a staff a cowhard drives his cattle to pasture, even so do decay and death drive the life of beings. (7)

136. When a fool does evil deeds, he does not realize by then; by his own deeds the stupid man is tormented, as if being burnt with fire. (8)

137. He who with the rod harms the harmless and faultless, soon will come to one of these ten states;— (9)

138— He will incur acute pain, disaster (loss or
139— poverty), bodily injury, grievous sickness, or
140. loss of mind, or oppression by the king, or heavy accusation, or loss of relatives, or the destruction of wealth, or a ravaging fire will burn his houses. Upon the dissolution of the body (=after death) this unwise man will be born in hell. (10-11-12)

141. Neither wandering naked, nor matted locks, nor besmearing with mud, nor fasting, nor lying on the ground, nor besmearing with dust and dirt, nor squatting on the heels, (none of these false penances) can purify a mortal who has not overcome doubts. (13)

142. Though he is gaily decked, if he should live in peace, subdued, self-controlled, certain of Ariya Paths, leading a chaste life, laying aside the rod towards all beings,—a Brahmana (noble man) indeed is he, a recluse is he, monk is he. (14)
143. He who checked himself by modesty and avoids reproach, as a thorough-bred horse, the whip—such a man is (rarely) found in this world. (15)
144. Like a through-bred horse touched by the whip, even so be strenuous and be filled with religious emotion. By confidence, by virtue, by effort, by concentration, by investigation of the Truth, by being endowed with wisdom and conduct, and by being mindful, you will get rid of this unlimited suffering. (16)
145. Irrigators lead the waters, fletchers straighten the arrow; carpenters fashion the wood. The virtuous control themselves. (17)
-

(11). OLD AGE OR DECAY

146. Why are you laughing and joyful, being ever burnt by the fire of passions? Why will you, being wrapped by darkness (delusion), not seek the lamp (wisdom)? (1)

147. Behold this beautiful puppet-like body, a mass of sores, made up of (flesh and) bones, diseased, much thought of, which has nothing permanent. (2)
148. Thoroughly worn out is this body, a nest of disease, perishable. This putrid body breaks up. Verily, life ends in death. (3)
149. Like dried empty gourds cast away in (the sunshine of) autumn are there pigeon-hued bones; what pleasure is there in looking at them? [(4)]
150. This city (body) is made of bones and plastered with flesh and blood; therein are deposited decay and death, conceit and detraction. (5)
151. Even the ornamented royal chariots wear out; so too the body approaches old age; but the Dhamma of the good decays not. Thus do the good speak with the good. (6)
152. This man of little learning (vainly) grows old like the bull; his flesh grows, (but) his wisdom grows not; (7)
153. Through many a birth I wandered in Saṃ-sāra, seeking but not finding, the builder of this house (body). Sorrowful is repeated birth. (8)
154. O house-builder (lust)! you are seen. You shall build no house (body) again. All your rafters (passions) are broken, your ridge-pole (ignorance) is shattered. My mind has

attained the Unconditioned. Achieved is the end of craving. (9)

155. They (fools) who in youth have not led the Holy life, or have not acquired wealth, pine away like old herons at a pond without fish. (10)

156. They (fools) who in youth have not led the Holy life, or have not acquired wealth, lie mourning over the past (happiness), like the arrows which, released from the bow, have no force (and fall down). (11)

(12). THE SELF

157. If one knows that self is dear (to oneself), one should protect oneself well. During any of the three watches (ages), the wise man should keep vigil. (1)

158. One should first establish oneself in what is proper; then only should one instruct others. The wise man should not defile himself (being blamed by others). (2)

159. As he instructs others, so should he himself act. Himself well trained, he should train others, for difficult, indeed, is to train oneself. (3)

160. Self is the refuge of self; for who else could refuge be? By a well controlled self one obtains a refuge which is hard to gain. (4)

161. Evil done by himself, born from himself, and caused by himself, grinds the foolish man, as a diamond born from a stone grinds a hard gem. (4)
162. He who is exceedingly corrupt, like a Māluvā creeper entangling a Sal-tree, does (ruin) to himself even as an enemy would wish for him. (6)
163. Easy to do are things that are bad and not beneficial to oneself; but very, very hard, indeed, to do is that which is beneficial and good. (7)
164. The stupid man who, on account of false views scorns the Teaching of Arahats, the worthy, the Noble, and the Righteous, fructifies only for his own destruction, ever as the bamboo tree bears fruit only for its own destruction. (8)
165. By oneself alone is evil done, by oneself is one defiled. By oneself is evil not done, by oneself is one purified. Purity and impurity depend on oneself. No one can purify another. (9)
166. Because of others' welfare, however great, one should not neglect one's own welfare. Well perceiving one's own welfare, be zealous to increase one's own welfare. (10)

(13). THE WORLD

167. Do not follow mean things (sensual pleasures); live not in heedlessness Do not embrace false views; do not be a world-upholder (one who is subject to repeated births and deaths). (1)
- ¹168. Be not heedless in gathering alms. Observe the holy practice. He who observes the holy practice lives happily both in this world and in the next. (2)
169. Observe the holy practice; avoid an evil practice. He who observes the holy practice lives happily both in this world and in the next. (3)
170. Just as one would view a bubble, just as one would view a mirage, so if a person looks upon the world (body), the king of Death sees him not. (4)
171. Come, behold this world (body, which is like unto an ornamented royal chariot! Here in fools flounder, but for the wise there is no attachment. (5)
172. Whoever was heedless before, and afterwards is not so; such a one illumines this world like the moon freed from clouds. (6)
173. Whoever by good deed covers the evil done, such a one illumines this world like the moon freed from clouds. (7)

174. Blind is this mankind, there are few, in this world, who clearly see (the inpermanent nature of things). Like the birds that escape from a net, only a few go to heaven (and Nibbāna). (8)
175. Swans travel on the path of the sun. (Supermen) travel through air by psychic powers. The wise get out of the world, having conquered Māra and his host. (9)
176. There is no evil that cannot be done by a lying person, who has transgressed the one law (Truth), and who has rejected (the belief in) another world. (10)
177. Verily, the misers go not to the realm of gods. Fools do not indeed praise liberality. But the wise man rejoices in giving and thereby becomes happy in the next world. (11)
178. Better than sole sovereignty over earth, better than going to heaven, better than lordship over all worlds, is the Fruit of a Stream-winner. (12)
-

(14). THE ENLIGHTENED ONE
(Buddha)

179. Whose conquest of passion is not turned into defeat and whom follows not the conquered passion in this world,—that

pathless Buddha of limitless sphere, by what path will you lead? (1)

180. In whom there is not that entangling, embroiling craving to lead to any life,—that pathless Buddha of limitless sphere, by what path will you lead? (2)

181. Those wise ones who are devoted to meditation, and who delight in the renunciation (of sensual pleasures) and calmness (of passion),—such mindful perfect Buddhas, even the gods hold dear. (3)

182. Hard is the birth as man. Hard is the long life of mortals. Hard is the hearing of the true doctrine. Hard is the appearance (birth) of the Buddhas. (4)

183. Not to do any evil; to cultivate good; to purify one's mind,—this is the Teaching of the Buddhas. (5)

184. Forbearing patience is the highest asceticism; Nibbāna is supreme—say the Buddhas. He who harms another is not a recluse; he who oppresses another is not a monk. (6)

185. Not insulting, not harming. restraint according to Moral Code, moderation in food, resorting to the secluded place, exerting the meditation,—this is the Teaching of the Buddhas. (7)

186. “Not by a shower of gold coins does con-

187. tentment arise in sensual pleasures, of little sweetness, but painful, are sensual pleasures.

Knowing thus, the wise disciple of the Buddha finds no delight even in heavenly pleasures, (but) delights only in the destruction of craving (Nibbāna). (8-9)

188. To many a refuge do men go—to hills, woods, gardens, trees and shrines—when tormented by fear. (10)

189. No such refuge is secure; no such refuge is supreme. By resorting to such a refuge one is not freed from all ill. (11)

190. He who takes refuge in the Buddha, the
191. Dhamma, and the Saingha, who sees with right knowledge the Four Noble Truths—suffering, the Cause of suffering, the Transcending of suffering, and the Noble Eightfold Path which leads to the Cessation of suffering. (12-13)

192. This refuge, indeed, is secure; this refuge, indeed, is Supreme. By seeking such refuge one is freed from all sufferings. (14)

193. Hard to find is a thorough-bred man; he is not born everywhere. Where such a wise man is born, that family thrives happily. (15)

194. Happy is the birth of Buddhas. Happy is the teaching of the Noble Doctrine. Happy is the unity of Samgha. Happy is the moral practice of the united. (16)

195. He who reverences those worthy of re-
 196. verence, whether the Buddhas or disciples,
 who have overcome passions (hindrances)
 and have got rid of grief and lamentation;
 he who reverences such Peaceful and
 Fearless, ones—his merit cannot be measur-
 ed by anyone as such and such., (17-18)

15. HAPPINESS

197. Ah! happily do we live without hatred
 amongst the hateful; amidst hateful men
 we dwell without hatred. (1)
198. Ah! happily do we live in good health
 amongst the ailing; amidst ailing men we
 dwell in good health. (2)
199. Ah! happily do we live without yearning
 (for sensual pleasures) amongst those who
 yearn (for them); amidst those who yearn
 (for them), we dwell without yearning. (3)
200. Ah! happily do we live having nothing to
 worry about. Feeding on joy, we live like
 the Abhassarā Brahmas, the Radiant gods. (4)
201. Victory breeds enmity; the defeated live in
 pain. Happily the peaceful (Passionless)
 live, giving up victory and defeat. (5)

202. There is no fire like lust, no sin like anger.
There is no ill like body, no bliss higher
than Peace (Nibbāna). (6)
203. Hunger is the greatest disease; aggregates
are the greatest ill. Knowing this as it
really is, (the wise realize) Nibbana, the
supreme bliss. (7)
204. Health is the highest gain. Contentment is
the greatest wealth. Intimacy is the best
relative. Nibbāna is the supreme bliss. (8)
205. Having tasted the flavour of seclusion and
peace (Nibbāna), sorrowless and sinless is
he, imbibing the flavour of delight in the
Dhamma. (9)
206. Good is the sight of Ariyas; their company
is ever happy. By not seeing the fools, one
will ever be happy. (10)
207. Truly, he who moves in company with
fools grieves for a long time. Association
with fools is ever painful as with a foe.
Happy is association with the wise, even
like meeting with kinsfolk. (11)
208. Therefore verily -
As the moon follows the path of stars, so
one should associate with such a virtuous
and wise one, who is intelligent, wise,
learned, enduring, dutiful (virtuous) and
noble. (12)

16. AFFECTION

209. Applying oneself to that which should be avoided, not applying oneself to that which should be pursued, and giving up one's own benefit—one who is attached to pleasure envies (desires) (what is gained by) them who exert themselves. (1)
210. Associate not with the beloved, and never with the unbeloved; not seeing the beloved and seeing the unbeloved are both painful. (2)
211. Hence hold nothing dear, for separation from the beloved is bad; bonds do not exist for those who have no love and hatred. (3)
212. From endearment springs grief; from endearment springs fear; for him who is wholly free from endearment there is no grief, whence fear? (4)
213. From affection springs grief; from affection springs fear; for him who is wholly free from affection there is no grief, whence fear? (5)
214. From attachment springs grief; from attachment springs fear; for him who is wholly free from attachment there is no grief, whence fear? (6)
215. From lust (desire) springs grief; from lust springs fear; for him who is wholly free from lust there is no grief, whence fear? (7)

216. From craving springs grief; from craving springs fear; for him who is wholly free from craving there is no grief, whence fear? (8)
217. Whoso is perfect in virtue and insight, is established in the Dhamma, ever speaks the Truths, and fulfils his own ascetic duties, him do people hold dear. (9)
218. He who has developed a wish for Nibbāna (the Undeclared), who has realized Nibbāna with his mind (whose mind is thrilled with the Three Fruits), whose mind is not bound in the realms of pleasure, such a person is called "Upstream-bound one". (10)
219. A man long absent and returned safe from afar, his kinsmen, friends and well-wishers welcome on his arrival. (11)
220. Likewise, his good deeds will receive the good-doer who has gone from this world to the next, as kinsmen will receive a dear one on his return. (12)

17. ANGER

221. One should give up anger; one should abandon pride; one should overcome all fetters. Ills never befall him who does not cling to and worry about mind and matter (body). (1)

222. Whoso checks his uprising anger, like a rolling chariot, him I call a true charioteer,
 ther (ordinary) charioteers are mere rein-
 holders. (2)
223. Conauer an angry man by loving-kindness;
 conauer on evil man by being good; con-
 auer a miser by giving, and liars by saying
 truth. (3)
224. One should speak the truth; one should not
 be angry; one should give even a little to
 him who asks; by these three things one
 may go to the presence (realm) of gods. (4)
225. Those sages (Arahats) who do not harm
 others, and are ever restrained in body, go
 the Deathless state (Nibbāna), whither gone
 they never grieve (5)
226. Those who are ever vigil, who train
 themselves day and night, who are wholly
 intent on Nibbāna,—their passions (Asavas)
 are destroyed. (6)
227. O Atula! it is an old custom; it is not
 only of today: (that) people blame those
 who sit silent, they blame those who speak
 much, they blame those who speak little.
 There is no one who is not blamed in this
 world. (7)
228. There never was, there never will be, nor
 is there now, a person who is wholly
 blamed or wholly praised. (8)

229. If the intelligent, knowing well, praise day
230. by day him who is of flawless character,
wise, and endowed with virtue, concentra-
tion and wisdom-then who dare blame him
who is like unto refined gold? Even the
gods praise him; by Brahma too he is
praised. (9-10)
231. One should guard against bodily misconduct,
one should be restrained in body; giving
up evil conduct in body, one should prac-
tise good bodily conduct. (11)
232. One should guard against misconduct in
speech, one should be restrained in speech;
giving up evil conduct in speech, one should
practise good conduct in speech. (12)
233. One should guard against misconduct in
mind, one should be restrained in mind;
giving up evil conduct in mind, one should
practise good conduct in mind. (13)
234. The wise are restrained in body; in speech
too they are restrained; they are restrained
in mind. They indeed, are the men of
perfect self-control. (14)
-

18. IMPURITY OR TAIN

235. Like a withered leaf are you now. The
messengers of death wait on you. On the
threshold of death you stand. Provision
too there is none for you. 215

236. Make an island (of merit) unto yourself, Strive quickly and be wise. If you are purged of stain and passionless, you shall reach the celestial plane of Ariyas. (2)
237. Your life has come to an end now; you are setting out to the presence of Death (Yama). No halting place is there for you by the way. Provision too there is none for you. (3)
238. Do make an island (of merit) unto yourself. Strive quickly and be wise. If you are purged of stain and passionless, you shall not come again to birth and decay. (4)
239. By degrees, little by little, from time to time, a wise man should remove his own impurities, as a smith removes the dross of silver. (5)
240. As rust, sprung from iron, eats itself away when arisen, even so his own (evil) deeds lead the transgressor to a state of woe. (6)
241. Non-recitation is the rust of Scriptures. Lack of repair is the rust of houses, Sloth is the rust of beauty. Negligence is the rust of a watcher. (7)
242. Misconduct is the taint of woman. Stinginess is the taint of a donor. Evil deeds, indeed, are all taints both in this world and in the next. (8)

243. A worse taint than these is ignorance, the greatest taint. Abandoning this taint, be taintless, O monks! (9)
244. Easy to live is the life of a shameless one, who is impudent like a crow, back-biting, forward (boastful), arrogant and corrupt. (10)
245. Hard is the life of a modest one, who ever seeks purity, is detached (not stingy), humble, clean in life, and thoughtful (of right and wrong). (11)
246. Whoso, in this world, destroys others' life,
247. tells lies, takes what is not given, goes to
to others' wives, and is addicted to in-
foxicating drinks,—such a one digs up his
own root (of wealth) even in this world. (12-13)
248. Know this, O good man! "Non-restraints are of evil nature (or evil things are hard to restrain). Let not greed and anger (wickedness) oppress you to undergo a long suffering. (14)
249. People give according to their faith and as they are placed. Whoever therein is envious of others' food and drink, does not attain concentration either by day or by night. (15)
250. But he who has this (feeling) fully cut off, uprooted, and destroyed, attains concentration by day and by night. (16)

251. There is no fire like lust, no grasping seizer like anger; there is no net like delusion, no river like craving. (17)
252. Easy to see are others' faults, but hard to see are one's own. One winnows others' faults like chaff' but hides one's own, just as a crafty fowler covers his body (with leaves). (18)
253. He who sees others' faults, and ever speaks ill of others,—defilements of such a one grow; he is far from the destruction of defilements (passions). (19)
254. In the sky there is no track. Outside (Sud-dhasāsaṇa) there is no Saint (Ariya). Beings delight in Hindrances (passions). The Buddhas are free from Hindrances. (10)
- ²55. In the sky there is no track. Outside (Buddha-Sāsaṇa) there is No Saint (Ariya). There are no conditioned things that are eternal. There is no instability in the Buddhas. (12)
-

19. THE JUST

256. He is not thereby a just one because he inconsiderately (forcibly) arbitrates (the cases). The wise man should investigate (and arbitrate) both right and wrong. (1)

257. The wise man who arbitrates (the cases) not wrongly (considerately), but lawfully and impartially, and is a guardian of the law, is called a "justice". (2)
258. He is not thereby a wise man merely because he speaks much. He who is secure, without enmity, and fearless, is called 'wise'. (3)
259. He is not a holder (master) of the Dhamma merely because he speaks much. He who hears little and sees the Truth through insight, who does not neglect the Truth, is indeed, a holder (master) of the Dhamma. (4)
260. He is not thereby an "elder" merely because his head is grey. He is ripe in age, and is called "Old-in-Vain." (5)
261. In whom are truth, virtue, non-hurting, restraint, and self-control,—that wise man who is purged of impurities is indeed called an "elder". (6)
262. Not by more eloquence, nor by beauty of complexion, does a man become 'good-natured'—should he be jealous, envious, and deceitful. (7)
263. But in whom these are wholly cut off, uprooted and destroyed—that wise man who is purged of anger is indeed called 'good-natured'. (8)

- 264.. Not by a shaven head does a man become a recluse (samana). How will one be a monk, if he neglects religious practice, utters lies, and is full of desire and greed? (9)
- 265.. But he who wholly subdues all evil, both small and great, is called a recluse because he has appeased (overcome) all evil. (10)
- 266.. He is not thereby a monk (Bhikkhu), merely because he begs (alms) from others.. By following wrong (ill-smelling) practices one does not become a monk. (11)
- 267.. Herein he who has abandoned both merit and demerit, who observes holy practice, who lives with the consideration of Five Aggregates (in this world),—he is indeed called a monk. (12)
- 268.. Not by silence (alone) does he, who is dull
269.. and ignorant, become a sage (Muni).. But the wise man who as if holding a pair of scales, embraces good and shuns evil, is indeed a sage. For that reason he is a sage.. He who understands both worlds (=internal and external Aggregates) is, therefore, called a sage. (13–14)
- 270.. He is not therefore an Ariya because he harms living beings. By not harming all living beings, he is called an Ariya.. (15)
- 271.. By mere morality, by mere much learning,
72.. even by gaining of concentration, by lonely

lodging, (by thinking)—“I enjoy the bliss of Renunciation (= Anāgāmi-phala) not enjoyed by the worldings”—let the monk not rest content, without reaching the extinction of passions (Arahatship). (16-17)

(20). THE WAY OR THE PATH

273. The best of paths is the Eightfold Path. The best of Truths are the four Noble Truths. The best of Dhammas (mental states) is the Passionless (Nibbāna). The best of bipeds is the Seeing One (Buddha). (1)
274. This (Eightfold Noble Path) is the only Way; there is none other for the purity of vision. Do you follow this Path. This is the Path that is bewildered by Māra. (2)
275. Entering upon this Path you will make an end of suffering. Having realized myself, have I taught you the Path that removes the thorns (Passions). (3)
276. You yourselves should make an effort. The Buddhas are only teachers. The meditative ones who follow the Path will be delivered from the bonds of Māra. (4)
277. “Impermanent are all conditioned things—” when one discerns this with wisdom, then

one is disgusted with ill; this (disgust) is the Path to Purity of passions (Nibbāna). (5)

278. "Sorrowful are all conditioned things"—when one discerns this with wisdom, then one is disgusted with ill; this is the Path to Purity (Nibbāna). (6)

279 "Soul-less are all conditioned things"—when one discerns this with wisdom, then one is disgusted with ill; this is the Path to Purity (Nibbāna). (7)

280. The idler who strives not when he should strive, who is slothful though young and strong, who is with depressed mind and thoughts, and is lazy, does not by wisdom realize the Path. (8)

281. Watchful of speech, well restrained in mind, one should not do evil deeds through body. One should purify these ways of action and accomplish the Path, declared by the Buddha. (9)

282. Indeed, from meditation arises wisdom; without meditation wisdom wanes. Knowing this twofold path of gain and loss (of wisdom), let one so conduct himself that wisdom may increase. (10)

283. Cut down the forest (of lust), but not real trees. From the forest (of lust) springs

fear. Cutting down the forest and brushwood (of lust), be passionless, O monks!
(17)

284. For as long as the slightest brushwood (of lust) of man towards women is not cut down, so long is his mind in bondage, as the sucking calf approaches its mother-cow.
(12)

285. Cut off your craving, as an autumn lily with the band. Cultivate the very path of Peace (Nibbāna). Nibbāna has been preached by the Buddha.
(13)

286. "Here will I live in the rains, here in the autumn and summer,"—thus muses the fool. (But) he realizes not the danger of death.
(14)

287. The doting man with mind set on children, cattle and wealth, death seizes and carries away, as a great flood (sweeps away) a sleeping village.
(15)

288. There are no sons for one's protection (against death), neither father nor even kinsmen; for one who is overcome by death no protection is there from kinsmen.
(16)

289. Realizing this fact, let the wise man, restrained by morality, quickly clear the way that leads to Nibbāna.
(17)

21. MISCELLANEOUS

290. If, by renouncing some slight happiness, he could see (that he would attain) a greater one, the wise man should renounce the smaller happiness considering the greater happiness. (1)
291. He who wishes his own happiness, by causing pain to others, is not released from hatred, being himself entangled in the tangles of hatred. (2)
292. What should be done is left undone, what should not be done is done; of those who are puffed up and heedless, the passions (āsavas) increase. (3)
293. Those who always earnestly practise the body-meditation (mindfulness of the body) who follow not what should not be done and constantly do what should be done;—of those mindful and thoughtful ones, the passions (āsavas) come to an end. (4)
249. Having slain mother (craving), father (conceit), two warrior kings (Views of Eternalism and Nihilism), and having destroyed a country (sense-organs and sense-objects), together with its revenue officer (attachment) an Arahant goes ungrieving (free from suffering) (5)
295. Having slain mother and father, two Brahman kings, and having destroyed the peri-

lous path (Hindrances) an Arahāt goes
ungrieving (free from suffering) (6)

296. Ever arise well awake Gotama's disciples
who by day and by night always concen-
trate on the 'Buddha-meditation' (mind-
fulness of the Buddha). (7)

297. Ever arise well awake Gotama's disciples,
who by day and by night always concen-
trate on the 'Dhamma meditation. (8)

298. Ever arise well awake Gotama's disciples
who by day and by night always concen-
trate on the 'Samgha meditation. (9)

299. Ever arise well awake Gotama's disciples,
who by day and by night always concentrate
on the 'Body meditation. (10)

300. Ever arise well awake Gotama's disciples,
whose mind by day and by night delights
in the Non-hurting. (11)

301. Even arise well awake Gotama's disciples,
whose mind by day and by night delights
in meditation. (12)

302. Difficult is renunciation, difficult is to take
delight therein. Difficult and painful is
the household life Painful is association
with those who are incompatible. Ill
ever befalls a wanderer in Samsara.
Therefore do not be a wanderer in
Samsara; do not be a pursuer of ill (lit.
one on whom ill ever befalls). (13)

303. He who is full of faith and virtue, possessed of fame (retinue) and wealth, is honoured everywhere, in whatever land he travels. (14)
304. Even from afar the good are manifest like the Himālaya mountain. The wicked, though near, are not manifest like arrows shot by night. (15)
305. One should seek delight in the forest, sitting alone, resting alone, walking alone, unslothful and subduing himself alone. (16)
-

22. HELL OR WOEFUL STATE

306. He who speaks untruth goes to hell, and also he who, having done himself, says "I did not." Both men, of base actions, become, after death, equal in the next world. (1)
307. Many with a yellow robe on their necks, are of evil disposition and uncontrolled. (in body, speech and mind). Such evil ones, on account of their evil deeds, are born in hell. (2)
308. Better to swallow a red hot iron ball like unto a frame of fire, than to eat the alms offered by people, as an immoral and uncontrolled person. (3)

309. Four misfortunes befall a heedless man who commits adultery:—acquisition of demerit, disturbed sleep, blame and hell. (4)
310. (For an adulterer) there is acquisition of demerit as well as evil destiny (rebirth). Little is the enjoyment of the frightened man with the frightened woman; the king imposes heavy punishment. Hence no man should frequent another's wife. (5)
311. Just as Kusa grass, wrongly grasped, cuts that very hand, even so the ascetic life, wrongly handled, drags one to hell. (6)
312. Any loose act, any corrupt observance, a dubious Holy Life—none of those is of much fruit. (7)
313. If aught should be done, do it and promote it with all might, for slack asceticism scatters dust (passions) all the more. (8)
314. An evil deed is better not done; (for) a misdeed torments one hereafter. A good deed is better done, which having done, one does not later repent. (9)
315. Like a Border city, guarded within and without, so guard yourself. Do not let slip the opportunity; for they who slip the opportunity, grieve, being born in hell. (10)
316. Beings who are ashamed at what is not shameful, and are not shamed at what is

shameful, embrace false views and go to a woeful state. (11)

317. Beings who see fear in what is not fearsome, and see no fear in the fearsome, embrace false views and go to a woeful state (12)

318. Beings who imagine sinful in what is sinless, and perceive sinless in what is sinful, embrace false views and go to a woeful state. (13)

319. Beings who know sinful as sinful and know sinless as sinless, embrace right views and go to a happy state. (14)

23. THE ELEPHANT

320. As an elephant, in the battlefield, withstands the arrows shot from a bow, even so shall I endure abuse. Verily, most people are void of morality. (1)

321. They lead the trained (horse or elephant) to an assembly. The king mounts the trained (horse or elephant). Best among men is the trained one who endures abuse. (2)

322. Excellent are the trained mules, thoroughbred horses, Sindh-horses and noble Kunjara-elephants; but far better is he who has trained himself. (3)

323. Never by those vehicles (horses etc) can one go to the untrodden land (Nibbana), as does a controlled one, through the subdued and well trained self' (4)
324. The tusker, named Dhanapāla, untrollable, with pungent rut flowing, eats no morsel, at being taken captive; the tusker calls to mind the elephant forest. (5)
325. The stupid one, who is torpid, gluttonous, sleepy, and rolls about as he lies like a great hog nourished on pig wash, goes to rebirth (in the womb) again and again. (9)
326. Formerly this mind went wandering as it liked, where it wished, and as it pleased. Today, with proper attention, I shall completely hold it in check, as a mabout (holds in checks) a rut-elephant. (7)
327. Delight in heedfulness Guard your mind well. Draw yourself out of the evil way as did an elephant sunk in the mire. (8)
328. If one gets a prudent companion who is fit to live with, who lives well and who is wise (constant) one should live with him joyfully and mindfully, overcoming all dangers. (9)
329. If one does not get a prudent companion who is fit to live with, who lives well and who is wise constant then like a king who

leaves a conquered kingdom, one should live alone, as an elephant in the elephant forest. (10)

330. Better it is to live alone. There is no friendship with a fool. One should live alone, care-free, like an elephant in the forest, and should do no evil. (11)

331. Happy to have are friends when need arises. Happy is contentment with just this and that. Happy is merit when life is at an end. Happy is the abandoning of all ill. (12)

332. Happy in this world is ministering to mother. Happy too is ministering to father. Happy is ministering to monks. Happy too is ministering to the Noble Ones (Arahats). (13)

333. Happy is virtue (morality) till old age. Happy is steadfast confidence. Happy is the attainment of wisdom. Happy is doing no evil. (14)

24. CRAVING

334. The craving of the man addicted to careless living grows like a 'Māluva' creeper. He jumps from life to life like a fruit-loving monkey in the forest. (1)

335. Whomsoever in this world this base craving overcomes, his sorrows flourish like well-watered Birava grass. (2)
336. Whoso in this world overcomes this base unruly craving, from him sorrows fall away like the water-drops from a lotus leaf. (3)
337. This good word I shall say to you all who have assembled here. You (in quest of Nibbāna) dig up the root of craving, as one in quest of Birava's sweet root. Let Māra not crush you again and again, as a flood (crushes) a reed. (4)
338. Just as a tree with firm] root undestroyed though cut down, springs up again, even so while latent craving is not rooted out, this ill (rebirth etc) springs up again and again. (5)
339. In whom that thirty-six streams (of craving) that flow towards pleasurable objects are strong, torrential thoughts of lust carry off that deluded man. (6)
340. Everywhere flow the floods (of craving). The creeper (craving) springs (in the six sense-doors) and stands (in the six sense-objects) Seeing the creeper (craving) that springs up, with wisdom, cut off its root. (7)
341. To beings there arise pleasures that rush (towards sense-objects) and are moistened

with craving. These men bent on pleasure, seeking but happiness, come to birth and decay. (8)

342. Beings, enwrapt in craving, are terrified like a trapped hare. Held fast by craving and fetters, for long they come to ill (like rebirth etc) again and again. (9)

343. Beings, enwrapt in craving, are terrified like a trapped hare. Therefore, he who wishes his own passionlessness (Nibbāna) should discard craving. (10)

344. Whoso, devoid of desire (for the household), is intent upon the forest of asceticism, and being freed from the forest of craving (home), runs back to that forest of craving (home)—come and behold that very man! He, being freed, runs back to that very bondage (household). (11)

345. It is not a strong bond, say the wise, that

346. is made of iron, wood or hemp. Attachment to jewels and ornaments or affection for children and wives, is a much stronger bond, say the wise. That bond of craving hurls (one) down (to hell) and is hard to loosen, though it seems loose. This too the wise cut off and renounce (the world), without longing, giving up sensual pleasures. (12-13)

347. Those who are infatuated with lust fall back to the stream of lust, as (does) a

spider into the web spun by it-self. This too the wise cut off and wander, without longing, renouncing all suffering., (14)

348. You give up the craving for existences, Aggregates past, future and present; (then) you are the crosser to the farther shore of existence, with mind released from craving for all existences, (Aggregates) and do not again undergo birth and decay. (15)

349. For the person who is perturbed by (evil) thoughts, who is of strong lust, who contemplates but the Measurable, carving exceedingly grows. Surely, he makes the bond (of Māra) stronger. (16)

350. He who delights in subduing (evil) thoughts, who meditates on the loathsomeness (of the body), who is ever mindful,—he will make an end of craving. He will cut Māra's bond. (17)

351. He who has reached the end of asceticism (=attained Arahatsip), who is fearless devoid of craving, passionless, who has cut off the thorns of life,—this body of his is the final. (18)

352. He who is devoid of craving, and free from grasping, who is skilled in etymology and terms, who knows the grouping of letters and their sequence,—he indeed is the bearer

of the final body and is called a great man of profound wisdom. (19)

353. I have overcome all (Dhammas of existences); I do know all (Dhammas); I am detached from all Dhammas (of existences), all of which have I renounced; I am wholly absorbed in the Destruction of Craving. Having comprehended all Truths by myself, whom shall I call my teacher? (20)

354. The gift of Truth excels all (other) gifts, The flavour of truth excels all flavours. The delight in Truth excels all delights. He who has destroyed craving overcomes all suffering (ill). (21)

355. Riches ruin the foolish, but not those in quest of the Beyond (Nibbāna). Through craving for riches, the witless man ruins himself as he does others. (22)

356. Grass is the bane of fields; lust is the bane of this mankind. Hence what is given to the lustless yields abundant fruit. (23)

357. Grass is the bane of fields; anger is the bane of this mankind. Hence what is given to those freed from anger yields abundant fruit. (24)

358. Grass is the bane of fields; delusion is the bane of this mankind. Hence what is given to those freed from delusion yields abundant fruit. (25)

359. Grass is the bane of fields; desire is the bane of this mankind. Hence what is given 'to the desireless yields abundant fruit. (26)
-

25. THE MONK (Bhikkhu)

360. Good is restraint in eye; good is restraint in ear; good is restraint in nose; good is restraint in tongue. (1)
361. Good is restraint in body; good is restraint in speech; good is restraint in mind; good is restraint in all senseddoors. The monk restrained in all sense-doors is freed from all suffering (ill). (2)
362. He, is controlled in hand, foot, speech and in the whole body (head), who delights in meditation, and is composed, who is solitary and contented—him they call a monk (Bhikkhu). (3)
363. The monk who is controlled in tongue (speech), who speaks wisely, who is not distracted (not puffed up), who explains the meaning and the text,—sweet, indeed, is his speech. (4)
364. The monk who finds pleasure in the Dhamma, who delights in the Dhamma, who meditates on the Dhamma, who ever remembers the Dhamma, does not fall from the sublime Dhamma. (5)

365. He should not despise what he has received, nor should he desire the gains of others. The monk who desires the gains of others does not attain Concentration. (6)

366. Though receiving but little. if a monk does not despise what he has received,—even the gods praise him who is pure in livelihood and is not slothful. (7)

367. He who has no 'I' and 'mine' conception whatever toward mind and matter (body), who grieves not even though mind and body perish,—he, indeed, is called a monk (Bhikkhu). (8)

368. The monk who abides in loving-kindness, who is pleased with the Buddha's Teaching, attains to Nibbāna, a state of peace and Happiness, the stilling of conditioned things. (9)

369. O monk! empty this boat (=let your body be freed from evil thoughts). Emptied by you, it will move swiftly. Cutting off lust and anger, you will thereby go to Nibbāna. (10)

370. Cut off five (lower fetters); give up five (higher fetters); cultivate five (virtues). The monk who has gone beyond the five bonds is called a 'Flood—crosser' (one who has crossed the flood of Samsāra). (11)

371. Meditate, O monk! Do not be heedless.
Do not your mind delight in sensual pleasures. Do not be careless and swallow a red-hot iron-ball. When burnt, do not cry—"This is painful." (12)
372. There is no concentration to him who lacks wisdom, nor is there wisdom to him who lacks concentration. In whom are both concentration and wisdom he, indeed, is in the presence of Nibbāna. (13)
373. The monk who has retired to a lonely abode, who has calmed his mind, who well meditates on the Dhamma, experiences a joy transcending that of men. (14)
374. Whenever he meditates on the rise and fall of Aggregates, he experiences joy and happiness. That (joy and happiness) is, to the knowing ones, (the cause for the attainment of) Deathless (Nibbāna). (15)
375. Sense-control, contenment in livelihood and in four requisites, restraint with regard to the moral precepts (patimokkha)-this (fourfold) practice is, in the Buddha's Teaching, the beginning for a wise monk, in quest of Nibbāna. (16)
376. Associate with noble and energetic friends whose livelihood is pure. Let him be cordial in welcoming (either material[y] or

spiritually), and skilled in moral conduct. Full of joy, he will thereby make an end of suffering. (17)

377. As the jasmine creeper sheds its withered flowers, even so, O monks, should you totally cast off lust and anger. (18)

378. The monk who is calm in body, calm in speech, calm in mind, who is well-composed, who has spewed out worldly things, is truly called a "Peaceful One." (19)

379. O monk! By self do you exhort yourself. By self examine yourself. Self-guarded and mindful, you shall live happily. (20)

380. Self, indeed, is the refuge of self. Self is (the maker of) one's own destiny. Control, therefore, your own self, as a merchant guards a noble steed. (21)

381. Full of joy, full of confidence in the Buddha's Teaching, the monk will attain Nibbāna, a state of peace and Happiness, the stilling of conditioned things. (22)

382. The monk who, while still young, exerts himself in the Buddha's Teaching, illumines this world, like the moon freed from a cloud. (23)

(26) THE BRAHMANA

(Noble man)

383. Strive and cleave the stream (of lust). Discard, O noble man, Brahmana, sense-desires. Knowing the destruction of conditioned things, O noble man, you are a knower of the Unconditioned (Nibbāna). (1)
384. When a noble man reached the perfection in two Dhammas—concentration and insight (samatha and vipassanā), then all fetters of that knowing one are destroyed. (2)
385. For whom there exists neither the hither shore (sense-organs) nor the farther shore (sense-objects), nor both the hither and thither shore, he who is undistressed and detached from passions him I call a noble man (Brahmana). (3)
386. He who is meditative, stainless (passionless) and secluded, who has done his ascetic duty and is free from passions (āsava), who has attained the Highest Goal (Arahatship),—him I call a noble man (Brāhmana). (4)
387. The sun shines by day; the moon shines by night. Armoured shines the warrior king. Meditating the Arahat shines. But all day and night the Buddha shines in glory. (5)

383. Because he has discarded evil, he is called a noble man (Brāhmana). Because he has subdued evil, he is called a recluse (Samana). Because he has renounced his impurities (passions), he is called a monk (Pabbājita). (6)
389. One should not strike a noble man, A noble man should not vent his wrath on one who has struck him. Shame on him who strikes a noble man! More shame on him who gives vent to his wrath. (7)
390. It is not good for a noble man that he cannot hold back angry mind arising from things unpleasant. From whatever things the intent to harm recedes, suffering ceases therefrom. (8)
391. He who does no evil through body, speech or mind, who is restrained in these three respects,—him I call a noble man (Brāhmana). (9)
392. If from anybody one should understand the Doctrine preached by the Buddha devoutly should one reverence, as a Brāhmana reveres the sacrificial fire.,
393. Not by matted hair, nor by family, nor by birth, does one become a noble man. But in whom there exist both Truth and Righteousness,—pure is he, a noble man is he. (11)

394. What is the use of your matted hair, O witless man? What is the use of your antelope skin garment? Within, you are full of passions; without, you embellish yourself. (12)
395. The person who wears robes made of rags' who is lean, whose veins stand out, who meditates alone in the forest,—him I call a noble man (Brāhmana). (13)
396. He who is born from a Brāhmin family or sprung from a Brahmin mother,—him I do not call a true Brāhmana (noble man); he is merely the so-called (Bhovādi) Brahmana by birth, if he is full of worldly attachment. He who is free from worldly attachment, free from clinging,—him I call a (true) Brāhmana (noble man). (14)
397. He who has cut off all fetters, who is not worried through desire, who has overcome attachment, who is detached from passions,—him I call a noble man (Brahmana). (15)
398. He who has cut the strap (anger), the thong (craving) and the cord (heresies), together with the appendages or bridles (latent tendencies), who has thrown up the cross—bar (ignorance), who has realized the Noble Truth,—him I call a noble man (Brāhmana). (16)

399. He who, without anger, endures reproach, flogging and punishments, whose power, the potent army, is patience—him I call a noble man (Brāhmana). (17)
400. He who is not wrathful, but is dutiful, virtuous, free from craving, self-controlled, and bears his final body,—him I call a noble man (Brāhmana). (18)
401. Like water on a lotus leaf, like a mustard seed on the point of an awl, he who clings not to sensual pleasures,—him I call a noble man (Brāhmana). (19)
402. He who realizes, even in this life, the destruction of one's suffering (Nibbāna), who has laid the burden (body) aside and is detached from passions,—him I call a noble man (Brāhmana). (20)
403. He who has profound knowledge, who is wise, who is skilled in the right and wrong way, who has reached the Highest Goal (Arahatship),—him I call a noble man (Brāhmana). (21)
404. He who has no intimacy with both householders and houseless ones, who is free from worldly attachment (or wandering without an abode), who is without desires,—him I call a noble man (Brāhmana). (22)
405. He who has laid aside the cudgel towards beings—trembling (non-Arahats) or not-

trembling (Arahats), who neither kills nor causes to kill,—him I call a noble man (Brāhmana). (23)

406. He who is friendly amongst the hostile, who is peaceful amongst the violent, who is unattached amongst the attached,—him I call a noble man (Brāhmana). (24)

407. In whom lust, anger (hatred), pride, detraction are fallen off, like a mustard seed from the point of an awl,—him I call a noble man (Brāhmana). (25)

408. He who utters gentle, instructive (clear in meaning), true words, with which he gives offence to none,—him I call a noble man (Brāhmana). (26)

409. He who in this world takes nothing that is not given, be it long or short, small or great, good or bad,—him I call a noble man (Brāhman) (27)

410. He who has no desires whether of this world or of the next, who is desireless and detached from passions,—him I call a noble man (Brāhmana). (28)

411. He who has no longings, who, by knowing truth, is free from doubts, who has attained to the Deathless (Nibbāna,—him I call a noble man (Brāhmana). (29)

412. Herein he who has transcended both good and bad and attachment as well, who is sorrowless, stainless and pure, —him I call a noble man (Brāhmana). (30)
413. He who is spotless like the moon, who is pure, serene and unperturbed (clear), who has destroyed craving for existences,—him I call a noble man (Brāhmana). (31)
414. He who has passed beyond this obstacle (lust), this difficult path (passion), the ocean of life (Samsāra), and delusion, who has crossed (the floods) and gone beyond, who is meditative, free from craving and doubts, who is free from clinging, and peaceful,—him I call a noble man (Brāhmana). (32)
415. He who, in this world, giving up sensual pleasures, would renounce worldly life and become a homeless one, who has destroyed sense-desires and becoming (existence),—him I call a noble man (Brāhmana). (33)
416. He who, in this world, giving up craving,
417. would renounce worldly life and become a homeless one, who has destroyed craving and becoming (existence),—him I call a noble man (Brāhmana). (34-35)
418. He who, discarding human bonds and transcending celestial bonds, is completely

emancipated from all bonds,—him I call a noble man (Brāhmana). (36)

419. He who has given up delights (in sensual pleasures) and disgust (at solitary life), who is calmed, and is without defilements (passions), who has conquered the world (Aggregates), and is strenuous,—him I call a noble man (Brāhmana). (37)

420. He who, in every way, knows the death and rebirth of beings, who is detached, well-gone in practise and who knows Noble Truth—him I call a noble man (Brāhmana). (38)

421. He whose destiny neither gods nor Gandhabbas, nor men know, who is passionless and is an Arahāt,—him I call a noble man (Brāhmana). (39)

422. He who has no clinging to Aggregates that are past, future, or present, who is without clinging and grasping,—him I call a noble man (Brāhmana). (40)

423. He who is fearless like a bull, noble, strenuous; who is the great sage (the seeker of virtues), who has conquered passions (Moral,) who is desireless and knows the Noble Truth,—him I call a noble man (Brāhmana). (41)

424. He who knows his former existences, who sees heaven and hell, who has reached the end of births, who is a Holy man that, with supreme wisdom, has attained to perfection (Nibbâna), who has reached the end of all passions,—him I call a noble man (Brāhmana). (42)

The end of Dhammapada

ဘာသာရေး လေ့လာသူတိုင်း

ဦးမြင့်ဆွေ

ဓမ္မာစရိယ၊ ဝိဇ္ဇာ (ဂုဏ်ထူး)

မဟာဝိဇ္ဇာ (လန်ဒန်) ၏

ကျမ်းစာများကို ဖတ်ပါ

၁။ ဇာတ်တော် ငါးဆူငါးဆူ

၂။ ဓမ္မပဒ

၃။ မဟာဗျူဟ

၄။ မိလိန္ဒနှင့် ရာဇဂြိုဟ်

၅။ ဝေဒယဉ်းကပ် ဘာသာရေး အတွေးအခေါ်

၆။ ပဋ္ဌာန်

၇။ သာဓက

၈။ ပရလောက ကံစိတ်စွမ်းအင်

၉။ လက်စွဲပဋ္ဌာန်

၁၀။ ဓမ္မပဒ (အ + မြန်မာပြန်)

ထွက်မည့်ကျမ်းများ

၁၁။ သက္ကတသဒ္ဒါ

၁၂။ အခြေပြုပါဠိသဒ္ဒါ

၁၃။ အဘိဓမ္မာသင်္ဂြိုဟ်အဖွင့် (ပါ ၃) ၂-တွဲ

နဝရတ်စာပေ

၅၊ ဒီဂျ၊ ဈေးချို၊ မန္တလေး၊
(ရန်ကုန်ဖြန့်ချိရေး၊ ပညာအလင်းပြ)